

**T.C
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE’DE DURGUNSU KANO VE AKARSU KANO
ANTRENÖRLERİNİN SPORDA DOPİNGLE İLGİLİ
DÜŞÜNCE VE BİLGİ DÜZEYLERİNİN
BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Abdurrahman DEMİR

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Şebnem ŞARVAN CENGİZ

ŞANLIURFA

2012

HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Abdurrahman DEMİR'in hazırladığı "Türkiye'de Durgunsu Kano ve Akarsu Kano Antrenörlerinin Sporda Dopingle İlgili Düşünce ve Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi" konulu çalışma, 03/07/2012 Tarihinde jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek Beden Eğitimi ve Spor anabilim dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Mustafa ZERİN

Harran Üniversitesi

BAŞKAN

Yrd.Doç.Dr. Şebnem ŞARVAN CENGİZ

Harran Üniversitesi

ÜYE

Yrd.Doç.Dr. Recep CENGİZ

Harran Üniversitesi

ÜYE

1.9.1.07.12012

ONAY

Prof.Dr. Nurten AKSOY

Harran Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Günümüzde sporun çok geniş bir kitleyi etkisi altına alması ve buna maddi kazancın eklenmesi, sportif yarışmalarda başarıyı kaçınılmaz kılmaktadır. Bundan dolayı sporcuların performanslarını arttırabilecek en ufak bir etken, sporcular arasındaki başarıda fark edilecek değişikliklere neden olabilmektedir.

Sporcuların ünlü olmak, rekor kırmak ve bunların sonucunda daha fazla maddi kazanç elde etmek için bir takım doping maddelerini kullandıkları düşünülmektedir. Özellikle tıbbın gelişmesi ile performansı artırıcı maddeler sürekli üretilmektedir. Bu konuda Dünya Anti-Doping Ajansı(WADA) her yılın ilk ayında kullanılması yasak olan maddelerin listesini yayınlamaktadır.

Bu çalışmada 2011-2012 yıllarında aktif olarak görev yapan Durgunsu ve Akarsu Kano Antrenörlerinin doping bilgi düzeyleri hakkında bilgi verilecektir.

Tez çalışmamın her safhasında bana yol gösteren ve yakın ilgisi ile büyük destek sağlayan danışman hocam, Sayın Yrd. Doç. Dr Şebnem ŞARVAN CENGİZ'e beni yönlendiren, yardımlarını gördüğüm hocam, Sayın Yar. Doç. Dr. Recep CENGİZ'e araştırmam süresince her türlü desteğiyle ve ilgisiyle yardımcı olan Ferit SÜTPAK, Aydın DAŞ ve Özlem ÇAM'a ayrıca anketlerin uygulanmasında bana yardımcı olan ve değerli vakitlerini ayıran Durgunsu ve Akarsu Kano antrenörlerine teşekkür ederim.

Abdurrahman DEMİR

20/05/2012

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLOLAR DİZİNİ	vii
KISALTMALAR.....	x
ÖZET.....	xii
ABSTRACT	xiii
1.GİRİŞ VE AMAÇ	1
2.GENEL BİLGİLER.....	5
2.1.Kano Sportu	5
2.2.Dünyada Kano.....	6
2.3.Türkiye’ de Kano	7
2.4.Kano Branşları	8
2.4.1.Paracanoe(Engelli Kanosu)	9
2.4.2.Durgunsu Kano(Kano Spring)	9
2.4.3.Akarsu Kano(Kano Slalom)	9
2.4.4.Akarsu Serbest İniş Kanosu(Wildwater Canoeing)	10
2.4.5.Kano Maraton(Maraton Yarışı)	10
2.4.6.Kano Polo(Canoe Polo)	10
2.4.7.Dragon Yarışı(Dragon Boat).....	11
2.4.8.Canoe Freestyle(Kano Serbest Stil)	11
2.4.9.Deniz Kanosu(Sea Kayak)	12
2.4.10.Va-a.....	12
2.4.11.Kano Yelken(Canoe Sailing)	12
2.4.12.Life Saving	13
2.4.13.Waveski	13
2.4.14.Rafting.....	13
2.5.DOPİNG.....	14
2.5.1.Doping Tanımı.....	14
2.5.2.Doping Kavramı	15
2.5.3. Dopingin Tarihsel Gelişimi.....	15
2.5.4.Niçin Doping Kullanılır	19
2.5.5.2012 Yılı Yasaklı Maddeler Listesi	19
2.5.5.1. Anabolik Maddeler	21
2.5.5.2. Peptid Hormonlar, Büyüme Faktörleri ve İlişkili Maddeler.....	22

2.5.5.2.1.Eritropoetin (EPO).....	23
2.5.5.2.2.Büyüme hormonu-Growth Hormone (hGH)	23
2.5.5.2.3.İnsülin benzeri büyüme hormonu (IGF-1).....	24
2.5.5.2.4.Koryonik Gonadotropin (CG) ve Luteinleştirici Hormon (LH)	24
2.5.5.2.5.İnsülin	25
2.5.5.2.6.Kortikotropinler (ACTH).....	25
2.5.5.3.Beta-2 Agonistler	25
2.5.5.4.İdrar Söktürücüler ve Diğer Maskeleyici Maddeler	26
2.5.5.5. Hormon Antagonistleri ve Modülatörler	26
2.5.6. Yasaklı Yöntemler	27
2.5.6.1.Oksijen Transferinin Arttırılması	27
2.5.6.1.1.Kan dopingi.....	27
2.5.6.1.2.Modifiye hemoglobin ürünleri	28
2.5.7.Müsabaka Sırasında Kullanımı Yasaklı Maddeler ve Yöntemler	30
2.5.7.1.Uyarıcılar	30
2.5.7.1.1.Amfetaminler	31
2.5.7.1.2.Kafein	32
2.5.7.1.3.Kokain	33
2.5.7.1.4.Efedrin.....	34
2.5.7.2. Narkotikler.....	34
2.5.8. Bazı Özel Sportlarda Kullanımı Yasaklı Maddeler	36
2.5.8.1.Alkol	36
2.5.8.2.Beta Bloke Ediciler	37
2.5.9.Ergojenik Yardım	38
2.5.9.1.Ergojenik Yardımcıların Sınıflandırılması.....	39
2.5.9.1.1.Fizyolojik yardımcıları.....	39
2.5.9.1.2.Psikolojik yardımcıları.....	40
2.5.9.1.3.Mekanik ve biyomekanik yardımcıları	41
2.5.9.1.4.1.Karbonhidratlar	41
2.5.9.1.4.2.Proteinler.....	42
2.5.9.1.4.3.Kreatin.....	42
2.5.9.1.4.4.Su	42
2.5.9.1.4.5.Vitaminler	43
2.5.9.1.5.Farmakolojik Yardımcıları	43
2.5.9.2.Ergojenik Yardımcıların Kullanım Amaçları	44
2.5.10.Dopingle Mücadele.....	44

2.5.10.1.Dünyada Dopingle Mücadele	44
2.5.10.2.Türkiye’de Dopingle Mücadele.....	45
2.5.10.3.Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA).....	46
2.5.10.4.Dünya Anti-Doping Kodu.....	47
2.5.10.5.Türkiye Anti-Doping Ajansı (TADA).....	47
2.5.10.6.Türkiye Dopingle Mücadele Talimatı.....	48
2.5.10.7.Doping Kontrolü.....	48
2.5.10.7.1.Yarışma/Karşılaşma Sırasındaki Doping Kontrolleri	49
2.5.10.7.2.Yarışma/Karşılaşma dışı doping kontrolleri	49
2.5.10.8.Doping Kontrolünde Uygulanacak Prosedür	49
2.5.10.8.1.Doping Kontrol Programının yapılması.....	50
2.5.10.8.2.Doping Kontrolüne alınacak sporcuların seçimi ve çağrı verilmesi	50
2.5.10.8.3.Doping Kontrol örnek alım işlemine hazırlanma ve örneklerin alınması.....	50
2.5.10.8.3.1.İdrar Örneği Alınması	50
2.5.10.8.3.2.Kan Örneği Alınması	50
2.5.10.8.4.Örneklerin taşınması.....	51
2.5.10.8.5.Örneklerin analizi	51
2.5.10.8.6.Sonuçların Değerlendirilmesi.....	51
2.5.10.8.7.Disiplin işlemleri, cezalar ve müeyyidelerin uygulanması.....	52
2.5.10.9.Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası (TAKİ).....	52
2.5.10.10. 2012 İzleme Programı	53
2.5.10.11.Gözetim Programı	53
3. MATERYAL VE METOT	54
3.1. Araştırmanın Amacı	54
3.2. Araştırma Modeli	54
3.3. Araştırma Soruları.....	54
3.4. Araştırma Sınırlılığı	54
3.5. Evrem ve Örneklem	55
3.6. Verilerin Toplanması	55
3.7. Verilerin Analizi	55
4. BULGULAR	56
5.TARTIŞMA	82
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	96
7.KAYNAKLAR.....	97
8.EKLER.....	103

TABLolar DİZİNİ

Tablo:1 Antrenörlerin Cinsiyet Dağılımı	56
Tablo:2 Antrenörlerin Yaş Dağılımı	56
Tablo:3 Antrenörlerin Medeni Durumları	56
Tablo:4 Antrenörlerin Eğitim Düzeyi Dağılımı.....	57
Tablo:5 Antrenörlerin Üniversitede Okudukları Bölümler	57
Tablo:6 Antrenörlerin Antrenörlük Yaptıkları Kesimler	58
Tablo:7 Antrenörlerinin Spor Dalları	58
Tablo:8 Antrenörleri Antrenörlük Yaptıkları Yıl Süresi Dağılımı	58
Tablo:9 Antrenörlerin Ortalama Aylık Gelir Düzeyleri Dağılımı.....	59
Tablo:10 Antrenörleri Spora Yönlendiren Kişilerin Dağılımı.....	59
Tablo:11 Antrenörlerin Doping Kullanımıyla İlgili Görüşlerinin Dağılımı	60
Tablo:12 Antrenörlerin Sporcuların Sizce Sporcular Genellikle Hangi Doping Çeşidini Kullanıyorlar? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı	60
Tablo:13 Antrenörlerin Sporcuların Sizce Sporcular Genellikle Hangi Doping Yöntemini Kullanıyorlar? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı	60
Tablo:14 Antrenörlerin Sporcuların Doping Kullanmasındaki Psikolojik Sebepler Nelerdir? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı.....	61
Tablo:15 Antrenörlerin Doping Kullandığı Belirlenen Sporcuya Yapılması Gerekenler Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı.....	62
Tablo:16 Antrenörlerin Performans Arttırıcı İlaç Hakkında Bir Bilgiye Sahip misiniz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı.....	62
Tablo:17 Antrenörlerin Sizce Yüksek Performansa Sadece Doping Kullanarak mı Ulaşılabilir? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı.....	63
Tablo:18 Antrenörlerin Psikolojik Dopinge İnanıyor musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı	63
Tablo:19 Antrenörlerin Doping Kullanımının Haksız Rekabete Yol Açtığını Düşünüyor Musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı.....	63
Tablo:20 Antrenörlerin Başarılı Olmak İçin Her Yolu Görüşüne Sahip Misiniz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı	64
Tablo:21 Antrenörlerin Doping Kullanımının Fair Play (Centilmenlik) Ruhuna Zarar Verdiğini Düşünüyor Musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı.....	64
Tablo:22 Antrenörleri Dopingin Büyük Yan Etkileri Olduğunu Biliyor musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı	65
Tablo:23 Antrenörlerin Sizce Doping Konusu Sporcular, İdareciler ve Antrenörler Tarafından Yeterince İyi Biliniyor mu? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı	65
Tablo:24 Antrenörlerin Sizce Doping Kullanılmaması(Anti-Doping) Konusunda Devletin Etkili Bir Politikası Var mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı	66

Tablo:25 Antrenörlerin Devlet Dopingin Zararları, Spor Ahlakına Ters Düştüğü ve Haksız Rekabete Yol Açtığı Konularında Devamlı Eğitimler Düzenleyip Teşvikte Bulunmalı mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı.....	66
Tablo:26 Antrenörlerin Çevrenizde Doping Yapan Sporcular Var mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı	67
Tablo:27 Antrenörlerin Sporda Doping Kullanımının Başarıyı ve Performansı Olumlu Etkileyeceğini Düşünüyor musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı	67
Tablo:28 Antrenörlerin Sizce Doping Kullanımı Serbest Bırakılmalı mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı	67
Tablo:29 Antrenörlerin Antrenörlük Seminerlerinde ya da Kurslarında Eğitim ve Öğretim Süresince İlaç(Doping) Kullanımı Hakkında Ders ya da Bilgi Veriliyor mu? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı	68
Tablo:30 Antrenörlerin Sporcular Arasında Kullanılan Yararlı ve Zararlı İlaçlar Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip misiniz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı	68
Tablo:31 Antrenörlerin Gen Dopingi Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip misiniz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı	69
Tablo:32 Antrenörlerin Gen Dopingi Olarak Tabir Edilen Yöntem Sizce Doping Sınıflamasına Girmeli mi? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı.....	69
Tablo:33 Antrenörlerin Sporcu Yakalanmadığı Sürece İlaç (Doping) Kullanabilir mi? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı.....	69
Tablo:34 Antrenörlerin Doping Yaptığı Belirlenen Bir Sporcuya Ülkesi Sahip Çıkmalı mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı.....	70
Tablo:35 Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkındaki Görüşlerinin Cinsiyete Göre Regresyon Dağılımı.	70
Tablo:36 Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkındaki Görüşlerinin Branşa Göre Regresyon Dağılımı.	71
Tablo:37 Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkındaki Görüşlerinin Antrenörlük Yaptıkları Yıllara Göre Regresyon Dağılımı.....	72
Tablo:38 Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkındaki Görüşlerinin Üniversiteden Mezun Oldukları Bölüme Göre Regresyon Dağılımı.....	73
Tablo:39 Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Bilgiye Sahip Olmalarının Cinsiyete Göre Regresyon Dağılımı	74
Tablo:40 Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Bilgiye Sahip Olmalarının Yaşa Göre Regresyon Dağılımı	75
Tablo:41 Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Bilgiye Sahip Olmalarının Branşa Göre Regresyon Dağılımı	76
Tablo:42 Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Bilgiye Sahip Olmalarının Üniversiteden Mezun Oldukları Bölüme Göre Regresyon Dağılımı.....	77
Tablo:43 Antrenörlerin Doping Kullanan Sporcuya Ülke Sahip Çıkmalı Görüşünün Cinsiyete Göre Regresyon Dağılımı.....	78

Tablo:44 Antrenörlerin Doping Kullanan Sporcuya Ülke Sahip Çıkmalı Görüşünün Branşa Göre Regresyon Dağılımı.....	78
Tablo:45 Antrenörlerin Doping Kullanan Sporcuya Ülke Sahip Çıkmalı Görüşünün Antrenörlük Yaptıkları Yıllara Göre Regresyon Dağılımı	79
Tablo:46 Antrenörlerin Doping Kullanan Sporcuya Ülke Sahip Çıkmalı Görüşünün Mezun Oldukları Bölüme Göre Regresyon Dağılımı.....	80
Tablo:47 Antrenörlerin Yaşları ile Doping Kullandığı Belirlenen Sporcuya Verilecek Ceza Arasındaki Korelasyon Analizi.	80
Tablo:48 Antrenörlerin Antrenörlük Yılları ile Doping Kullandığı Belirlenen Sporcuya Verilecek Ceza Arasındaki Korelasyon Analizi.	81

KISALTMALAR

- AA** : Aminoasitler
- AAS** : Anabolik Androjenik Steroidler
- ACTH** : Kortikotropinler
- ATP** : Adenozin Trifosfat
- CG** : Koryonik Gonadotropin
- CHO** : Karbonhidrat
- CMSB**: Dünya Boule Sporları Federasyonu
- DNA** : Deoksiribo Nükleik Asit
- EPO** : Eritropoetin
- FIA** : Uluslar Arası Otomobil Federasyonu
- FIBA** : Uluslar Arası Basketbol Federasyonu
- FIBT** : Uluslar Arası Kızak Federasyonu
- FIFA** : Uluslar Arası Futbol Federasyonu
- FIM** : Uluslar Arası Motorsiklet Federasyon
- FIS** : Uluslar Arası Kayak Federasyonu
- FITA** : Uluslar Arası Okçuluk Federasyonu
- GH** : Büyüme Hormonu
- hCG** : İnsan Koryonik Gonadotropini
- hGH** : İnsan Büyüme Hormonu
- HGP** :İnsan Genom Projesi
- IAAF** : Uluslar Arası Atletizm Federasyonu Birliği
- ICF** : Uluslar Arası Kano Federasyonu
- IGF-1** : İnsülin Benzeri Büyüme Hormonu
- IGF** : Uluslar Arası Golf Federasyonu

İOC : Uluslar Arası Olimpiyat Komitesi
İPC : Uluslar Arası Paralimpik Komitesi
İSO : Uluslar Arası Standartlar Organizasyonu
İSSF : Uluslararası Atış Sporları Federasyonununun
LH : Luteinleştirici Hormon
MSS : Merkezi Sinir Sistemi
SERM : Seçici Östrojen Reseptörü Modülatörleri
SGM : Spor Genel Müdürlüğü
TADA : Türkiye Anti-Doping Ajansı
TAKİ : Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası
TBF : Türkiye Basketbol Federasyonu
THC : Tetrahidrokanabinoldür
TKBL : Türkiye Kadınlar Basketbol Ligi
TMOK : Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
UCI : Uluslararası Bisiklet Federasyonu
UİM : Dünya Motonotik Federasyonu
UKAS : İngiliz Akreditasyon Kuruluşu
UNESCO : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı
WADA : Dünya Anti-Doping Ajansı
WKF : Dünya Karate Federasyonu
WCBS : Dünya Bilardo Sporları Konfederasyonu
WCF : Dünya Curling Federasyonu
WDF : Dünya Dart Federasyonu

ÖZET

Bu çalışmanın amacı sporcular üzerinde büyük etkisi olan antrenörlerin doping bilgi düzeylerini belirlemektir. Araştırmanın evreni Durgunsu ve Akarsu Kano Antrenörlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise 15.01.2012 tarihinde Türkiye Kano Federasyonunun düzenlemiş olduğu Antrenör Lisans ve Vize Seminerine katılan 50 Durgunsu ve Akarsu Kano Antrenörlerinden oluşmuştur.

Durgunsu ve akarsu kano antrenörlerinin doping bilgi düzeylerinin belirlenmesi için “Doping Bilgi Düzeyi ve Düşünce Anketi” kullanılmıştır. Ayrıca demografik değişkenlere ilişkin verilerin toplanması amacıyla, Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde Frekans Yüzde Dağılım Testleri, Korelasyon ve Regresyon testleri kullanılmıştır.

Durgunsu ve Akarsu Kano Antrenörleri arasından, % 86’sı “erkek”(N=43), %14’ü “kadın”(N=7), 45’i üniversite mezunu, 10’u ise Antrenörlük bölümü mezunudur. Antrenörlerin doping hakkında bilgilerine ilişkin dağılıma bakıldığında, %32’sinin “kısmen”, %56’sının evet, %12’sinin hayır yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir.

Araştırma sonucunda; antrenörlerin doping hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları fakat dopingin zararlarının farkında oldukları, dolayısıyla doping kullanımına karşı oldukları söylenebilir. Antrenörlerin doping kullanımına yönelik tutumları ile yaş, cinsiyet, branş, mezun oldukları bölüm ve antrenörlük yaptıkları yıl durumu arasında anlamlı bir farklılık olmadığı(p<0.05) tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Doping, Kano, Antrenör

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the coaches' level of information about doping, who has an important effect on athletes. The extent of this study consists of flatwater and running water canoe coaches. And also, the sample of this study consists of 50 flatwater and running water canoe coaches, attending in the coaches' license and visa seminar which Turkey Canoe Federation organized in 15.01.2012

To determine the coaches' level of information about doping is used doping knowledge level and thought questionnaire. Additionally "Personal Information Form" is used to gather the information about demografik variables. Frequency percentage distribution, correlation and regression tests are used during analysing the data.

The %86 percent of flatwater and running water canoe coaches is male(N=43),14 percent of them is female(N=7). Also 45 people between them graduated from a university, only ten people graduated from the work of trainer branch. When we take a look at the coaches' level of information distribution, it is seen that 32 percent gave the opinion "partially", 56 percent said "yes" and 12 percent said "no" according to questionnaire

At the end of this study, it can be said that the coaches attended the study don't have enough information about doping, but they are aware of the harmful effects of it and consequently they resist to doping usage. It is determined that there isn't a reasonable difference between coaches' attitude to doping usage and their age, gender, branch, the school they graduated from, the year the coaches worked as a coach($p < 0.05$)

Key words: Doping, Canoe, Trainer

1.GİRİŞ VE AMAÇ

Çağlar boyu sporun amacının, daha hızlıyı, daha yükseği, daha güçlüyü, elde etmek olduğu düşünülmektedir. Tarihin her döneminde de insanlar güç verimini yapay olarak arttırmak için değişik yöntem ve maddeleri aramışlar, ortaya çıkan zararlarını da düşünmeden doping maddelerini kullanmışlardır(1).

Doping kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan olumsuzlukların birçok sporcu tarafından bilindiği kabul edilmesine rağmen, doping kullanımıyla; rekor ve galibiyetlerin dayanılmaz cazibesi, sporun giderek ticarileşmesi ve profesyonelleşmesi arasında gitgide artan sıkı bir ilişkinin olduğu düşünülmektedir. Dopinge ilginin artmasına neden olan etkenler; bilgisizlik, antrenman tembelliği veya müsabakaya hazırlanma eksikliği olduğu söylenebilir(2).

Bir sporcunun neden doping yaptığı, niçin zararlı maddeleri kullandığı sorusunun cevabı; kazanmak, şampiyon olmak, çevresindekiler arasından sıyrılmak ve gıpta edilen bir noktaya gelebilmek olabilir. Sporcuların dopingin zararlı etkilerini önemsemeden ilaç kullanmaya başlamaları 'Bana bir şey olmaz' mantığıyla hareket etmeleri ve kısa vadede kazandıklarıyla doping maddelerini almaya devam etmelerinden dolayı sporcuların bir kısmı bağımlı hale gelebilir. İlaçların etkileri kadar yan etkileri de önemli olduğundan sağlıklı kişilerin yüksek doz ve uzun süre doping amacıyla ilaç kullanımı ölümle sonuçlanabilecek çok ciddi sağlık sorunlarını oluşturabilir(3).

Sporcuların genelinde olmasa da bazıları tarafından antrenmanlara ilaveten fiziksel ve zihinsel performansı arttırmaya yönelik bir takım maddeler alınmaya başlanmıştır. Geçen zaman içinde bu maddelere performans artırıcı bir takım yöntemler de ilave olmuştur. WADA(Dünya Anti Doping Ajansı) 1 Ocak 2004'ten itibaren, laboratuvarları akredite edip Yasaklı Maddeler Listesi'ni hazırlamakta ve bunları yayımlamaktadır. Ayrıca yarışmalar sırasında ya da yarışma dışı düzenli doping kontrolleriyle sporcular arasındaki suistimali önlenmeye çalışmaktadır. Son yıllarda insan "Genom Projesi" çerçevesinde birçok hastalığın geni belirlenmiş ve "Gen Terapisi" ile tedavi edilebilme şansı doğmuştur. Genetik, moleküler biyoloji ve tıp alanındaki bu gelişmelere paralel olarak tespit edilen tedavilerin bir kısmı performans artırıcı etki göstermektedir. Bu da ne yazık ki bazı sporcular tarafından suistimale açıktır ve "Gen Dopingi" kaygısını gündeme getirmiştir. Gen Terapisiyle ilgili konular üzerinde hali hazırda etik anlamda tartışmalar yaşanırken, bir de gen terapisinin doping olarak

kullanılabilecek olması etik tartışmaları alevlendirmiştir(4). Anlaşılacağı üzere doping medikal sektörün gelişmesi ile doğru orantılıdır ve medikal teknolojinin her iki yüzünün de kullanımına açıktır. Diğer bir anlatımla, yeni teknoloji ile her gün yeni doping maddeleri bulunmaktadır, ve aynı şekilde gelişen teknoloji ile doping kontrolü teknolojisi de gelişmektedir(5).

Dünya spor çevreleri, olimpiik spor ruhuna zarar veren doping maddelerine karşı büyük bir savaş vermektedir. Daha etkin test sistemleri devamlı araştırılmakta ve sporcuları bilinçlendirmek için yan tesirler kampanyalarla anlatılmaktadır. Ne ilginçtir ki doping maddelerini kullanan sporcuların çoğu, zararlarını da bir miktar bilmektedir. Peki sporcular niye doping maddeleri kullanırlar? Olimpiyatlara katılan bir sporcuya bu soru sorulmuş ve ‘Olimpiyat şampiyonu olmamı sağladıktan hemen sonra ölümüne sebep olacağını sadece benim bildiğim bir ilacı, düşünmeden kullanabilirim’ cevabı alınmış. Bu zihniyeti normal bir insan hatta normal, akli başında bir sporcunun anlayabilmesi elbette mümkün değildir. Ama anlaşılan profesyonel düzeyde spor yapıldığında işin boyutu maalesef değişebilmektedir. İnsanlar çoğunlukla ihtiraslarının kurbanı oluyor ve bu bağlamda, çok feci yan etkileri olan doping maddelerine yöneliyorlar(6). Son 20 yıl içinde zevk amaçlı spor yapan bireyler arasında da ilaç kullanımının yaygınlaşması olaya yeni bir boyut getirmiştir. Ancak kokainin de suistimali yapılan ilaçlar arasına girmesi, zevk ve performans artırıcı nedenlerle ilaç kullanımı kavramlarında karışıklığa neden olmuştur. Basın yayın organları, 1980’li yıllardan itibaren sporcularda ilaç suistimali konusuna daha ayrıntılı yer vermeye başlamıştır. Konu ile ilgili şüpheler, skandallar, trajediler ve para cezaları günlük hayatımıza girmiş ve popülerite kazanmıştır(7).

Doping; hem haksız rekabete zemin hazırlaması ve fair play anlayışına uymaması nedeniyle spor etiğine aykırı hem de sporcu sağlığını kısa ve uzun süreli bozarak olası ölüm risklerinin de oluşmasına neden olur. Bu nedenle doping Dünya Anti-Doping Ajansı(WADA), Uluslar Arası Olimpiyat Komitesi(IOC), FİFA, FİBA, IAAF gibi uluslar arası spor organizasyonları tarafından yasaklanmıştır. Dopingın yasaklanmasının ana nedeni sporun temel prensiplerine aykırı olmasıdır(8).

Son yıllarda doping kontrol yöntemlerindeki gelişmeler ve dopingin ciddi yan etkilerinin tespiti, performans artırımı için sporcuları doğal yöntemler bulmaya sevk etmiş olsa da; ülkemizde pek çok spor dalında bilinçsiz ilaç kullanımı ve doping oranlarındaki artış dikkat çekmektedir(2).

Yapılan araştırmalarda Kano antrenörlerinin doping bilgi düzeyleri ve dopingle ilgili görüşlerine yönelik bir araştırmanın olmadığı tespit edilmiştir. Bu noktada; geleceğın elit sporcularını ve antrenörlerini yetiştiren antrenörlerin doping bilgi düzeyleri ile doping hakkındaki görüşlerinin belirlenmesinin önem arz ettiğı ve araştırmanın bu anlamda katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

Son yıllarda, özellikle performans sporunda sporcuların doping kullanımına yönelik haberler gündemi işgal etmektedir. Doping maddeleri nedeniyle sporda haksız rekabet giderek artmakta ve fair play ruhuna zarar vermektedir. Bu nedenle spor gerçek amacından uzaklaşmaktadır. Sporda; antrenörlerin sporcuları yönlendirmeleriyle, amatörlük ruhunun tekrar kazandırılması ve bu duyguların maddi kazancın önüne geçmesi sağlanarak sporun gerçek anlamda toplumsal önemini vurgulamak, sportif dejenerasyonu engellemek, spor ahlakının oluşturulması ve sporun kaidelere uygun bir şekilde yapılması açısından araştırmamız önem arz etmektedir.

Bu araştırma, Türkiye’de 2011-2012 yılında aktif olarak antrenörlük yapan Durgunsu Kano ve Akarsu Kano antrenörlerinin dopingle ilgili görüşleri ve bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla planlanmıştır. Yukarıdaki bilgiler ışığında araştırmada aşağıdaki sorulara cevap bulunmaya çalışılmıştır:

- Kano antrenörlerinin doping kullanımı hakkındaki görüşleri nelerdir?
- Kano antrenörlerine göre sporcular genellikle hangi doping maddesini kullanıyorlar?
- Kano antrenörlerine göre sporcular genellikle hangi doping yöntemini kullanıyorlar?
- Sporcuların doping kullanmasındaki psikolojik sebepler nelerdir?
- Kano antrenörlerine göre doping kullandığı belirlenen bir sporcuya nasıl ceza verilmelidir?
- Kano antrenörleri doping hakkında bir bilgiye sahip mi?
- Kano antrenörlerine göre yüksek performansa sadece doping kullanarak mı ulaşılır?
- Kano antrenörleri psikolojik dopinge inanıyor mu?
- Kano antrenörleri doping kullanımının haksız rekabete yol açtığını düşünüyor mu?
- Kano antrenörleri “başarılı olmak için her yolu denerim” görüşüne sahip mi?

- Kano antrenörleri doping kullanımının centilmenlik ruhuna zarar verdiğini düşünüyor mu?
- Kano antrenörleri dopingin büyük yan etkilerinin olduğunu biliyor mu?
- Kano antrenörlerine göre doping konusu sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından yeterince iyi biliniyor mu?
- Kano antrenörlerine göre doping kullanılmaması konusunda devletin etkili bir politikası var mı?
- Kano antrenörleri doping kullanımının başarıyı ve performansı olumlu etkileyeceği görüşünde mi?
- Kano antrenörlerine göre doping kullanımı serbest bırakılmalı mı?
- Antrenörlük seminerlerinde ya da kurslarında eğitim ve öğretim sürecinde doping kullanımı hakkında ders ya da bilgi veriliyor mu?
- Kano antrenörler sporcular arasında kullanılan zararlı ve yararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip mi?
- Kano antrenörleri gen dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip mi?
- Kano antrenörlerine göre sporcu yakalanmadığı sürece doping kullanabilir mi?
- Kano antrenörlerine göre doping yaptığı belirlenen bir sporcuya ülkesi sahip çıkmalı mı?
- Kano antrenörlerin dopingle kullanımı ilgili görüşlerinin cinsiyete, branşa(durgunsu kano, akarsu kano),antrenörlük yaptıkları yıllara ve üniversiteden mezun oldukları bölümlere göre istatistiksel açıdan ilişkisi var mıdır?
- Kano antrenörlerinin doping kullanımı hakkında yeterli bilgiye sahip olup olmamalarının cinsiyete, yaşa, branşa(durgunsu kano, akarsu kano) ve üniversiteden mezun oldukları bölümlere göre istatistiksel açıdan ilişkisi var mıdır?
- Kano antrenörlerinin doping kullanan sporcuya ülke sahip çıkmalı görüşünün cinsiyete, branşa(durgunsu kano, akarsu kano) antrenörlük yaptıkları yıllara ve üniversiteden mezun oldukları bölümlere göre istatistiksel açıdan ilişkisi var mıdır?

Bu araştırmada elde edilecek sonuçlar Durgunsu ve Akarsu Kano antrenörlerinin doping bilgi düzeyleri ve dopingle ilgili görüşleri karşılaştırılacaktır. Bu bağlamda araştırmadan elde edilecek bulgular ile kano antrenörleri, doping ve dopingin sporda kullanımı ilişkisini açıklamaya yönelik kuramsal yapılar doğrultusunda elde edilen mevcut

bilgi birikiminin daha iyi anlaşılmasına ve bu konuda ileride gerçekleştirilecek çalışmalara katkı sağlayacağı umulmaktadır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1.Kano Sportu

Sportif ve hafif kayıklarla, bir veya birden fazla kısa kürek kullanılarak yapılan su sporudur. Kano sporu genel olarak kano ve kayak olmak üzere iki ana disipline ayrılmaktadır. Bu disiplinler, kullanılan tekne şekil ve ebatları, kullanılan kürek şekli ve kürek çekerken sporcunun tekne içindeki durumu ile birbirinden ayrılmaktadır(9).

Kayakta kürek iki taraflı (palalı), Kano da ise tek (palalı) taraflıdır. Kayak küreğinin her iki ucu da suyun içine sokulup çekilmeyi sağlayacak şekilde düz (pala), orta kısmı ise tutmayı sağlayacak şekilde yuvarlak boru(şaft) gibidir. Kano küreğinin bir ucu sadece tutulmak için tutamak şeklinde diğer ucu ise suyun içine girip çekilmesini sağlayacak şekilde (pala) düzdür. Kayakta sporcu teknenin içinde ayakları öne doğru düz uzatılmış şekilde oturarak kürek çeker(9).

Kano da ise, durgunsu sürat(Flatwater) kategorisinde tek dizi yerde öbür ayağı öne doğru adım atar pozisyonunda, akan su slalom (Slalom) kategorisinde ise iki dizi üzerinde durarak kürek çekmektedir(9).

Durgunsu kayak yarışmaları durgun su ve çok yavaş akan akarsularda yapılır. Bu sporun yapılabilmesi için derinliği 80 cm'yi geçen ve rüzgar almayan göl ve gölcükler ideal ortamdır. Rüzgar almayan, dalgasız, kuytu deniz koyları ve çok yavaş akan nehirler de kullanılabilir. Ancak hangi su ortamı kullanılırsa kullanılsın dalga yaratacak rüzgar veya başka bir neden bulunmamalı ve su temiz olmalıdır. Durgun su yarışmaları (Flatwater) bir sürat yarışmasıdır. Yarışmada hedef belirli kulvarlar içinde kalarak yarışma mesafesini en kısa sürede tamamlamaktır(10).

Tekne şekilleri olarak, durgunsu sürat(Flatwater) kategorisinde kano teknelerinin üst kısmı kayak teknelerine göre daha açıktır. Ebat ve ağırlıklar da değişiktir(11).

Kayak sınıfı Kayak'ın baş harfi olan(K) harfi ile Kano sınıfı ise Canoe'nın baş harfi olan (C) harfi ile tanımlanmaktadır(11).

Kano sporunun kuralları International Canoe Federation (ICF) tarafından belirlenmiştir.

2.2.Dünyada Kano

Kayıkla ilgili sporların en eskisi olan kanonun geçmişi, tarih öncesi çağlara uzanır. İlk Çağlarda ağaç kütüklerinin oyulması ile elde edilen tekneler, daha sonra Kızılderililer tarafından kayın kabuklarından yapılmaya başlandı. Kızılderililerin hızlı ve çalkantılı sularda kullanmış oldukları bu tekneler, zaman içerisinde gelişerek kano sporunun aracı oldu(12).

Günümüzde Afrika'da ve pasifik Adalar'ında yaşayan yerlilerin kütükleri oyarak yaptıkları kayıklara da kano denir. Kuzey Amerika Yerlilerini kanolarını, ahşap bir iskeleti huş ağacı kabuğuyla kaplayarak yaparlardı. Grönland'da yaşayan Eskimolar ise kayak adıyla bilinen kanoları için balina kemiğinden bir kafes hazırlar, bu kafesi, oturmak için açık bıraktıkları bir deliğin dışında fok derisiyle kaparlardı. Eskimoların kürekleri çift taraflıydı(13).

Günümüzde olimpiyat oyunları programlarında yer alan kano sporu; 1850'li yıllarda İskoçyalı Jhon McGreger tarafından geliştirilerek bir spor haline getirildi. Hızla yaygınlaşmaya başlayan kano için pek çok ülkede ulusal kuruluşlar faaliyet göstermeye başladı. 1880'de Amerikan Kano Derneği, 1900'de Kanada Kano Derneği, 1924'de merkezi Floransa'da bulunan Uluslar Arası Kano Spor Temsilciliği kuruldu(12).

Uluslar Arası Kano Spor Temsilciliği, 1946'da 'Uluslar Arası Kano Federasyonu(Federation Internationale de Canoe; İCF) adıyla yeniden örgütlendi. Olimpiyatların dışında uluslar arası yarışmaları düzenleyip, denetlemesi İCF'ye aittir. 1972 yılında da kano slalom yarışmaları olimpiyatlara dahil edildi(12).

İlk Uluslararası kano sporu örgütlenmesinin oluşumu Amerikalı W.B. Claussen çalışmalarının sonucunda 20 Ocak 1924'de Danimarka/Kopenhag 'da, Almanya, Danimarka, İsveç, Avusturya'nın önderliğinde 19 ulusun katılımıyla "Internationale Repräsentantschaft

Für Kanusport” (IRK) kuruldu. Aynı yıl Paris’te yapılan 8. Olimpiyat Oyunları’nda kano ve kayak gösteri sporu olarak yer aldı. Bir sonraki Olimpiyat Oyunları’nda 1936 yılında Berlin’de kano ve kayak daimi yarışmalar halini aldı. Olimpik yarışma sınıfları 1000 m. ve 10000 m. olarak yapıldı(10).

2.3.Türkiye’ de Kano

Kano sporu, ülkemizde yeni gelişen spor dallarından biridir. Bu spor 1980’li yılların sonlarında ülkemizde bulunan yabancılar tarafından rafting ile birlikte yapılmaya başlandı. 1991 ve 1992 yıllarında Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğretim elemanlarından Sami MENGÜTAY ve Fatih SANİ Köln Spor Akademisi’nde Kano kurs ve uygulamalarına katılarak, üniversitede eğitimin nasıl verildiğini izlediler. Türkiye’ye döndüklerinde 1993-1994 Öğretim yılında ülkemizde ilk defa kendi okullarında bu sporun eğitimlerini seçmeli uygulamalı ders olarak açılmasını sağladılar(12). Su sporları kamp eğitim programı içerisinde Almanya’dan hibe olarak aldıkları 4 adet akarsu kanosu ile başlatmışlardır(10). Bu dönemde olimpiyatlara talip olan ülkemizde, olimpik bir spor dalı niteliği taşıyan kanonun federasyonunun kurulması da gündeme geldi. Ülkemizin doğa şartlarına ve turizm potansiyeline uygun bir spor dalı olarak kabul edilen kano, 1993’te Kürek Federasyonuna bağlandı(12).

1996 yılında Uluslar Arası Kano Federasyonu(İCF), Fransa’nın başkenti Paris’te yaptığı kongrede Türkiye’nin asil üyelik için yaptığı başvuruyu 52 ülkenin oyuyla kabul etti. Alınan kararla 1936 yılından itibaren dünyada olimpik spor dalı olan kanonun küresel federasyonu, Türkiye ile birlikte üye sayısını 93’e çıkardı. 1996 yılında Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi Bölümü ile Köln Spor Yüksek Okulu ‘kardeş okullar anlaşması’ yaptı. Bu anlaşmaya bağlı olarak iki türk öğrencisi Köln’e gönderildi. Bu anlaşmayla birlikte Prof. Dr. Sami MENGÜTAY ve Dr. Fatih SANİ’nin ortak çalışmaları sonucunda kano sporunun geliştirilmesine çalışıldı(12).

1996 yılında 6 adet K-1 durgunsu yarış teknesinin ve 4 adet akarsu eğitim teknesi ile ekipmanlarının alınmasıyla federasyon faaliyetlerine başlanmıştır(10). İlk Durgunsu Kano Eğitim Kampı 1997 yılında 13 kulüpten 25 sporcunun katılımıyla Fethiye / Muğla’da Bulgar Antrenör Roza Boaniova nezaretinde yapılmıştır. Kampın sonunda da gösteri niteliği taşıyan bir yarışma yapılmıştır. İkinci Durgunsu Eğitim Kampı 1998 yılında yine 13 kulüpten 25

sporunun katılımıyla Fethiye / Muğla'da Bulgar Antrenörler Maria Mincheva ve Nejen Diankov nezaretinde yapılmış, kamp bitiminde ilk resmi yarışma yapılmıştır. İlk yurtdışı kamp çalışmalarını ve yarışmalarını Bulgaristan'da Sofya/Pançerovo Gölü'nde düzenlenen Uluslararası Sofya Kupası Durgunsu Kano Yarışları'nda yapmışlardır.

2000 yılında Rafting branşı da eklenen Kürek ve Kano Federasyonu; Kürek Kano ve Rafting Federasyonu adını almıştır. 2002 yılında Kano ve Rafting Federasyonu müstakil bir federasyon olmuştur. 2006 yılında Rafting ayrılmış, Kano Federasyonu olarak ismini almıştır(10).

2.4.Kano Branşları

1-Paracanoe(Engelli Kanosu)

2-Durgunsu Kano(Kano Spring)

3-Akarsu Kano(Kano Slalom)

4-Akarsu Serbest İniş Kanosu(Wildwater Canoeing)

5-Kano Maraton(Maraton Yarışı)

6-Kano Polo(Canoe Polo)

7-Dragon Yarışı(dragon Boat)

8-Canoe Freestyle(Kano Serbest Stil)

9-Deniz Kanosu(Sea Kayak)

10- Diğer Branşlar

a-Va-a

b-Kano Yelken(Canoe Sailing)

c- Life Saving

d-Waveski

e- Rafting(15).

2.4.1.Paracanoe(Engelli Kanosu)

Fiziksel engelli kanoculararın kulüp, ulusal ve uluslar arası düzeyde yarışmalara katılmaları için Paracanoe branşı İCF tarafından kabul edildi. 2010 yılında 28 ülke Paracanoe sporcularını Dünya Şampiyonası'nda yarışmak için gönderdi. 67 Paracanoe sporcusu katıldı. Paracanoe programının hedefi ağırlıklı olarak 2016 Paralimpik oyunlarında resmi branş olmaktadır(15).

2.4.2.Durgunsu Kano(Kano Spring)

Durgunsu kano birbirinden ayrı fakat birbirine paralel düz suyollarında, kulvarlarda zamana karşı yapılan yarışma disiplindir. Durgun su yarışmaları (Kano sprint) bir sürat yarışmasıdır. Yarışmada hedef belirli kulvarlar içinde kalarak yarışma mesafesini en kısa sürede tamamlamaktır. (15).

Durgunsu kayak yarışmaları durgun su ve çok yavaş akan akarsularda yapılır. Bu sporun yapılabilmesi için derinliği 80 cm yi geçen ve rüzgar almayan göl ve gölcükler ideal ortamdır. Rüzgar almayan ,dalgasız ,kuytu deniz koyları ve çok yavaş akan nehirler de kullanılabilir. Ancak hangi su ortamı kullanılırsa kullanılsın dalga yaratacak rüzgar veya başka bir neden bulunmamalı ve su temiz olmalıdır(10).

2.4.3.Akarsu Kano(Kano Slalom)

Bu kategori için hızlı akan doğal akarsular veya yapay akarsu gerekmektedir. Yarışma, zorluk derecesi ortalama klas III olan nehirlerde, 20-25 kapı yerleştirilmiş, 600 metreyi geçmeyen ortalama 300 metrelik parkurlarda yapılmaktadır. Yarışmacıların yeteneklerinin ölçüldüğü kano slalom, zor koşullar altında doğal ve yapay engellerden geçirilerek yapılan bir yarıştır.

Kano slalom yarışlarında kullanılan kanoların boyutları da sınıflarına göre sınırlı tutulurlar. Kanolar batmamak için hafif ve gerektiğinde yarışmacının rahatça çıkabileceği şekildedir. Teknelerin içine suyun girmesini önlemek amacıyla, kanocunun belden aşağısının gireceği bölüm dışında teknenin üstünü örtecek biçimde plastik bulunur. Kürekler sağlam ve hafif olmak koşuluyla her türlü malzemedan yapılabilirler. Takım halinde yapılan "kano

slalom" yarışlarında her takım üç kanodan oluşur. Yarışların belli bir süresi yoktur. Parkurun bitiş işaretlerini geçen yarışmacı, yarışı tamamlamış olur(10).

2.4.4.Akarsu Serbest İniş Kanosu(Wildwater Canoeing)

Zorluk derecesi en az klas III(Orta zorlukta rapidlerdir. Nehir buralarda, yüksek sayılabilecek dalgalar oluşturur. Dalga boyu bir metreye varır. Rapidin arkası durgun ve görüş alanı içindedir) ve daha yukarı olan nehirlerde yapılmaktadır. Yarışmanın hedefi en az 3 km lik bir mesafenin doğal ortamda en kısa sürede tamamlanmasıdır. Yarışmacıların mutlaka kask ve can yeleği takmaları gereklidir(16).

2.4.5.Kano Maraton(Maraton Yarışı)

Belirlenmiş uzun doğal bir parkurda dayanıklılık yarışmasıdır. Parkur mesafeleri 15 ile 20 km arasında değişmektedir. Yaklaşık 3 saat süren uzun mesafeli bir yarışmadır. Hedef, belirlenen parkuru en kısa sürede tamamlamaktır(10).

2.4.6.Kano Polo(Canoe Polo)

Kano Polo, su topu, basketbol ve kano unsurları birleştiren bir takım oyunudur(17). Biri kaleci 5'er kişilik takımlar halinde oynanmaktadır. Tüm takım 8 kişiden oluşmaktadır. Yedek 3 oyuncu maç süresince oyun içindeki 5 oyuncu ile zaman zaman yer değiştirmektedir(10). Oyun alanı dikdörtgen şeklinde otuz beş(35) metre uzunluğunda ve yirmi üç(23) metre genişliğindedir. Oyun alanı sınırları dışında minimum bir metre geniş bir alan olmalıdır. Suyun derinliği en az doksan(90) cm olmalıdır. Tavan yüksekliği beş(5) metre olmalıdır(18). İki takımın birbirinin kalesine bir topu sokmak amacıyla oynadığı bir oyundur. Topa hem kürek hem de elle müdahale mümkündür. Kayak tipi küreklerle ve ufak teknelerle oynanmaktadır. Oyuncuların kask ve can yeleği takmaları zorunludur. Yarışmalar bayanlar ve erkek olarak ayrı yapılmaktadır(10).

Nispeten genç bir spor olan Kano Polo Dünya Şampiyonası 1994 yılından İngiltere'de düzenlendi. Günümüzde Dünya Kano Polo Şampiyonası her iki yılda bir düzenlenmektedir(18).

2.4.7.Dragon Yarışı(Dragon Boat)

Tarihi 2000 yıl öncesine Çin'e dayanan Dragon Boat, son yıllarda dünyada en hızlı gelişme gösteren su sporlarının başında gelmektedir. Takım ruhu ve motivasyonu arttırması, tamamıyla koordinasyon gerektiren bir spor dalı olması açısından oldukça ilgi görmektedir(10).

Ejderhaların Çin için sembolik bir anlamı vardır. Klasik bir ejderhada, öküz başı, geyiğin boynuzu, at yelesi, piton gövdesi, şahin pençeleri ve balıkların yüzgeçleri ve kuyruğu vardır. Onun gücü sayesinde bulutlara çıkabilir rüzgara ve yağmura hükmedebilirsiniz. Dragon Tekne bu Ejderhalara benzemek için tasarlanmıştır. En az iki tekne ile yarışmalar yapılabilmektedir. Sadece yarış değil aynı zamanda kuvvet, dayanıklılık, cesaret ve beceride çok önemlidir. Güçlü görsel etkiye sahip ve ritm eşliğinde yapılan spordur(19).

İCF tarafından belirlenen resmi Yarış mesafeleri, 200 veya 250 metre, 500 metre ve 2000 metredir(19).

Türkiye'de kurumsal firmalara yönelik gerçekleştirilen yarışmalar ile popülaritesi git gide artan dragon boat organizasyonları geniş katılım imkanı sağlayan sportif bir etkinlik olarak dikkat çekmektedir. 2011 yılında resmi olarak düzenlenen Kurumlar Arası Dragon Boat Türkiye Şampiyonasında, ilk Türkiye şampiyonları 1. Karel 2. Güneş Sigorta 3. Abboot firmaları olmuştur. 10 veya 20 kanocu, 1 dümenci ve 1 davulcudan oluşan tekne tipleri ile yarışmalar düzenlenmektedir(10).

2.4.8.Canoe Freestyle(Kano Serbest Stil)

Kano Freestyle, yapay veya doğal nehirlerde belirli bir zaman içinde dalgalara karşı bir dizi akrobatik hareketler ve manevraların sergilendiği kano branşıdır. Dalgalı ve zor bir parkurda yapılır. Bir çok kişi tarafından eğlence sporu olarak da bilinir. Canoe Freestyle, kanocuların her yıl yarışmalarda geliştirdikleri çarpıcı hareketlerle gelişmektedir. Yarışmacılar 45 saniye içerisinde 30 farklı hareket yaparlar(spin, 360 derece dönüş, vs.) ve hareketlerin zorluk derecesine göre puan alırlar. Yarışmacıların kask takma ve can yeleği giyme zorunluluğu vardır(16).

2.4.9.Deniz Kanosu(Sea Kayak)

Deniz Kanosu Yarışları açık denizlerde yapılan uzun mesafe yarışlarıdır(14).Deniz Kanosu için herhangi bir uzunluk ya da ağırlık kısıtlaması yoktur. Kategoriler her yaş grubu için ayrıdır. Yarışmalar belirlenen iki nokta arasında yapılır(20).

2.4.10.Va-a

Va-a tekneleri 4000 yıldan daha fazla süredir okyanuslarda seyahat etmektedir. Okyanus geçişleri için dizayn edilmiştir. Bu teknelerin uzunlukları 30 metreyi bulabilmektedir. Uluslar Arası Kano Federasyonu 2009 Londra yönetim Kurulu toplantısında, resmi bir branş olarak Va-a'yı kabul etmiştir. Va-a sporu Tahiti ve Hawaii'de oldukça yaygındır. 19. Yüzyılın başında Va-a Tahiti Geleneksel kültürel 'Heiva' Festivalinin düzenli bir yarış halini aldı. Hui Nalu ve Outrigger Kano Kulupleri 1908 yılında kurulmuş ve her iki kulupte bugün halen varlığını devam ettirmektedir.

Bugün Va'a Uluslar Arası Kano Federasyonu(İCF) Paracanoë planı için önemli bir rol oynar. Va'a branşı ilk kez 2009 Kano Dünya Şampiyonasında Va'a Paracanoë açılış gösterisi olarak bir etkinlik düzenlendi ve Kano Dünya Şampiyonasında bir kategori oldu(21).

2.4.11.Kano Yelken(Canoe Sailing)

Tek kişilik tekneler ile yelken takılarak yapılan bir yarışmadır. Belli bir parkuru en kısa sürede tamamlamak hedefidir(11).

Kano Yelken, rüzgarın gücünü kullanarak yüksek hız kapasitesine ulaşabilen yelkenli kanodur. İlk yelkenli kanolar Polinezya'lılar tarafından Pasifik Adalarını keşfetmek amacıyla kullanılmıştır. Kano Yelken eğlence ve yarışma amaçlı olarak 19. Yüzyılda Avrupa'da da görülmeye başlanmıştır. Uluslar Arası Kano Federasyonu(İCF) 1946 yılında Kano Yelken'in yelken alanını 10 metrekare ile sınırlandırarak Kano İCF resmi branşı olarak kabul etmiştir(15).

2.4.12.Life Saving

Bir spor olarak Life Saving(hayat kurtarmak), şişme kurtarma botlarıyla değişik şekillerde yarışmalar yapılan bir branştır(15). Bu kategoride yarışmacılar, yaklaşık bir buçuk metre derinliğinde küreklerini sabit tutarlar. Başlama sinyali ile birlikte kendi kulvarlarında kürek çekmeye başlarlar ve yarışmacılar şamandıralarla belirlenmiş bitiş çizgisini geçtiği zaman geri dönerler. Kano kürekleri yarışmacılar tarafından taşınabilir, tutulabilir ve atılabilir olmalıdır. Life Saving Kano sporu yarışmaları kısa mesafeli yarışlardır(15).

2.4.13.Waveski

Dalgalar üzerinde sörf için tasarlanmış kano branşıdır. Kanonun üstünde emniyet kemeri ile ayak kayışları bulunur. Dalgalar karşısında kolaylıkla manevra yapabilecek özelliğe sahiptir(22). Kanocular ve sörfçüler 1970’li yıllarda kürek ve kayak tahtalarını rüzgar sörfü için uyarladılar. Yeni bir spor olan Waveski ilk defa o dönemlerde yapılmaya başlandı(15).

2.4.14.Rafting

Rafting, akarsuda yapılan bir doğa sporudur. Kısaca “Akarsu Krosu” anlamına gelen rafting, Kuzey Amerika’da, özellikle Kanada’da çok yaygın bir spordur. İlk kez 1869 yılında Colorado Nehri üzerinde Büyük Kanyon’da gerçekleştirilmiştir. 1939 yılında Colarado Nehri üzerinde organize edilen ikinci rafting büyük ilgi çekmiş ve o tarihten itibaren düzenli organizasyonlar yapılmaya başlanmıştır. Rafting, ülkemizde son yıllarda tanınmaya ve ön plana çıkmaya başlamıştır. Türkiye’de ilk defa 1992 yılında, Çoruh Nehri üzerinde yapılmıştır ve 1993’te 4. Dünya Rafting Şampiyonası Çoruh Nehri’nde gerçekleştirilmiştir. Türkiye’de Çoruh Nehri, Zamantı, Köprüçay, Dalaman Çayı, Göksu, Melen ve Sakarya Nehri başlıca Rafting yapılan yerlerdir. Rafting, herhangi bir beceri ve fiziksel kondiksyon gerektirmedüğinden dileyen herkes bu sporu yapabilir. Özellikle adrenalin bağımlısı olan, heyecanı ve suyu sevenler bu sporu tercih etmektedir(23).

2.5.DOPİNG

2.5.1.Doping Tanımı

Dopingi bir çok kuruluşlar, bilim adamları ve spor adamları özde aynı olmakla birlikte, değişik yorumlar halinde tanımlamaya çalışmışlardır(8).

İlk resmi doping tanımı 1963 yılında Uriarge'de yapılmış olup; “amatör veya elit spor yapanların müsabaka sırasında veya müsabakaya hazırlanırken, spor ahlakına yakışmayacak şekilde üstün başarı için performanslarını arttıracak ve sporcunun psikolojik ve fiziksel sağlığına zarar verecek maddeleri vb. metotları kullanması” şeklinde tanımlanmıştır(24).

Besinsel olmayan bir maddenin veya maddelerin, sporcunun fiziksel ve/veya mental performansını yapay olarak yükseltmek amacıyla bilinçli olarak alınması sporda doping sayılmaktadır. Yasaklanmış madde veya yöntemlerin sporcu tarafından bilinçli veya bilinçsiz olarak kullanımı” Uluslararası Olimpiyat Komitesince (IOC) doping kabul edilmektedir. Dopingin bir başka tanımı ise; güç verimini geçici olarak arttırmaya yönelik tehlikeli yan etkileri olan, doğal ve sentetik maddelerin organizmaya verilmesi olarak yapılmaktadır(25).

1963'te Strassburg'da değişik ülkelerden gelen temsilcilerin oluşturduğu Enternasyonel Doping Komisyonunun tanımında ise; ‘Doping sağlam bir kişiye ne yol olursa olsun organizma için yabancı bir ajanın verilmesi veya kullanılması, yine fizyolojik maddelerin anormal miktarda veya anormal yollardan verilmesi sonucu müsabakaya katılan sporcunun performansını yapay olarak artırmak amacını güden haksız bir uygulamadır’. Doping sporcu sağlığına zararlı ve hakça yarışmayı engelleyen veya performans artışı sağlamak için dışarıdan alınan veya sporcunun vücudunda bulunan bir maddenin normal düzenin üzerine çıkartılmasını sağlayan madde ve/veya yöntemlerin kullanılmasıdır(26).

Genel olarak doping; sporcunun bizzat kendisi yada yönetici, antrenör, teknik direktör, doktor, fizyoterapist, masör gibi kişi yada kişilerin teşviki ile zihinsel ve/veya fiziksel performanslarını doğal olmayan yollarla arttırmak yada tıbbi açıdan uygun olmamasına karşın sadece yarışmaya katılabilmek amacı ile hastalıkların ve sakatlıkların tedavisi için bazı maddeleri kullanılması olarak tanımlanabilir(28).

Dopinge ilişkin son tanım 1 Ocak 2004 yılında uygulamaya giren Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) tarafından yapılmıştır. Buna göre doping, bir sporcunun vücuduna ait

örnekte; sportif performansı artırma potansiyeli bulunan veya sağlığı gereksiz yere tehdit eden ya da spor ruhuna aykırı olan bir madde veya yöntemin bulunması ya da kullanılması veya kullanıldığına dair bir kanıtın bulunması şeklinde tanımlamaktadır(27).

2.5.2.Doping Kavramı

"Doping" güney doğu Afrika'da yerli dillerinden Hollandalı göçmenlerin diline(Flamancaya) giren "dop" sözünden gelmekte olup savaşçıların tapınma törenleri sırasında uyarıcı olarak kullandıkları, bazılarına göre özel bir bitki bazılarına göre üzüm kabuğundan yapılan alkollü bir içecekten kaynaklanmaktadır. İngilizce "dope" sözü uyuşturucu, ilaç, ilaç uygulaması (özellikle uyarıcı) anlamlarını taşır(1).

"Doping" sözcüğü bugün sporda kullanılan haliyle 20. yüzyıl başlarında at yarışlarında performans arttırmak maksadı ile kullanılan çeşitli maddeler için telaffuz edilmiştir. Daha sonra İngilizlerin yarış atlarına uyarıcı verme uygulamalarını DOPİNG olarak ifade etmeleri üzerine bu kelime, 1889 yılında İngilizler tarafından DOPE kelimesi olarak sözlüğe alınmıştır. DOPE kelimesi sözlükte; uyarıcı, uyuşturucu ve uyarmak anlamına geldiği gibi, İNG takısı olarak, uyarıcı etkisi olan kimyasal maddeleri kullanmak şeklinde DOPİNG olarak ifade edilmiştir(1).

2.5.3. Dopingin Tarihsel Gelişimi

Neolitik Çağda(İ.Ö. 4000-2400) haşhaş, antik çağlarda ondan elde edilen afyon Mezopotamya, Mısır, Roma ve Yunan uygarlıklarında çok değerli bir maddeydi. Antik Yunan'da atletlerin Özel Diyetler ve uyarıcı iksirler içtikleri bilinmektedir. M.Ö. 300'de Yunanistan'da sporcuların performans arttırmak amacıyla mantar yedikleri bilinmektedir. Güney Amerika yerlilerinin koka yaprağı çiğnedikleri, mate(Paraguay çayı), jinseng kökü, kendir, kava(karabiber bitkisinden elde edilen bir ekstre) gibi madde ve ürünlerin dünyanın çeşitli bölgelerinde performans artırma amacıyla kullanıldıkları bilinmektedir(29).

M.Ö. 668 Olimpiyat oyunlarında 200 m. Şampiyonu Charmis'in kuru incirden özel bir diyet kullanarak yarıştığı, Romalıların savaş arabaları yarışlarında atlara su ve bal karışımı

Hidromel adı verilen bir madde verdikleri, M.Ö. 300 yıllarında sporcuların atkuyruğu adlı bitkiyi kaynatıp suyunu içerek iyi sonuç aldıkları, gladyatörlerin uzun süre dövüşebilmek için uyarıcı maddeler kullandığı, İskitlerin savaştan önce atlarına bazı uyarıcı otları yedirdiği ve bu otları yiyen atların savaş süresince çılgınlar gibi koştukları, Güney Amerika'da yerlilerin uzun süren dağ yolculuklarında yorgunluklarını gidermek amacıyla uyarıcı madde içeren koka filizlerini çiğnedikleri ve bu sayede uzun süre yürüdükleri ve koştukları söylenmektedir(1). Avustralyalı Aborjinler pituri denen bitkiyi uyarıcı etkisi olmasından dolayı yemişlerdir(30).

Eski Türklerde Alp'lerin (sporcuların) performansını arttırmak için doğal içecek olan 'kıımız' içtikleri, Osmanlı İmparatorluğu döneminde ise güreşçilerin performansını arttırmak için müsabaka öncesinde helva yedikleri bilinmektedir(31).

Dopingin ilk kurbanı 1886 yılında yapılan Bordo-Paris bisiklet yarışından birkaç ay sonra ölen Galler'li bisikletçi Arthur LİNDON olarak kabul edilir(1). Arthur LİNDON'un ilaç kullanımı sonucu öldüğü bilinmesine rağmen özellikle 1950-1960 yılları arasında doping popüler hale gelmiştir.19. yüzyılın sonu ve özellikle 20. Yüzyıl başlarında işler iyice kontrolden çıkarak striknin ve efedrin ağırlıklı olmak üzere yaygın bir doping kullanımı söz konusudur. Bugün önemli bir doping maddesi olan anabolik steroidler o tarihlerde henüz ortaya çıkmamıştır. 1904'te St. Louis Olimpiyatları'nda maraton yarışını kazanan Thomas Hicks bu yarışta striknin enjeksiyonları, alkol ve kokain kullanmıştır. Bu yıllardan sonra daha çok kullanılmaya başlanan efedrin amfetaminin selefidir(31).

1896'da modern olimpiyat oyunlarının başlamasıyla birlikte, sporcular arasında çok çeşitli maddelerin kullanımı giderek yaygınlaşmıştır. Sporda ilaç kullanımı 19. Yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında artmaya başlamıştır. Belçikalıların eter emdirilmiş şeker kullandıkları, Fransızların kafein tabletleri aldıkları ve İngilizlerin oksijen soludukları ve kokain, heroin, strikinin ve likör aldıkları, bu yolla yarışma gücünü arttırmaya çalıştıkları açıklanmıştır(32).

Amfetaminin doping olarak kullanımı 1940'lı yıllarda başlamış, 1950'li yıllarda japonya'da yaygınlaşmış, ve 1960'larda Amerika Birleşik Devletlerinde en yüksek değerine ulaşmıştır(7).

Androjenlerin anabolizan etkisinin farkına II.Dünya Savaşı sırasında varılmış ve bu tarihten itibaren kas kütlelerini ve gücünü arttırmaya çalışan sporcular tarafından kullanılmaya

başlanmıştır. Performans artırmak amacıyla kullanılan tek ilaç androjenler değildir. Ünlü bir İngiliz bisikletçinin 1960 Olimpiyatlarında, yüksek doz amfetamine bağlı ölümü sporcuları korkutmamış, tam tersine amfetaminin 1960'ların sonu ve 1970'lerin başında profesyonel futbolcular arasında yaygın olarak kullandığı tespit edilmiştir(7).

1960 Roma Olimpiyat Oyunlarında Danimarkalı bisikletçi Kurt Jensen'in amfetamin kullanımını nedeniyle aniden ölmesiyle dopinge mücadele fikri ortaya atılmıştır. Uluslararası Olimpiyat Komitesi doping amaçlı kullanılan maddelerin ve yöntemlerin bir listesini oluşturmuş ve doping kontrol analizlerinde doping yaptığı saptanan sporculara da çeşitli cezalar uygulamaya başlamıştır(1).

1962 yılında IOC dopinge karşı önlem almaya başlamıştır. Aynı yılda Türkiye'de Kültür Bakanlığı tarafından ilk doping komisyonu kurulmuştur. 1963 yılında İtalya'da bir toplantı yapılmış ve doping mücadelesinde kullanılmak üzere ilk defa o tarihlerde Floransa'da bir merkez "Centre de Detection du Doping" kurulmuştur. Doping ile ilgili buna benzer bir toplantıda aynı yılın Eylül ayında Barselona'da "Groupement Latin de Medecine Sportive" tarafından düzenlenmiştir. Bunlardan daha sonra "Avrupa Konseyi, Uluslar Arası Spor ve Beden Eğitimi Konseyi" gibi kuruluşlar konuyla ilgili çeşitli kongre, sempozyumlar düzenlemiştir(32).

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) Tıbbi Komisyonu ise, ilaç suistimalini önlemek amacıyla 1967'de kurulmuştur(32). İlk resmi doping kontrolü 1968 Meksika olimpiyatlarında başlamıştır. Ancak ciddi olarak 'doping' tarifinde bile bir görüş birliğine varılamaması nedeniyle, gerek analiz yöntemleri, gerekse organizasyon açısından çok yetersiz kalmıştır. İlk ciddi ve yeterli doping kontrolleri 1972 Münih Olimpiyatlarında yapılmıştır(33).

Kan dopingi ile ilgili bilimsel anlamdaki ilk kayıtlar 1947 yılına rastlamaktadır. Ekblom 1966 yılında kan dopinginin, aerobik gücü artırıcı mekanizmasını aydınlatmak amacıyla bir seri çalışma başlatmıştır. Bu yöntemin sporcular arasında ergojenik amaçla kullanımını konusundaki ilk duyumlar 1976 Olimpiyat Oyunlarında alınmıştır. Amerika Birleşik Devletleri Bisiklet Takımının 1984 Olimpiyat Oyunlarındaki sürpriz başarılarından sonra, sporcuların kan dopingi yaptığı anlaşılmıştır(7).

1984'te Avrupa Konseyi tarafından 'Avrupa Anti Doping Sözleşmesi' kabul edilmiştir. 1986'da Kan Dopingi yasaklanmıştır(2).

Diüretikler ve B-blokerler 1988'de yasak listesine eklenmiştir. Diüretiklerin özellikleri siklet sporlarında hızlı sıvı kaybı sebebiyle sporcu sağlığını tehdit etmenin yanı sıra idrardaki su miktarını artırmaları sebebiyle yasaklanana kadar önemli miktarda doping vakasının yasaklanmasını engellediğine inanılmaktadır. Büyüme hormonu ve eritropoetin(EPO) gibi peptid hormonların kullanımı 1989'da yasaklanmıştır(29).

1998'de Tour de France'da polis, yasaklı birçok maddeler içeren ürünlere el koymuştur. Bu skandal kamuoyunun ve yerel otoritelerin dikkatini anti-doping çalışmalarına yönlendirmiştir. Tour de France skandalı, bağımsız, uluslar arası bir ajansın gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu ajans herkes tarafından kabul edilebilecek standartların tespit edilmesine ve anti-doping çalışmalarında spor organizasyonları ve yerel otoritelerin çabalarını koordine etmeye yardımcı olmuştur(27).

Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA), 10 Kasım 1999 tarihinde IOC girişimi ve devletlerin, yayın otoritelerinin ve diğer sporda doping ile ilgili özel kuruluşların desteği ile uluslar arası sporda dopinge karşı savaşı ilerletmek koordine etmek amacıyla kurulmuştur. WADA, ilk stratejik planını 2001 yılında oluşturmuştur(27).

1988 yılında Hacettepe Üniversitesi ile Gençlik Spor Genel Müdürlüğü arasında imzalanan bir protokol ile ülkemizde bir 'Doping Kontrol Merkezi' kurulması amacıyla ilk adımlar atılmıştır. Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nden bir grup öğretim üyesi merkez laboratuvarının kurulması amacıyla faaliyete geçmiş ve 1990 yılından itibaren gerekli cihaz ve diğer düzenekler Doping Kontrol Merkezine gelmeye başlamıştır(33).

3-5 Mart 2003 tarihlerinde Kopenhag'da yapılan uluslararası doping konferansında Türkiye adına kendi faaliyet alanlarını temsilen katılan Spordan Sorumlu Devlet bakanı ve Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, burada sunulan Kopenhag bildirgesi ve WADA sözleşmesine imza atarak yurdumuzu bu anlaşmaya taraf etmiştir. Bu anlaşmaya imza atılması ile ülkeler ve taraf kuruluşlar kendi iç hukuk ve uygulamalarını bu anlaşmanın şartları ile uyumlu hale getirmeyi taahhüt etmiştir. Türkiye Doping Kontrol Merkezi 2003 yılında IOC ve WADA tarafından tanınarak uluslar arası kontrol yetkisine sahip 31 merkezden biri olmuştur(29).

WADA kurulduğu ilk yıllarda 34 uluslararası spor federasyonu ile antlaşmalar gerçekleştirerek müsabaka dışı testlerin uygulanmasını sağlamıştır. WADA, 1 Ocak 2004'ten itibaren, laboratuvarları akredite etmeye, Yasaklı Maddeler ve Yöntemler Listesi'ni hazırlamaya ve yayınlamaya başlamıştır(27).

Doping olarak kabul edilen yasaklı madde ve yöntemler listesi Wada tarafından her yıl yayınlanmaktadır.

2.5.4.Niçin Doping Kullanılır

Sporcu doping maddelerini performansı arttırmak için kullanır(34). Efe Erdönmez niçin doping kullanıldığı konusundaki merakını su sözlerle ifade ediyor:

Sporcuları dopinge iten önemli etkenlerden birisi profesyonelliktir. Çünkü profesyonellikte ilkin gözetilen başarıdır. Burada sporcu başarı için zorlanır. Çalıştırıcı zorlar, kulüp yönetimi zorlar, izleyiciler zorlar, spor basını zorlar, profesyonellik bağlamında yapılan bu belirleme, amatör görünümü veren spor branşları için de geçerlidir(35).

Bir yazıda Ece Temelkuran'ın su sözleri doping kullanımına olan ilginin nedenleri konusunda bizlere bazı fikirler sunuyor: ‘‘Yasamanın değil kazanmanın, daha neşeli değil de daha hızlı koşmanın değerli olduğu her oyun ve hayat pistinde hırs mutlaka ardından da kötülük ürer. Madalya kazananlar madalya kazanmayanlardan daha kıymetli sayıldığı sürece yarışan herkes öyle ya da böyle doping yapacaktır. Daha hızlı kosan daha çok sevildiği sürece...’’(31).

2.5.5.2012 Yılı Yasaklı Maddeler Listesi

Dünya Anti-Doping Ajansı(WADA) tarafından yasaklı maddeler listesi ve yöntemleri her yıl yayınlanmaktadır. 2012 Yılı yasaklı maddeler listesi ve yöntemleri 24 Ağustos 2011 tarihinde 1 Ocak 2012 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere WADA tarafından yayınlanmış ve şu şekilde sınıflandırılmıştır.

Kullanımı Her Zaman Yasaklı Olan Maddeler ve Yöntemler (Müsabaka İçi ve Müsabaka Dışı)

1. Yasaklı Maddeler

- a. Anabolik Maddeler
- b. Peptid Hormonlar, Büyüme Faktörleri ve İlişkili Maddeler
- c. Beta-2 Agonistler
- d. Hormon ve Metabolik Modülatörler
- e. İdrar Söktürücüler ve Diğer Maskeleyici Maddeler

2. Yasaklı Yöntemler

- a. Oksijen Transferinin Artırılması
- b. Kimyasal ve Fiziksel Müdahale
- c. Gen Dopingi

Müsabaka Sırasında Kullanımı Yasaklı Maddeler ve Yöntemler

1. Yasaklı Maddeler

- a. Anabolik Maddeler
- b. Peptid Hormonlar, Büyüme Faktörleri ve İlişkili Maddeler
- c. Beta-2 Agonistler
- d. Hormon Antagonistleri ve Modülatörleri
- e. İdrar Söktürücüler ve Diğer Maskeleyici Maddeler
- f. Uyarıcılar
- g. Narkotikler
- h. Kannabinoidler
- i. Glukokortikoidler

2. Yasaklı Yöntemler

- a. Oksijen Transferinin Artırılması
- b. Kimyasal ve Fiziksel Müdahale
- c. Gen Dopingi

Bazı Özel Sportlarda Kullanımı Yasaklı Maddeler

1. Yasaklı Maddeler

- a. Alkol
- b. Beta- Bloke Ediciler(37).

2.5.5.1. Anabolik Maddeler

Anabolik-androjenik steroid ilaçlar testosteronun sentetik türevleridir. Bu ilaçlar anabolik, androjenik etkiye sahiptirler ve bu etkileri doku kitlesini artırıcı, erkekleştirici etki şeklinde kendini gösterir. Anabolik-androjenik steroid ilaçlar çoğunlukla tıbbi amaçları dışında doping yada fiziksel görünümü değiştirmek amacıyla kullanılırlar. Bu ilaçlar saldırganlık ve şiddete eğilim gibi ciddi psikolojik ve psikiyatrik etkilere neden olabilirler(38).

Testesteronun kristalize formunda ilk kez 1935 yılında Laquer tarafından izole edildi ve kısa bir süre sonra da sentezi yapıldı. Sentezini takiben, doğal olarak oluşmuş anabolik steroidlerin tedavi amacıyla kullanımına başlandı. 1930'lu yıllarda anabolik steroidler aç insanlarda nitrogen dengesini sağlamak amacıyla kullanıldı. II. Dünya savaşı sırasında Alman Kuvvetleri, hem kasgücünü hem de saldırganlığı artırmak amacıyla anabolik steroidleri kullandı. 1954 yılında erkek ve bayan Rus sporcuların anabolik steroidleri güç ve ağırlık artımını sağlamak amacıyla kullandıkları ortaya çıkmıştır(7).

AAS ilaçların 1950'lerden bu yana yaygın olarak özellikle güreş, halter ve vücut geliştirme sporu yapanlar arasında fiziksel performansı artırmak amacıyla kullanıldığı bildirilmektedir. Aas ilaçlar kas kitlesini ve performansı artırıcı (anabolik etki), erkekleştirici etkilerinin (androjenik etki) yanında istenmeyen bedensel-psikiyatrik etkilere de yol açtıkları gösterilmiştir. AAS ilaçlar ergenlik gecikmesi, fiziksel hastalıklara bağlı zayıflık ve bazı anemi türlerinde tıbbi amaçlı olarak kullanılmaktadır. AAS ilaçların tıbbi amaçları dışında, özellikle yüksek doz kullanılması ile kemik gelişiminin durması, kalp, karaciğer, böbrek hasarı, erokette testis atrofi ve göğüslerde büyüme, kadınlarda ise klitoris büyümesi ve yüzde kılınma artışı, ani ölüm ve mortalite oranlarının yüksekliği gibi olumsuz etkiler ile aynı enjektörü paylaşmaya bağlı bulaşıcı hastalıklar görülmektedir(38).

Günümüzde AAS kullanımının sadece sporcular arasında sınırlı olmadığı ergenlerde de sık olarak kullanıldığı bildirilmektedir. AAS ilaçların sporcularda ve ergenlerde kullanım sıklığı %0.6 ile %12 arasında değişmektedir. Bu ilaçlar kolaylıkla elde edilebilmekte ve tıbbi tedavi dozlarınının 10-100 katı kullanılabilir. AAS ilaçlar kullandıklarında bağımlılık ve kötüye kullanım, mani ve depresyonu içeren duygudurum bozuklukları (%22), psikoz (%12), homisid'e kadar uzanan saldırgan davranışlar, cinsel istek azalması, uykusuzluk gibi

psikiyatrik belirti veya bozuklukların oluşmasına neden olabilirler. Olumsuz bedensel etkileri, bağımlılık ve kötüye kullanım sorunları olmasına karşın AAS ilaçların kısa sürede sporcuların atletik performansının düzeltilmesi, ergenler arasında ise dış görünüşün değiştirilmesi amacıyla kullanıldığı görülmektedir(38).

Yapılan çalışma sonuçlarına göre AAS'lerin aerobik kapasiteyi net bir şekilde arttırdığı söylenemez. Ancak kas kuvvetini arttırabileceği söylenebilmektedir. AAS kullanmaya başlamadan önce ağırlık antrenmanı yapan sporcuların AAS'leri kullanmaya başladıktan sonra yine ağırlık antrenmanlarına devam etmeleri halinde kaslarında gelişme meydana geldiği, AAS kullanımı ile birlikte ağırlık antrenmanları yapanlarda kas kuvvetlerinde artma meydana gelmediği görülür Kullanılan AAS'ler, kullanılan ilacın türü ve cinsine göre sporcuya çeşitli şekillerde etki etmektedir. AAS'ler kas gelişmesi, kuvvet, dayanıklılık, güç, yağ yakması ve güven duygusu gibi sporcunun istediği etkiler sağlarken, diğer taraftan ise moral bakımından ve fiziksel olarak da ters yönde etki oluşturmaktadır. Toksik madde olan AAS'ler karaciğerde birikerek karaciğerin dokusunu bozmaktadırlar . AAS'lerin iskelet ve kas sistemine, üremeye, karaciğer, kalp, beyin ve kan üzerine, endokrin sistemi üzerine olan etkilerinin yanı sıra psikolojik olarak da birçok yan etkisi mevcuttur(39).

2.5.5.2. Peptid Hormonlar, Büyüme Faktörleri ve İlişkili Maddeler

Peptid hormonlarının sentezi protein sentezine benzemektedir. Peptid yapısına sahip olan hormonların ilk sentezleri inaktif yapıda oluşurken, sonradan oluşan değişikliklerle aktif hale geçerler. Bunların erkek sporculara verilmesi androjenik steroidlerin salınımında artış meydana getirir ve eksojen testosteron verilmiş gibi olur(24).

Peptid hormonları

1. Eritropoetin (EPO),
2. Büyüme hormonu (hGH),
3. İnsülin benzeri büyüme hormonu (IGF-1),
4. Koryonik Gonadotropin (CG) ve Luteinleştirici Hormon (LH)
5. İnsülin,
6. Kortikotropinler (ACTH) olmak üzere 6 grupta incelenirler(32).

2.5.5.2.1.Eritropoetin (EPO)

EPO, kandaki düşmüş oksijen seviyesine cevap olarak üretilen bir hormondur ve kandaki hemoglobin miktarını artırır. EPO uyarıcı ajanlar performans attırıcı olarak kullanılır(40). Başlıca üretim yeri böbrektir, fakat karaciğer ve doku makrofajları gibi ekstrarenal dokularda da eritropoietin sentezlenebilir. Doku hipoksisi eritropoietin üretiminin başlıca uyarandır. Hormonun sentezini kontrol eden hücreler kanın oksijen kapasitesi, oksijen basıncı ve affinitesindeki değişikliklere cevap verir(41).

Vucutta eritropoetin depolaması yoktur ve sentezlenmesi süreklidir. Salınması dokuya verilebilir oksijen miktarı ile ayarlanır. Saf eritropoetin insan idrarından ilk kez 1977'de izole edilerek, aminoasit dizilimi kısmen tespit edildi. 1983'de eritropoetin geninin izolasyonu ve klonlaması gerçekleştirildi(42).

Eritropoetin sporda kullanım amacı kanda alyuvar sayısını artırarak çalışan kaslara daha fazla oksijen taşınmasıdır. Özellikle dayanıklılık sporlarında performans arttırmak amacıyla kullanılır. Çok ciddi yan etkilere neden olduğu ve performans artırabileceği gerekçesiyle sporcular tarafından kullanımı yasaklanmıştır(43).

2.5.5.2.2.Büyüme hormonu-Growth Hormone (hGH)

Büyüme hormonu, ön hipofiz bezi tarafından salgılanır. Hipofiz bezi bir fasulye biçim ve boyutunda olup kabaca tarifiyle kafatası içinde yer alır. GH'deki bir artış protein sentezini artırır; depolanmış yağların hareketini artırır; hücre bölünmesini ve üretimini destekler. GH salgısının, düşük şiddetli çalışmanın aksine, yüksek şiddetli idmana daha iyi cevap verdiği yani bu suretle arttığı iyi bilinmektedir(6).

Büyüme hormonunun sporda kullanımı, sporcular tarafından kas gücünü ve kas üleşini arttırmak amacıyla kullanılır. Kassal hipertrofi meydana getirmek, kas kuvvetini kırmak amacı ile kullanıldığı görülmektedir(28).

Büyüme hormonu doping maddesi olarak kullanılışı, farmakolojik ajanlar üstünde devam eden ve daha güçlü olabilmenin yollarının arandığı bitmek bilmeyen araştırmaların bir

başka sonucudur. Büyüme hormonunun amatör ve profesyonel sporcular arasındaki kullanım sıklığı hakkında hiçbir somut veri yoktur. Pek çok sporcu anabolik steroid testlerinin çok yaygınlaşmış olması sebebiyle doping yapabilmek için başka çareler aramakta, bu arada büyüme hormonunun anabolik steroidlerin tesbitini zorlaştıracaklarını ve steroidlerin yan etkilerinin ortadan kaldıracağını düşünmektedir. Büyüme hormonunun yüksek dozda kullanımı sonucunda meydana gelen kas, iskelet ve kalp hastalıklarının tedavisi hormon seviyesi normale döndükten sonra dahi mümkün değildir(7).

2.5.5.2.3.İnsülin benzeri büyüme hormonu (IGF-1)

İnsülin benzeri büyüme faktörü (IGF-1) protein sentezini uyarır ve kas hücresinin yıkımını azaltarak, kas kitlesinin artışına ve vücut yağının azalmasına neden olur. Bu etkiler nedeniyle sporcular tarafından tercih edilebilir(43).

İnsülin benzeri büyüme faktörü (IGF-1), kaslarda olduğu gibi karaciğerde de üretilir ve yapıcı metabolizmal etkileri vardır. Konsantrasyonu büyüme hormonunun (GH) konsantrasyonuna bağlıdır. Diğer adı kas büyüme faktörü olan IGF-1, kas irileşmesine sebep olur ve kas kaybı gibi bozuk kas hastalığı olan hastalara güç kazandırmak için kullanılır. Bölgesel olarak etki yapar. IGF-1 farelere genle enjekte edildiğinde kas yığımında artmaya sebep olmaktadır. Bu sonuç herhangi bir antrenman programı uygulamadan çıkmıştır. Pennsylvania Üniversitesinden genetikçi Lee Sweerey'in yürüttüğü deneye göre IGF-1 adı verilen insüline benzeyen bir hormonu enjekte ettiği denek hayvanlar iki hafta sonra diğerlerine göre daha fazla yük taşıyabildiklerini ortaya koymuştur. Sweeney'e göre bu tedaviyi atletler ve halterciler uygulayabilir. Gealfy Goldspink farelere enjekte ettiği büyüme hormonunun farelerin kas kuvvetini 3 haftada %30 arttırdığını ortaya koymuştur(44).

2.5.5.2.4.Koryonik Gonadotropin (CG) ve Luteinleştirici Hormon (LH)

İnsan Koryonik Gonadotropini(hCG) gebeliğin ilk dönemlerinden itibaren salgılanmaya başlanan bir hormondur ve gebeliğin devam etmesinde önemli rolü vardır. Luteinleştirici hormon(LH) ise hipofizden salgılanır ve bayanlarda yumurtalıklardan östrojen ve progesteron hormonlarının, erkeklerde ise testislerden testosteron ve epitestosteron salgılanmasını uyarır. Erkek sporcular insan koryonik gonadotropinini ve luteinleştirici

hormonu testislerden doğal testosteronun üretimini artırdığı gerekçesiyle kas kitlesi ve gücünü artırmak amacıyla kullanırlar. hCG gebe kadınların idrarlarından saflaştırılarak kullanılır(43).

2.5.5.2.5.İnsülin

Pankreastan salgılanan bir hormondur. Glikozun hücre içine girmesine yardımcı olur. Salgılanmasında bozukluk olduğunda insüline bağımlı diyabet oluşur. Dışarıdan insülin verilerek bu hastalığın tedavisi yapılabilir(43).

İnsülinin performans artışıyla ilgili sınırlı sayıda bilimsel kanıtlar bulunurken, yan etkileri konusunda çok sayıda yayın bulunmaktadır. Konvülsiyon , koma ve hatta ölüme kadar giden yan etkiler sporcunun sağlığını ciddi bir şekilde tehdit eder(43).

2.5.5.2.6.Kortikotropinler (ACTH)

Performans artırıcı etkilerinden yararlanmak ve endojen kortikosteroid salgılamasını arttırmak amacıyla kortikotropin (ACTH) kullanılmaktadır(24).

Kortikosteroidlerin anti-enflamatuar etkileri vardır ve ruh halini çok etkiler. Sporcular adreno kortikotrofik hormonu hem antrenmanda hem de karşılaşma sırasında endojen kortikosteroid düzeyini artırarak öfori hissi elde etmek amacıyla kullanırlar. Adreno kortikotrofik hormonun kullanılması uzun süreli ciddi yan etkilere neden olabilir. Özellikle sentetik adreno kortikotrofik hormonun kullanılması doğal hormonun salgılanmasını baskılar. Bu durum böbreküstü bezinin dejenerasyonu ile kortikosteroidlerin yetersizliğine ve enfeksiyonlara yatkınlığın artmasına neden olur(27).

2.5.5.3.Beta-2 Agonistler

Beta-2 Agonistler astım tedavisinde kullanılan ilaçlar içinde bulunurlar. Bu maddeler anabolik-androjenik olmayan ancak sistemik olarak kullanıldığında onlara benzer anabolik etki gösteren maddelerdir. Beta-2 Agonistler sporcular tarafından anabolik-androjenik

steroidler gibi sürat ve kuvvet sporlarında kullanılırlar. Astım teşhisi konmuş sporcuların tedavisinde Beta-2 agonistlerden formoterol, terbutalin, salbutamol ve selmeterol'ün inhaler olarak kullanımına izin verilmiştir. Bu maddelerin sporcularda kullanılabilmesi için ilgili spor organizasyonuna yazılı olarak başvurulması ve izin alınması gerekmektedir(37).

Beta-2 Agonistlerin kullanımı, atletik performansı arttırabileceği için sadece astımlı ve egzersizle bronkokonstriksiyon oluşan hastalarda inhalasyon yoluyla kullanılabilir. Bu maddelerin saptanması kolaydır ve maddeler inhalasyonla kullanıldıklarında kanda genel uyarıcı düzeylerine ulaşamazlar(45).

2.5.5.4.İdrar Söktürücüler ve Diğer Maskeleyici Maddeler

İdrar söktürücüler doğrudan böbrek tübüllerine etki ederek, vücuttan suyun atılımını artıran maddelerdir. Sporcular tarafından idrar miktarını artırıp, idrardaki doping maddelerinin yoğunluğunu azaltmak, böylece analiz sırasında doping olarak kabul edilen maddelerin tespit edilmesini zorlaştırmak, bazı spor disiplinlerinde (güres, boks, halter, judo gibi) kısa zamanda ağırlığı düşürmek için kullanılırlar. Bu maddeler direkt olarak sportif performansı artırıcı etkide bulunmazlar. Hatta vücutta su kaybına neden oldukları için performansı azaltıcı etkileri vardır. Ancak doping olarak kabul edilen maddelerin tespitini zorlaştırdıkları için doping listesine alınmıştır(4).

İdrar söktürücü kullanma, probenesid ve benzeri maddelerle böbrekten doping maddesinin idrarla atılışını önleme, epitestosteron vererek testosteron epitestosteron tayinini engellemesi doping kontrolü yapılacak idrarda doping maddelerinin saptanması zorlaştıran maddelerdir. Bu maddeler maskeleyici ajan olarak isimlendirilir ve doping olarak kabul edilir(43).

2.5.5.5. Hormon Antagonistleri ve Modülatörler

Aşağıdaki sınıflar yasaklanmıştır:

1.Aromataz inhibitörleri aşağıdakileri kapsar, fakat bunlarla sınırlı değildir:

aminoglutethimide, anastrozole, androsta-1,4,6-triene-3,17-dione (androstatrienedione), 4 androstene-3,6,17 trione (6-oxo), exemestane, formestane, letrozole, testolactone.

2. Seçici östrojen reseptörü modülatörleri (SERM'ler) aşağıdakileri kapsar, fakat bunlarla sınırlı değildir: raloxifene, tamoxifen, toremifene.

3. Diğer anti-östrojenik maddeler, aşağıdakileri kapsar, fakat bunlarla sınırlı değildir: clomiphene, cyclofenil, fulvestrant.

4. Myostatin işlev(ler)ini modifiye eden maddeler: Myostatin kas gelişiminde negatif düzenleyicidir ve azalmasıyla kas kütleinin artışı beklenir(40). Aşağıdakileri kapsar, fakat bunlarla sınırlı değildir: myostatin inhibitörleri(37).

2.5.6. Yasaklı Yöntemler

2.5.6.1.Oksijen Transferinin Arttırılması

Kassal aktivitenin sürdürülebilmesi için en önemli gereksinim kanın oksijenlenmesidir. Dolaşım ve solunum sistemleri birlikte çalışarak kasların oksijen gereksinimi karşılarlar. Dokulara oksijen taşınmasında kandaki kırmızı kürelerde bulunan hemoglobin maddesi en önemli rolü oynar. Oksijen taşınmasının arttırılması vücutta hemoglobinin arttırılması ya da hemoglobine benzer maddelerin verilmesi ile sağlanabilir. Dokulara oksijen taşınmasının arttırılması özellikle dayanıklılık gerektiren spor dallarında sportif performansı arttıran yöntemlerdir(28).

Oksijen Taşınmasını Arttıran Yöntemler

- a) Kan dopingi
- b) Modifiye hemoglobin ürünleri(28).

2.5.6.1.1.Kan dopingi

Kan dopinginde amaç kandaki hemoglobin yoğunluğunu yapay olarak arttırmaktır(43). Kan dopingi enerji gereksinimini aerobik yoldan sağlayan ve büyük kas guruplarının uzun süreli ve ağır kas işlerini yaptığı kros kayağı, bisiklet, kürek, uzun mesafe koşuları ve diğer dayanıklılık sporlarındaki performansı arttırmak amacıyla uygulanır(36).

Kan dopinginde sporcuya bir başka bireyden alınan taze kan veya sporcunun kendi kanı verilir. Sporcunun kanı kullanılacaksa antrenman dönemi sırasında kan alınarak uygun koşullarda saklanır. Kanı alınan bireyde yeni alyuvarların oluşumu için en az 5-6 hafta gibi uygun süre beklendikten sonra karşılaşmadan yaklaşık bir hafta gibi kısa bir süre önce yine aynı şahsa kendi kanı geri verilir. Bu nedenle sporcudan kan alındıktan sonra hemoglobin seviyesinin normal düzeye ulaşması beklenir. Ve alınan kan tekrar bireye verilerek hemoglobin miktarı normal seviyesinin üzerine çıkarılır(43).

1984 yılındaki olimpiyatlarda ABD bisiklet takımının kan dopingi sonrası artan başarıları neticesinde, kan dopingi uluslar arası olimpiyat komitesince yasaklanmıştır(46).

2.5.6.1.2.Modifiye hemoglobin ürünleri

Bilimsel araştırmalar sayesinde ciddi anemilerin tedavisinde hemoglobine benzeyen yeni kimyasal maddeler üretilmiştir. Ciddi hastalıkların tedavisinde kullanılmak amacıyla üretilen bu maddeler sporcular tarafından doping amaçlı kullanılmaktadır. Sporcular tarafından kullanımı 1999 yılında yasaklanmıştır(43).

Modifiye hemoglobin ürünlerinin yan etkileri: Kan basıncında artış, kalp atım hızında artış, anaflaktik reaksiyonlar, mide bulantısı, baş ağrısı ve ateştir(1).

2.5.6.2. Gen Dopingi

İnsan Genom Projesi (Human Genom Project-HGP), 100.000 kadar olduğu tahmin edilen insan genlerinin yapılarının, genomdaki yerlerinin ve fonksiyonlarının anlaşılabilmesi için insan genomunu oluşturan 3 milyar bazın diziliminin belirlenmesi için başlatılan projedir. Bu proje ile ilk aşamada insan genlerinin, ikinci aşamada tüm DNA dizilimlerinin ayrıntılı bir haritasının çıkarılması hedeflenmektedir(47).

Gen dopingi; hücrelerin, genlerin ve genetik elementlerin tedavi edici olmayan kullanımı ve gen ifadesinin ayarlanması ile sporcu performans kapasitesinin artırılmasıdır. Gen dopingi, sporcuya yarışmada avantaj sağlaması amacıyla gen tedavisi prensiplerinin

uyarlanmasıyla ortaya çıkmıştır. Gen tedavisi, ciddi hastalıkların tedavisinde kullanılan bir tekniktir. Teorikte vücutta var olan tüm proteinlerin düzeyi gen tedavisi kullanımıyla değişebilir. Bu yöntemlerin farklı yönde kullanımı dopingin farklı bir formunu “gen dopingi”ni oluşturmuştur. Gen dopingi tartışmaları Haziran 2001’de başlamıştır. Gen transferinin doping olarak kullanılabilir olması, spor felsefesini derinden sarsmaktadır. Hayvan deneyleriyle oluşturulan “süper fare modelleri “süper sporcu” oluşturma fikirlerini cazip hale getirmektedir. Fakat gen dopingi metodunda geleneksel ilaçla yapılan dopingin çok ötesinde performans artışları elde edildiği, tetkik ve tespitin son derece zor olduğu fark edilince gecikmeden 2003 yılında Uluslararası Olimpiyat Komitesi’nin (IOC) ve WADA’nın yasaklı uygulamalar listesine eklenmiştir(40).

Genelde insanların yaşamlarının iyileştirilmesi ve özellikle kalıtsal hastalıkların tedavisinde tek umut olduğundan ilgili yöntemler gen tedavisi adı altında toplanmıştır. Spor söz konusu olduğunda ise, sporcunun performansını yükseltecek şekilde kalp ve vücut kasları, ATP üreyim yolları, damar sistemi, sinir sistemi ve iletim yolları, solunum sistemi ve hatta psikoloji ile ilgili bazı genlerin işlenerek o spor branşı için kişisel avantaj elde edilmesidir(48).

2.5.6.3. Kimyasal ve Fiziksel Müdahale

Doping kontrollerinde kullanılacak numunelerin doğruluk ve geçerliliğini değiştiren, değiştirmeye yeltenen veya değiştirmeyi amaçlayan yöntem ve maddeler farmakolojik, kimyasal ve fiziksel uygulamalar olarak adlandırılır(1).

Üzerinde doping kontrolü yapılacak idrarın bütünlüğünü, özelliğini bozmaya yönelik yöntem ve maddelerin kullanımınıdır. İdrar söktürücü kullanma, sporcunun kendi idrarı yerine sonda ile başkasının idrarını verme, idrarı değiştirme, idrarın bütünlüğünü bozma bu grup içinde değerlendirilir. Maskeleyici ajanlar olarak adlandırılan Probenesid ve benzeri maddelerle böbrekten doping maddesinin idrarla atılışını önleme, bromantan ve epitestosteron vererek testosteron ve epitestosteron tayinini engellemek de doping kontrolü yapılacak idrarda doping maddelerinin saptanmasını zorlaştıran maddelerdir ve doping olarak kabul edilir(1).

Aşağıdaki yöntemler yasaklanmıştır:

1. Doping Kontrolleri sırasında alınan Örneklerin geçerliliğini ve bütünlüğünü bozmak amacıyla Hile Yapmak veya hile yapmaya teşebbüs etmek yasaklanmıştır. Bunlar, başkasının idrarını kullanma ve/veya idrar değiştirme, ve/veya saflığını bozma (örn. proteazlar) gibi işlemleri kapsar, ancak bunlarla sınırlı değildir.
2. Hastane ortamında yapılan veya klinik incelemelerde uygulananların dışında 6 saatlik sürede 50 mililitreden fazla damar içine infüzyonlar ve/veya enjeksiyonlar yasaklanmıştır.
3. Hangi miktarda olursa olsun; sırayla, kanın alınması, manipüle edilmesi ve dolaşım sistemine geri verilmesi yasaktır(37).

2.5.7.Müsabaka Sırasında Kullanımı Yasaklı Maddeler ve Yöntemler

2.5.7.1.Uyarıcılar

Aktiviteyi artıran ve yorgunluk hissini azaltan maddelere uyarıcı denir. Bu tip maddeler sporcunun performansının artmasını sağlayabilecek psikolojik ve fiziksel uyarı sağlarlar(49). Bu ilaçların etkisi, merkezi sinir sisteminde yorgunluk eşiğini geciktirmek, solunum ve dolaşımı uyararak organizmayı yedeklerini kullanmaya zorlamaktadır(36).

Uyarıcılar adından da anlaşılacağı gibi vücutta uyarıcı etki gösterirler. Fiziksel ve mental performansı artıran, yorgunluğu ve uykuya ihtiyacı azaltan bu grup ilaçlar; Psikomotor stimülanlar, Sempatomimetik aminler, Merkezi sinir sistemi (MSS) stimülanları olarak üç ana başlık altında toplanabilirler. Uyarıcıların vücutta, uyanıklık, toplam uyku süresi ve uyku derinliğinde azalma, yorgunluğu geciktirme, reflekslerde artış, kalp atım hızında ve kan basıncında artış, metabolik hızda artış gibi etkileri vardır. Bu özellikleri nedeniyle sporcular tarafından uyanıklığı, konsantrasyon gücünü artırdığı ve yorgunluğu geciktirmek amacıyla kullanılırlar(50).

Uyarıcılar oksijen tüketiminde artışa, solunum yolları ve barsaktaki düz kaslarda gevşemeye, solunumsal uyarımda artışa, tükürük salgısında azalmaya, ve gözbebeğinde genişlemeye neden olurlar. Uyarıcılar merkezi sinir sistemi üzerine doğrudan etkiyle uyarım yapan maddelerdir(43). Uyarıcılar daha çok dayanıklılık gerektiren sporlarda(bisiklet, uzun mesafe koşuları vs.) kullanılır. Bununla beraber futbol, buz hokeyi gibi ekip sporlarında da kullanılmaktadır(8).

Uyarıcıların huzursuzluk, uykusuzluk, anksiyete, çarpıntı, taşikardi, kardiyak aritmi, vücut ısı dengesindeki bozulmalar gibi yan etkileri vardır(51).

Topikal kullanım için üretilmiş imidazol türevleri ve 2012 İzleme Programı kapsamında bulunan uyarıcılar hariç, tüm uyarıcılar (varsa her iki optik izomerleri dahil olmak üzere) yasaklanmıştır.

2.5.7.1.1.Amfetaminler

Psikoanaleptik ilaçlardır, Merkezi sinir sistemini uyararak entelektüel aktiviteyi artırır(8). Amfetaminler fiziksel performansı artırır. Yorgunluk hissi ve ihtiyacını azaltırlar öfori yaparlar, bir konuya konsantrasyon ve dikkati, kişinin kendine güvenini ve inisiyatifini artırır, rekabetçi ve agresif yaparlar(52). Amfetaminler ilk kez 1887 yılında sentezlenmiştir. Amfetaminin doping olarak kullanımı 1940'lı yıllarda başlamış, 1950'li yıllarda Japonya'da yaygınlaşmış ve 1960'larda Amerika Birleşik Devletlerinde en yüksek değerine ulaşmıştır. Amfetaminlerin 1960'lı yıllardan sonra zayıflama amacıyla kullanımı yaygınlaşmış ve bulunması kolaylaşmıştır(7).

Amfetaminlerin pek çok ülkede satışı yasaklanmıştır. Türkiye'de de 1976 yılından beri satışı yasaktır(52). Amfetaminin önemli zihinsel etkileri uyanıklık, devamlı tedirginlik, yorgunluk hissini azalması, mutluluk hali, kendine güven ve inisiyatifi elinde hissetme, motor aktivite ve konuşmada artış ile iştahın azalmasıdır(7). Amfetaminlerin en önemli etkilerinden biri uzun süre ağır egzersizlerde yorgunluğu geciktirmesidir. Bu ilaçların en belirgin etkisi performansın yorgunluk nedeniyle azaldığı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Ayrıca kilo gerektiren güreş sporunda da tercih edilmektedir(59). Sporcular Amfetaminlerin performans, konsantrasyon ve kilo üzerine yaptığı belirgin etki nedeniyle bu ilacı kendilerinde deneme ihtiyacı duymuşlardır. Amfetaminin dinlenememe, baş dönmesi, uykusuzluk, kontrolsüz hareketler, baş ağrısı, iştahsızlık, bulantı, kusma, saldırganlık, paranoya, hallüsinasyon, hipertansiyon, , bağımlılık, kilo kaybı, psikoz, paranoid saplantılar ve tekrarlayan davranışlar gibi yan etkileri vardır(7).

2.5.7.1.2.Kafein

Sporcular tarafından kafein, performansı artırdığı inancıyla uzun yıllardan beri kullanılmaktadır(7). Günümüzde sporcular tarafından performans artışı amacıyla en çok kullanılan madde özelliğini taşır. Kafein dünyada en az 63 tür bitkinin meyvesi, tohumu ve yaprağında doğal olarak bulunan bir bileşiktir. Bitkisel bir alkaloid olan kafein Coffea Arabica ve Cola Acumeneta gibi bitkilerin ekstralarında doğal olarak bulunmaktadır(32). Piyasada “enerji içeceği” adı altında pazarlanan ve yaygın olarak tüketilen içeceklerin içinde yüksek dozda kafein bulunmaktadır(11).

Kafein miktarının idrarda 12 mikrogram/ml üzerinde olması sonucunda test pozitif sayılmaktadır. Kahve, çay veya kola gibi kafein içeren içeceklerin normal sınırlar içerisinde kullanılmaları bu miktarı sağlamaz. Ancak kafein tabletlerinin kullanılması, kafein supozituarlarının uygulanması veya benzer enjeksiyonlar pozitif bir test sonucuna neden olacaktır(49).

Kafein alımından sonra meydana gelen zihinsel değişiklikler uyanıklılık, zihin açıklığı, reaksiyon zamanının kısılması ve dikkat gerektiren işlerdeki başarı oranı artışı olarak sıralanabilir(7). Ayrıca kalp ve dolaşım sistemine bağlı olan kılcal damarlarda genişleme meydana getirerek, daha iyi bir kan iletimi sağlar(53).

Kafeinin yan etkileri: Yüksek dozlarda kafeine bağlı ajitasyon, titreme, dikkat dağınıklığı, ve paroksizmal aritmiler görülebilir. Efedra ve alkolle birlikte alındığında toksik etki olasılığı artar(54). Önemli bir uyarıcı olan kafeinin, uykusuzluğa, baş ağrısına, konsantrasyon bozukluğuna, kalp atımı ve kan basıncında artışa, mide sorunlarına, gebe kadınlarda spontan düşüklere, düşük doğum ağırlıklı bebeklere neden olduğu, kemik sağlığını olumsuz etkileyerek menapoz sonrası osteoporoz riskini artırdığı, diüretik etki yaptığı bildirilmektedir(55). Kafein alışkın olmayan ya da duyarlı kişilerde düşük dozlarda bile sinirlilik, yorgunluk ve uykusuzluğa neden olur(51).

2.5.7.1.3.Kokain

Öfori hissi verdiği ve uyarıcı olduğu gerekçesiyle kullanılır. Kullanım yolları; burna çekme, tütünle karıştırarak içme veya damar içine enjekte etmektir. Kokain vücutta lokal anestezi, merkezi sinir sistemi uyarımı, zihinsel işlevlerde artış, fiziksel güç artışı duygusu, dolaşım sistemi uyarımı, solunum sistemi uyarımı gibi etkilerde bulunur(56).

Kokainin sporcularla ilgili en detaylı çalışmayı 1884 yılında Frued yapmıştır. Frued intranasal kokainin, reaksiyon zamanı ve dinamometre aracılığıyla ölçtüğü kas gücüne, kullanımından dakikalar sonra başlayan ve 3 saatten fazla süren bir etkisi olduğunu göstermiştir. Düşük dozlarda düzenli olarak hesaplanıp alınan kokainin duyguları olumlu yönde değiştirdiği, kişinin uyanıklılığını artırdığı ve olumsuz duygulardan uzak kalmasını sağladığı belirtilmektedir(7).

Kokain merkezi sinir sistemi üzerinde uyarıcı bir rol oynadığı için bir sempatomimetik ilaç olarak katagorize edilebilir. Çoğu sporcular performans artırıcı olarak kokain kullansalar da iyi yönetilmiş sınırlı sayıdaki çalışmalar kokainin hiçbir ergojenik etkiye sahip belirtisini kanıtlayamadı. Bir çok ünlü sporcunun ölümlerinin doğrudan kokain kullanımına bağlı olduğu sanılır. Kokain sinirlilik, heyecan ve huzursuzluk gibi psikolojik problemlere neden olur. Uzun süre kokain kullanımı, halüsinasyon ve paranoiyaya neden olan kokain psikolojisiyle sonuçlanabilir. Devamlı tekrarlanan burundan kokain çekme burun dokularına büyük zarar verir. Kokain kalbin uyarılmasını çok şiddetli artırarak kalbin çok ani ve büyük bir yükte yüz yüze kalmasına neden olur. Fiziksel performansın stresi de eklenince kalbin durması riski büyük ölçüde artar(57).

Kokain hem yasaklı bir doping maddesidir, hem de ülkemiz sınırları içinde kullanımı yasa dışıdır(58). Kokainin çok küçük dozlarında dahi bazı bireylerde hipersensitivite reaksiyonları görülebilmektedir. Ortalama ölümcül dozu damar içi kullanımda 1200 mg. olarak bilinirken, lokal anestezik olarak kullanılabilirdiği 20 mg.lık dozlarında bile ölümcül etki gösterebilmektedir(59).

2.5.7.1.4.Efedrin

Efedrin sempatomimetik amin grubu bir ilaçtır. MSS'ni uyarıcı ve yağ azaltıcı etkileri nedeni ile sporcular tarafından tercih edilmektedir. Efedrin içeren birçok ilaç grip ve soğuk algınlığının semptomatik tedavisi amacıyla eczanelerde serbestçe satılmaktadır. Sporcular arasında popüler olan bir ilaçtır. Doping araştırmalarında sıklıkla kullanımına rastlanıldığı bildirilmektedir(28).

Efedrin sempatik sinir sisteminin aktif hale gelmesinin yanında, azda olsa merkezi sinir sistemini etkileyerek psikolojik enerji üretirler. Yüksek dozda mental bir uyarma yapar, kan basıncını artırır, baş ağrısına neden olur, kalp atımı hem artar hem düzensizleşir, uykusuzluk, huzursuzluk ve konvülsiyonlar görülür(32).

Efedrin bitkilerde bulunmakla birlikte sağlık yönünden potansiyel bir tehlike oluşturmaktadır. Sinir sistemi ve kalp için tehlikelidir(60).

2.5.7.2. Narkotikler

Narkotik analjezikler; morfin ve morfinin kimyasal ve farmakolojik benzerleri olup öncelikle ağrı kesici olarak kullanılmaktadır(49). Ağrıyı hissetmemek için kullanılan narkotiklerin birçoğu solunum depresyonuna neden olup, fiziksel ve psikolojik bağımlılık gibi oldukça tehlikeli yan etkileri vardır(36).

Narkotik analjezikler arasında afyon türevleri, morfin ve türevleri, eroin vs. bulunur. Bu maddelerin doping olarak kullanımı oldukça nadirdir. Alışkanlığa neden olan droglardır(8). Narkotik analjezikler çok şiddetli ağrıların tedavisinde kullanılır. MSS üzerine etki ederek ağrı cevabını bastırırlar ve var olan ağrı sporcu için sorun olmaktan çıkar. Morfin ve sentetik türevleri, ağrı giderici etkisiyle birlikte kendine güveni ve agresifliği artırdığı için boks, karate, tekvando gibi mücadele sporlarında performansı artırma amacıyla kullanılmaktadır (50).

Narkotik analjeziklerin yan etkileri: Öfori, alışkanlık, fiziksel bağımlılık, yoksunluk belirtileri, depresyon, uykusuzluk, dinlenememe, zihinsel dalgınlık, denge ve koordinasyon

bozukluğu, konsantrasyon bozukluğu, solunum merkezinin baskılanması, ateş, kalp atım hızının düşmesi, kan basıncının düşmesi, mide bulantısı, kusma, barsak doğal ritminin yavaşlaması, kabızlık, kas spazmları, eklem ağrısı, üşüme ve ürperme, terleme, idrar yapmada zorlanma(43).

2.5.7.3.Kannabinoidler

Marihuana, haşhaş (esrar) ve benzeri maddeler karşılaşma öncesi gerginliği azaltmak amacıyla kullanılırlar. Etkin madde tetrahidrokanabinoldür (THC). THC kısa süreli alımlarında hatırlamayı ve öğrenmeyi kolaylaştırma, alan kişide rahatlama, gevşemeye neden olma gibi etkileri vardır(4). Tetrahidrokanabinol çok güçlü bir depresan maddedir. Kullanıldığında beyin ve vücut işlevlerini yavaşlatır(43).

Kannabinoidler analjezik ve antiemetik etkileri ile ağrıyı gidermeleri ve bulantı-kusmayı önlemelerinin yanı sıra öğrenme ve bellek fonksiyonlarını da bozmakta ve bağımlılığa yol açmaktadır(61). Sportif performansı arttırıcı etkileri yoktur. Kanın basıncı ve kalp atım hızını arttırıcı kalp atım hacmini azaltıcı etkileri sportif performansı düşürebilir. Uzun süre kullanımında, kalp ve akciğer merkezi sinir sistemine olumsuz etkileri nedeniyle sportif performansı belirgin bir şekilde bozabilir. Karşılaşma öncesi sinirliliği ve gerginliği azaltmak için kullanılır. Kullanımının yaygın olduğu toplumlarda sporcularında kullanımında belirgin artış olduğu saptanmıştır. Sporda kullanımı, sağlığı olumsuz etkilemesi ve spor ruhuna aykırı olması nedeniyle spor organizasyonları tarafından 1989 yılından bu yana yasaklanmıştır(32).

2.5.7.4. Glukokortikosteroidler

Ağızdan alınan, rektal, damar içine veya kas içine uygulanan tüm glukokortikosteroidler yasaklanmıştır(37). Astımda, değişik deri ve eklem hastalıklarında inflamasyon ve ağrı tedavisinde kullanılır(32). Kortikosteroidler tıpta inflamasyonu önlemek ve ağrıyı azaltmak amacıyla kullanılırlar. Kortikosteroidlerin ağrıyı azaltması, öforik duygu vermesi sporcuya avantaj sağlayabilir(50).

Glukokortikosteroidlerin uygulama yolları açısından 2011 listesinden değişmeden kalmıştır. Bu maddelerin kullanımına yönelik izleme devam etmektedir ve yine bu maddelerin tespit ve sonuç yönetimine yardımcı olacak eşik değerlerin geliştirilmesi için çalışmalar sürmektedir. Gelecekte birtakım değişikliklerin yapılması tahmin edilmektedir. “Kullanım Bildirimi” ve “Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnaları”na yapılan referanslar 2011’de kaldırılmıştır(37).

2.5.8. Bazı Özel Sporlarda Kullanımı Yasaklı Maddeler

2.5.8.1. Alkol

Alkol meyve, sebze ve tahılların fermentasyonu ile üretilir ve depresan bir maddedir(43). Paradoksik olarak uyarıcı etki yapabilir. Beyinde ve sinir sisteminde aktiviteyi azaltır, bu nedenle genellikle rahatlamak ve gevşemek amacıyla kullanılır. Sporcular alkolü karşılaşma öncesi merkezi sinir sistemini baskılayarak el titremesini, heyecanı azaltmak ve kendine güven hissini artırmak amacıyla kullanırlar. Alkollü içecekler sporcular tarafından psikolojik fonksiyonu artırmak amacıyla kullanılır. Birçok sporcu yarışma öncesi gerilimi azaltmak amacıyla karşılaşmadan bir kaç saat önce alkol alır. Alkol başlangıçta endişeyi azaltır, cesareti artırır ancak reaksiyon zamanı, göz-el koordinasyonu, denge, hareketin doğru yapılması ve kompleks koordinasyon gibi çok çeşitli psikomotor beceriler üzerine geciktirici ve bozucu etkiler yapar(27).

Alkol (etanol), aşağıdaki sporlarda sadece *Müsabaka Sırasında* yasaklanmıştır. Tespiti, nefes ve/veya kan analizi ile belirlenir . Doping ihlal eşiği (hematolojik değerler) 0,10 gram/Litredir(37). Bazı sporlarda tamamen bazı sporlarda ise belli bir yoğunluğun üzerinde doping sayılır(62).

- Havacılık (FAI)
- Okçuluk (FITA)
- Otomobil
- Karate (WKF)
- Motorsiklet (FIM)
- Sürat tekneçiliği (UIM)(37).

2.5.8.2.Beta Bloke Ediciler

Beta bloke ediciler, kalp hastalıklarında kullanılan kan basıncını düşürüp kalp atışlarını azaltan ilaçlardır. Bu ilaçlar ayrıca migren tedavisinde ve el titremelerinin önüne geçmesinde kullanılır(49). Beta bloke ediciler kalp kasının daha ekonomik çalışmasını sağlamaktadır. Sinir sistemi üzerinde inhibe edici etkiye sahiptirler. Beta bloke ediciler dolaşımdaki katekolaminleri azaltmak ve kalp atım hızını düşürerek dayanma gücünü arttırmak amacıyla dayanıklılık sporlarında da kullanılmaktadır(27).

Beta bloke ediciler, sinirliliği kontrol etmek, kalp atım hızını ve el titremesini azaltmak amacıyla kullanılır. Bu yolla yarışma heyecanının neden olacağı kalp çarpıntısı ve titremeler hafifletilir, konsantrasyon gücü artırılır, endişe ve sinirlilik azaltılır(43).

Aksi belirtilmedikçe beta bloke ediciler, aşağıdaki spor dallarında sadece Müsabaka Sırasında yasaklanmıştır.

- Havacılık (FAI)
- Okçuluk (FITA) (*Müsabaka Dışında* da yasaklanmıştır)
- Otomobil (FIA)
- Bilardo ve (Bütün Dalları) (WCBS)
- Kızak ve Skeleton (FIBT)
- Boules (CMSB)
- Briç
- Curling (WCF)
- Dart (WDF)
- Golf (IGF)
- Dokuz ve on lobutlu bowling (FIQ)
- Sürat tekneçiliği (UIM)
- Atıcılık (ISSF,IPC) (*Müsabaka Dışında* da yasaklanmıştır)
- Kayak/snowboard (FIS) kayakla atlama, serbest stil takla atma/ yarım silindir ve snowboard yarım silindir/*big air*

2.5.9.Ergojenik Yardım

Sporcular; performanslarını arttıracakları düşüncesi ile değişik maddeler kullanmaktadır. Antrenman veriminin yanı sıra spor performansı artmasını desteklemek amacıyla doping sayılmayan besin öğelerinin kullanılması sporcular arasında yaygın uygulamalardır. Bunlara besinsel ergojenik yardım denir. Bu tür besin destekleri 3 grupta sınıflanabilir;

1. Enerji oluşumunu arttıran besin destekleri (karbonhidrat, protein, kreatin, vitamin /mineraller veya bitkisel ürünler).
2. Vücut bileşimini değiştiren besin destekleri (protein)
3. Toparlanmayı hızlandıran besin destekleri (karbonhidrat, vitamin/mineraller veya bitkisel ürünler(63).

Ergojenik yardımcıları, antrenmana etkisinin yanında performansın arttırılmasına katkı sağlayan ve doping sayılmayan besin maddelerine veya enerji üretimi kullanımını arttırıp, yorgunluğu geciktirerek, performansın arttırılması için kullanılan maddeler ya da teknikler olarak tanımlanabilir. Yunanca ergon (iş) ve genon (üretmek) kelimelerinden oluşan ergojenik yardım, fiziksel performansı arttırmak için sporcular tarafından kullanılan değişik yöntem, araç ya da maddeleri içermektedir(64).

Ergojenik yardımcıları olarak anılan maddelerin performansta bir iyileşme yaptığı düşünülmektedir. Bu maddeler besinsel ve besinsel olmayanlar olarak adlandırılmaktadır. Karbonhidrat (CHO) alımının performansı etkilemesi için artırılması CHO'yu besinsel ergojenik yardımcıları arasına sokmaktadır. Besinsel olmayan ise kimyasal üretilen ürünlerdir. Çoğu durumlarda ergojenik yardımcıları hakkındaki önyargı, onların gerçek faydalılığının üzerine çıkmaktadır. Ergojenik yardımcıları ile ilgili güvenilir kaynaklar, yayınlanmış bilimsel çalışmalardan gelmektedir. Genelde bir faydanın gözlemlendiği durumlarda, plasebo etkisi ön plana çıkmaktadır(65). Çeşitli ergojenik yardımcıları spor dallarının gereksinimlerine uygun, farklı amaçlarla kullanılırlar. Hepsinin temel amacı performansı arttırmaktır(51).

Ergojenik yardımcıları, kısaca, antrenmana etkisinin yanında performansın arttırılmasına katkı sağlayan ve doping sayılmayan besin maddelerine ve ya enerji üretimi ve kullanımını arttırarak, yorgunluğu geciktirerek performansın arttırılması için kullanılan maddeler ya da teknikler olarak tanımlanabilir. Bazı vitaminler, mineraller, aminoasitler, bitkiler, metabolitler ve değişik kombinasyonlar gibi maddeler ya da metodlar ergojenik

yardımcılar olarak nitelendirilebilir. Bu maddeler veya metotlar, birçok sporcu tarafından, optimal enerji sağlama, enerji sistemlerinin dengesi ve vücut dokusunun gelişimi (özellikle yağsız vücut kitlesinin veya kas dokusunun gelişimi) gibi amaçlarla ek besin olarak kullanılmaktadır(66).

Hangi tür olursa olsun ergojenik yardımcıların amacı; performansı geliştirmek, iyileştirmek ve hızlandırmaktır. Etki mekanizmaları konusunda her geçen gün yeni bilgiler ilave edilmekte ancak kas fibrillerine doğrudan etki ederek, yorgunluk ürünlerinin etkisini azalttığı, kas kasılmaları için yakıt kaynağı oluşturduğu, kalp ve dolaşım sisteminin etkisini arttırdığı da bilinmektedir(67).

2.5.9.1.Ergojenik Yardımcıların Sınıflandırılması

Günümüzde performansın artırılması açısından çeşitli araştırmalar yapılmakta olup, bu araştırmaların bir kısmı da ergojenik yardımcıları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ergojenik yardımcıları, fizyolojik, psikolojik, mekanik ve biyomekanik, besinsel ve farmakolojik yardımcıları olarak gruplandırılabilir(68).

-Fizyolojik yardımcıları: (kreatin, kan dopingi, karnitin...)

-Psikolojik yardımcıları: (hipnoz, stres terapisi...)

-Mekanik ve biyomekanik yardımcıları: (küreğin ve teknenin şeklinde yapılan değişiklikler, bisiklette tekerlek dizaynı, yüksek atlama sırtığının maddesinin değiştirilmesi...)

-Besinsel yardımcıları: (karbonhidrat(CHO), protein, vitaminler...)

-Farmakolojik yardımcıları: (alkol, marihuana, betablokerler, narkotik analjezikler, anabolik steroidler...)(65).

2.5.9.1.1.Fizyolojik yardımcıları

Birçok fizyolojik yardımcıları ergojenik yardımcı olarak bilinmektedir. Bunların arkasındaki amaç egzersiz esnasında vücudun fiziksel tepkisini geliştirmektir. Bu yardımcıları ile genel olarak bir sporcu fiziksel performansını geliştirmek için doğal yollar ile

performansını geliştirmeye çalışmaktadır. Bu olay şu şekilde gerçekleşmektedir. Eğer bir maddenin doğal bir seviyesi performansı artırmada faydalı ve etkili ise bu maddenin yüksek seviyede olması performansı daha da artıracaktır. Farklı fizyolojik yardımcıları performansı artırmada oldukça etkilidir. Fakat genel olarak bu olay sadece özel konumlarda ya da belirgin spor dallarında ve oyunlarda geçerli olmaktadır(64). Örneğin masaj, sauna, akupunktur, çeşitli herbal ilaçlar, fizyoterapi uygulamaları, alkali tuzlar, fosfat tuzları, kreatin, karnitin, oksijen kullanılması, ve kan dopingi gibi uygulamalar organizmanın fizyolojik işleyişi ile uyumlu yardımcılarıdır. Çeşitli yöntemlerle uzun süredir deneneni ve uygulanan bir diğer yöntem sporcuya oksijen vermedir. Karılaşma öncesi, karılaşma sırasında ve toparlanma periyodunda olmak üzere kullanılan oksijen uygulamaları ile kanda oksijen taşınmasını artırmak amaçlanmaktadır(51).

Sporcularda, oksijen soluduktan sonra fiziksel olarak az da olsa yarar sağladığı bulunmuştur. Depolanamayacağı için yarışma öncesi çok miktarda alınamaz, yarışma sırasında fazladan oksijen alınabiliyorsa kan laktik asidi azalabilir, nabız düşer ve bitkinlik (yorgunluk) ertelenir. Egzersiz sonrası oksijen verilmesinin toparlanmaya fizyolojik etkisi gözlenmemiştir. Oksijen vermenin tıbbi nedeni, yetersiz alımındaki zorlanmayı kaldırmaktadır(64).

2.5.9.1.2.Psikolojik yardımcıları

Hipnoz, stres terapisi ve psikolojik motivasyon gibi uygulamaları içerir. Sporcuların antrenmanlarda fiziksel olarak müsabakalara hazırlanmaları gibi psikolojik olarak da müsabakalara hazırlanmaları önemlidir(32).

Psikolojik yardımcıları okçuluk, atıcılık, buz pateni, su altına dalma gibi aşırı stres ve gerginliğin kas kontrolüne engel olabildiği sporlarda etkindirler. Kahvede bulunan kafein, güçlü bir psikolojik uyarıcı madde olabilir(64).

Psikolojik hazırlanmada eksikliğin olması sporcunun performansını olumsuz yönde etkiler. Spor psikologları çok değişik psikoterapik yöntemler kullanarak sportif performansı artırmaya çalışmaktadırlar(51).

2.5.9.1.3.Mekanik ve biyomekanik yardımcıları

Sporculara mekanik bir avantaj sağlayan veya mekanik mekanizmalarla katkı sağlayan ergojenik yardımcılarıdır(51). Sporcuların kullandıkları saha, araç, ayakkabı, giysi gibi materyallerin performansı en az derecede etkileyecek veya performansı artıracak düzeyde yapılması veya dizayn edilmesi mekanik yardımcılarıdır(64). Örneğin: Bisikletçilerin aerodinamik tekerler ve kask kullanmaları hava direncinin azaltılması açısından yararlıdır. Koşucuların ayak yapılarına uygun ve daha hafif ayakkabı giymeleri sayesinde koşu sırasındaki sportif performansları olumlu yönde etkilenmektedir. Birçok spor dalında o spor dalına özgü giysilerin kullanılması sportif performansı artırabilmektedir. Nefes alıp vermeyi kolaylaştıran burun bantları da (“nazal strip”) bu sınıftan değerlendirilmektedir. Yani; performansı artırmaya yarayan ve uygulanması mekanik bilimi esaslarına dayanan her türlü alet, cihaz, uygulama bu kapsamda değerlendirilir(51).

2.5.9.1.4.Besinsel yardımcıları

Yediğimiz besinlerde bulunan besin öğeleri; vücut dokularının gelişimi, büyümesi ve onarımını sağlanmaktadır. Uygun beslenme sporda başarı için en önemli faktörlerden birisidir. Karbonhidratlar, proteinler, aminoasitler, kreatin, kafein, su ve vitaminler gibi besinsel içerikli maddeler bu grupta yer alırlar(28).

2.5.9.1.4.1.Karbonhidratlar

Kaslar için iyi bir yakıt kaynağıdır ve sağlığımız için de önemlidir. Karbonhidratlar insan ve hayvan dokularında, karbon, hidrojen ve oksijen moleküllerinden oluşan organik bileşiklerdir(65).

Beyin fonksiyonları, sinir sistemi, hareket sistemi için gerekli olan karbonhidratların diğer adı şekerler olarak bilinmektedir. Şekerden zengin yiyecekler(meyveler, sebzeler, süt ve ürünleri, şeker, şekerlemeler) basit karbonhidratlar,(monosakkaritler-disakkaritler) şeklinde nişastadan zengin yiyecekler(tahıllar, ekmek, makarna, pirinç, patates) de bileşik karbonhidratlar(polisakkaritler) şeklinde bulunmaktadır(69).

2.5.9.1.4.2. Proteinler

Vücudun en küçük yapı taşı olan hücrelerin yapısını proteinler içinde bulunan aminoasitlerin bir araya gelmelerinden oluşmuştur. Aminoasitler de azot kapsayan organik moleküllerdir. CHO ve lipidler gibi yapısında karbon, hidrojen ve oksijen bulundurlar. Sadece farklılığı azot kapsamıdır. Hücrenin çoğalması, fonksiyonu ve diğer tüm fonksiyonları için enzimlere ihtiyaç vardır. Enzimlerde proteinlerden oluşmuş yapılardır. Aminoasitler (aa) hiçbir şekilde depo edilemezler ancak protein formuna sokulduktan sonra yapı malzemesi şeklinde bulunurlar. Aminoasitler, proteinlerin hidrolize olup parçalandıktan sonra kalan en küçük birimlerine denir. Aminoasitler bir alfabenin harflerine benzer ve farklı bir yapı gösterirler. İnsan vücudunda da, 20 çeşit aa. bulunmaktadır. Bunlar içerisinde birbirlerini sentezleyen Aminoasitler olmasına karşın sentezlenemeyen ve dışarıdan alınması gereken Elzem Aminoasitler vardır. Bunlar; Lösin, İzölosin, Lizin, Metionin, Fenilalanin, Treonin, Triptofan, Valin'dir(70).

2.5.9.1.4.3. Kreatin

Kreatin fosfat da ATP gibi kas hücresinde yer alır ve yüksek enerji bağlarına sahiptir. Bu bağların parçalanması sonucu açığa çıkan enerji ATP yardımı için kullanılır. 10 saniyeden kısa süren çok yüksek şiddetteki aktivitelerde kasın kasılmasını sağlar(71). Özellikle son yıllarda değişik düzeydeki birçok profesyonel veya amatör sporcu tarafından, antrenman ve yarışma performansını geliştirici bir ergojenik yardımcı olarak kullanılmaktadır. Kreatin'in, Uluslararası Doping Komitesince dopingli ilaçlar listesinde yer almaması da yaygın kullanımının nedenidir(72).

2.5.9.1.4.4. Su

Su, hidrojen ve oksijenden oluşan, kokusuz tatsız saydam bir sıvıdır. Bütün organizmalarda madde alış veriş için su gereklidir. Ayrıca su solunum zincirinde enerji kazanılmasında son üründür(73). Su vücut ağırlığının % 40-60'ını oluşturur. Dışarıdan alınan besinlerin sindirimi, emilimi, hücrelerle taşınması metabolizmasında yer alır. Besinlerin

hücrelerdeki metabolizmaları sonucu oluşan atık ürünlerin akciğer ve böbreklerle taşınmasında rol oynar(74).

2.5.9.1.4.5.Vitaminler

Vitaminler hücrelerimizin yenilenmesi, büyüme ve enerji üretimi için zorunlu maddelerdir(74). Vitaminler vücudun enerji kaynağı değildirler ve vücut dokularının yapılmasında, yenilenmesinde hammadde olarak da kullanılmazlar. Bununla beraber vücudumuzda kimyasal olayların meydana gelmesi için her gün alınmaları gerekir. Her vitaminin vücutta belirli ve kendine özgü bir işlevi olduğundan, yiyeceklerde bulunan çeşitli vitaminlerin her gün belirli miktarda alınması gerekir. İnsan sağlığı için elzem olduğu saptanan vitamin çeşitlerini genel özellikleri açısından iki grup altında toplamak mümkündür. Bunlar suda eriyen ve yağda eriyen vitaminler. Yağda eriyen vitaminler; A, D, E ve K vitaminidir. Suda eriyenler ise B ve C vitaminleridir. Suda eriyen B ve C vitaminlerinin özellikleri vücutta az bulunmaları ve depo edilmez olmalarıdır. Yağda eriyen A, D, E, K vitaminleri vücutta depo edilir(73).

2.5.9.1.5.Farmakolojik Yardımcılar

Performans arttırmak amacıyla farmakolojik yardımcıların kullanılması dopinge neden olmaktadır(28). Kabaca; ilaç olan maddeler olarak tanımlanabilecek bu yardımcıların içinde hastalıkların tedavisinde kullanılan farmakolojik maddeler, bir kısım fizyolojik yardım maddeleri ve besinsel yardımcıların bir kısmı sayılabilir. Kavram olarak farmakolojik yardımcıla kastedilen biraz daha daraltılmış ve sıklıkla patolojinin tedavisi için kullanılması gereken maddelerin sporcular tarafından performans artırma amacı ile kullanılmasıdır. Hastalık halleri dışında kullanımları ile sağlıklı kişilerde kullanımı gizleyebilecekleri veya gereksiz yere kullananların sağlıklarını tehdit edebileceğinden Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) tarafından yasaklanan ilaçlar bu grupta yer alır. Dünya Anti-Doping Ajansı'nın her yıl yayınladığı yasaklı maddeler listesinde Uyarıcılar, Narkotik Analjezikler, Kannobinoidler, Anabolik Ajanlar, Peptid Hormonlar, Beta 2 Agonistler, Anti-östrojenik Aktivite Ajanları, Maskeleyici Ajanlar, Glukokortikoidler, Alkol ve Beta Bloke Ediciler olmak üzere toplam 11 ana grup bulunmaktadır(51).

2.5.9.2.Ergojenik Yardımcıların Kullanım Amaçları

- Kas kasılması için gerekli yakıt kaynağını geliştirmek.
- Dayanıklılığı geliştirmek.
- Egersiz sırasında oluşacak yorgunluğu geciktirmek.
- Antrenman ve karşılaşma sonrası toparlanmayı hızlandırmak.
- Egzersiz sırasında oluşan oksidanlar, laktik asit gibi maddelerin zararlı etkilerini önlemek(65).

2.5.10.Dopingle Mücadele

2.5.10.1.Dünyada Dopingle Mücadele

Dopingle mücadele çalışmaları, sorunun öneminin kavrandığı 1920'lerden itibaren başlamış, ancak somut gelişmelerin elde edilmesi 80'li yılların sonlarını bulmuştur. Dopingle mücadele edenler yıllardır doping yapanların bir adım gerisinde kalmışlar, fakat artan bir gayretle sorunun peşini hiç bırakmamışlardır(32).

Dopingi ilk olarak yasaklayan kuruluş 1928'de Uluslararası Amatör Atletizm Federasyonu (IAAF)'dur. Bu yasak o yıllarda önemli sorun olan uyarıcılar için öngörülmüştür. IAAF ve ardından pek çok uluslararası federasyon dopingi yasaklamakla birlikte bu yasaklar madde kontrolü yapılamadığı için uzun süre etkisiz kalmıştır(27).

Doping ancak 1960'lı yıllarda özellikle olimpiyat komitesinin dikkatini çekmiş ve bu komite bu konu üzerine eğilerek araştırmalar yapmaya başlamıştır(5).

1966'da Uluslararası Bisiklet Federasyonu (UCI) ve Uluslararası Futbol Federasyonu (FIFA) kendi dünya şampiyonalarında doping kontrolü uygulayan ilk uluslararası federasyonlardır. 1967'de Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), üyelerinden Prens Alexandre De Merode başkanlığında, kendi tıbbi komisyonunu kurarak ilk yasaklı maddeler listesini oluşturmuştur. Bu listede uyarıcılar ve narkotik maddeler yasaklanmıştır. Aynı yıl içinde Tom Simpson'ın ölümü, doping karşıtı çalışmaları hızlandırarak 1968 Meksiko Yaz ve Grönobil Kış Olimpiyatları'nda ilk testlerin yapılmasına önayak olmuştur(27).

Bir çok Uluslar arası Spor Federasyonu ilaç kontrolüne 1970'lerde başlamıştır. Anabolik steroidler 1976, Kan Dopingi 1986 ve EPO 1990 yılında İOC tarafından yasaklılar listesine eklenmiştir(75).

Son yıllarda dopinge ilgili; Sporda Doping Lozan Bildirgesi (4 Şubat 1999), Moskova Sporda Dopinge Mücadele Ortak Prensipleri Bildirgesi (9- 10 Aralık 2002) ve Sporda Dopinge Mücadele Kopenhag Bildirgesi (3-5 Mart 2003) yayınlanarak dopinge mücadele konusu, uluslararası bir platformda ele alınmıştır. Bu bildirgelerdeki ortak gayeler şunlardır: Dünya Dopinge Mücadele Ajansı'nı (WADA) tanımak ve desteklemek, Sporda Dopinge Mücadele Politikalarında ve pratik uygulamalarında uluslar arası ve hükümetler arası işbirliği kurmak ve Sporda Doping Dünya konferansında WADA kurucular kurulunca uyarlanan Dünya Dopinge Mücadele Yönetmeliğini desteklemektir(27).

2.5.10.2. Türkiye'de Dopinge Mücadele

Türkiye'de "Sportif Dopinge Mücadele Yönetmeliği" 17.5.1971 tarih ve 13839 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır(76).

Türkiye Doping Kontrol Merkezi 1989 yılında kurulmuş ve 2003 yılında akredite olmuştur. Bu merkezin kuruluş amacı; dünyada mevcut ruhsatlı doping kontrol merkezlerinde olduğu gibi IOC tarafından bildirilen yasaklı ve kullanımı kısıtlı olan ilaçların kan ve idrarda tayinlerini yapmaktır. Hacettepe Üniversitesi ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü arasında 1989 yılında yapılan protokol gereği, Hacettepe Üniversitesi'nde kurulmuş olan Türkiye Doping Kontrol Merkezi ve Kimyasal Analiz Laboratuvarı, geçen süre içerisinde önemli adımlar atmış ve eksiklerini tamamlayarak, 2001 yılında IOC ruhsatlandırılmış olup İngiliz Akreditasyon Kuruluşu UKAS'tan da ISO 17025 laboratuar Kalite Belgesini 2002 yılında almıştır(75).

Türkiye Doping Kontrol Merkezi faaliyetlerini WADA kurallarına uygun olarak yürüten ve WADA tarafından akredite edilmiş Doping Kontrol Numunesi Analiz Laboratuvarı olarak hizmet vermektedir(26).

Hacettepe Doping Kontrol Merkezi, WADA'nın Kanada'nın Montreal kentindeki toplantısı sonucu çıkan karara göre 30 Mayıs 2011'den itibaren 6 ay süreyle WADA tarafından Diana Lorena Taurasi olayından dolayı yasaklanmıştır(77).

Diana Lorena Taurasi, Fenerbahçe Spor Kulübü'nün Kadın Basketbol Takımında oynayan ABD vatandaşı bir profesyonel basketbolcudur. 13.11.2010 tarihinde oynanan Fenerbahçe – İstanbul Üniversitesi TKBL müsabakası bitiminde doping kontrolüne alınmış ve vermiş olduğu idrar numunesinin Türkiye Doping Kontrol Merkezi'nce yapılan analizinde "A" numunesi "POZİTİF" çıkmıştır. Durum, Kontrol Merkezi'nce ilgili federasyonuna (TBF) bildirilmiş. TBF'de sporcunun kulübüne "A" numunesi sonucunu bildirerek, sporcunun "B" numunesinin açılmasını isteyip istemediğinin sorulmasını talep etmiştir. Sporcunun talebi üzerine "B" numunesi de açılarak analiz edilmiş ve bu numunenin de pozitif olduğu saptanmıştır. Bu saptama 3 Ocak 2011 tarihinde yapılmış; sonra 17 Şubat 2011 tarihinde (yani B analizinden 45 gün sonra) bu tahlilleri yapan Türkiye Doping Kontrol Merkezi, yanlışlık yaptığını, sonucun "pozitif" değil, "negatif" olduğunu; yani Diana Lorena Taurasi'nin doping yapmamış olduğunu ilgililere ve kamu oyuna duyurmuştur(78). Ankara'daki laboratuvar 2009 yılında da standartlara uymadığı gerekçesiyle 3 ay kapatılmıştı(77).

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Sağlık ve Anti-Doping Komisyonu, Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA)'nın Play True Quiz - Adil Oyun Bilgi Yarışması' nı Türkçeye çevirerek WADA' ya iletmış ve Türkçe versiyonu WADA'nın <http://quiz.wada-ama.org> internet adresinde yayınlanmıştır. Sporcular ve sporcu destek personeli, bu önemli interaktif yarışmayı deneyerek dopingin zararları ve sorumlulukları konusunda daha fazla bilgi edinebileceklerdi(26).

2.5.10.3.Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA)

WADA (World Anti Doping Agency) Dünya Doping ile Mücadele Ajansı'dır. Dünya ölçeğinde doping ile mücadelede spor branşları arasındaki ve ülkeler arasındaki idari ve hukuki uyumun, eşitliğin ve adaletin sağlanması amacıyla kurulmuştur. Kuruluş yılı 1999, tam yetki ile göreve başlaması 2004 yılıdır(79).

WADA, Sosyal Bilimler Araştırması Bağış Programı için 2012 yılında istisna olarak iki kez araştırma önerileri çağrısı yapacaktır. Bu programla, daha etkili dopingi önleme stratejilerine imkan sağlayacak bilgileri elde etmek amacıyla sosyal bilimler alanında

araştırmaların teşvik edilmesi hedeflenmektedir. WADA her türden kuruluşa (üniversiteler, kolejler, küçük işletmeler, kar amaçlı ve kar amaçlı olmayan kuruluşlar) araştırma bağışı vermektedir(80).

2.5.10.4.Dünya Anti-Doping Kodu

Wada kuruluşunun hemen ertesinde bir ‘‘Dopingle Mücadele Kodu’’ hazırlanmasına kendisini odaklamıştır. Bu bağlamda Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği ve UNESCO ile çok ciddi ve sıkı işbirliğine girmiş ve 2-3 Mart 2003 tarihinde Danimarka’nın başkenti Kopenhag’da toplanan bir konferansta ‘KOD’u ülkelerin hükümet temsilcilerinin imzasına açmıştır. Kopenhag’da 51 Devlet Kod’u kabul ettiklerine dair deklarasyonu imza etmişlerdir. Türkiye hem hükümet olarak, hem de spor teşkilatları olarak, TMOK ve Türkiye Doping Kontrol Merkezi gerekli işlemlerini yerine getirmişlerdir. WADA KOD 4 Bölüm ve 24 maddeden oluşmaktadır(76).

2.5.10.5.Türkiye Anti-Doping Ajansı (TADA)

TADA, tüzel kişiliğe sahip özel hukuk hükümlerine tabi bağımsız bir kuruluştur. TADA ile bu Kuruluşa bağlı diğer kurulların merkezi Ankara’dadır(81).

Dopingin ulaştığı aşama ve Dünya Anti-Doping Ajansının getirdiği kurallar ulusal düzeyde dopingle mücadele kurumlarının oluşturulmasını zorunlu kılmıştır. Sporda yasaklı madde kullanımını ortadan kaldırmak, sporcunun ve spor yarışmalarında kullanılan yarış hayvanlarının sağlığını korumak, eşit şartlar ve rekabet ortamında spor yapılmasını sağlamakla görevli ve yetkili Türkiye Anti-Doping Ajansının (TADA) kurulması ile bu Ajansa bağlı olarak görev yapan diğer kurulların görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemek amacıyla Dopingle Mücadele Tasarısı hazırlanmıştır(81).

Dünya Dopingle Mücadele Ajansı (WADA), Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Dopingle Mücadele Komisyonu’nun faaliyetlerinin ‘Dünya Dopingle Mücadele Kuralları’na tam uyumlu olduğunu onayladı. Spor Genel Müdürlüğü (SGM) ile Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) arasında 24 Mayıs 2011 tarihinde imzalanan protokolle Türkiye’de dopingle mücadeleyi kurumsallaştırmak üzere gerçekleştirilecek işbirliğinin ana

ilkelerini belirlemek ve dopinge mücadeleyi yürütmek amacıyla Haziran 2011'de Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi bünyesinde 'Dopinge Mücadele Komisyonu' kurulmuştur. TMOK Dopinge Mücadele Komisyonu'nun hazırlayıp yürürlüğe koyduğu 'Dopinge Mücadele Talimatı', 'Dopinge Mücadele Programı' ve tüm faaliyetleri WADA tarafından incelendi. TMOK Dopinge Mücadele Komisyonu'na WADA tarafından gönderilen 18 Kasım 2011 tarihli yazıda bu faaliyetlerin çok olumlu gelişmeler olduğu ve yapılan çalışmalar nedeniyle komisyonu kutladıkları belirtildi. Bu son gelişme ile birlikte, WADA Kurucular Kurulu'nun 20 Kasım 2011 günü Montreal'de yaptığı toplantıda aldığı karar doğrultusunda Türkiye 'Dünya Dopinge Mücadele Kuralları'na uyumlu ülkeler listesinde yer aldı(82).

2.5.10.6.Türkiye Dopinge Mücadele Talimatı

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi 27 Ağustos 2009 tarihinde Dünya Dopinge Mücadele Kurallarını kabul etmiştir. Bu Dopinge Mücadele Talimatı Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Dopinge Mücadele Komisyonu (TMOK DMK)'nin Dünya Dopinge Mücadele Kuralları uyarınca sahip olduğu sorumluluklara uygun olarak hazırlanmış olup Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Dopinge Mücadele Komisyonu'nun ülkemizde dopinge mücadele yolunda sürdürdüğü çabalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Dopinge Mücadele Komisyonu Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi arasında 24.05.2011 tarihinde imzalanan protokole dayanarak kurulmuştur. Dopinge Mücadele Komisyonu, bu protokol uyarınca "Bağımsız Dopinge Mücadele Kuruluşu" olarak hareket etme niteliğinde olup aşağıda belirtilen konularda gerekli yetki ve sorumluluğa sahiptir(83).

2.5.10.7.Doping Kontrolü

Doping kontrolü sporcuların idrar veya kan örneklerinin, ulusal veya uluslararası bir spor federasyonu adına alınması ve içlerinde yasak madde bulunup bulunmadığının uzman laboratuvarlarda araştırılmasıdır(76). Doping kontrol işlemleri basit bir kan ya da idrar alma işlemi olarak görülmemelidir. Hukuki sorunlara yol açmaması için doping kontrol örnek alma işlemlerinin belirlenmiş standartlara uygun olarak yapılması gereklidir(84).

2.5.10.7.1.Yarışma/Karşılaşma Sırasındaki Doping Kontrolleri

Dopingle mücadele kuruluşları yarışma/karşılaşma içi doping kontrollerini koordine ederler. Böylece bir yarışma/karşılaşmada doping kontrolü sadece bir organizasyon tarafından yapılır. Sporcuları seçme kriteri, uluslararası federasyonun ya da yarışma/karşılaşma yönetiminin düzenlemelerine dayanarak önceden belirlenir. Uluslar arası federasyonun ya da yarışma/karşılaşma organizatörünün alternatif bir doping kontrol programı yoksa, numuneleri toplayan, genellikle yarışma/karşılaşmanın yapıldığı ülkenin ulusal dopingle mücadele kuruluşudur. Sporcular yarışma/karşılaşmadan hemen sonra doping kontrolü için seçildikleri konusunda haberdar edilirler ve numune alımı, Doping Kontrolü Uluslararası Standartları'na uygun bir şekilde gerçekleştirilir. Numuneler, güncel Yasaklı Maddeler Listesi'nde bulunan yarışmada/karşılaşmada yasaklı maddelere göre analiz edilir(85).

2.5.10.7.2.Yarışma/Karşılaşma dışı doping kontrolleri

Yarışma/Karşılaşma dışında yapılan herhangi bir doping kontrolü, dopingle mücadele kuruluşları için önceliklidir. Yarışma/Karşılaşma dışı doping kontrolleri, tüm sporcuların herhangi bir zamanda ve herhangi bir yerde kontrol edilebilmesini sağlar(85).

2.5.10.8.Doping Kontrolünde Uygulanacak Prosedür

Doping Kontrol İşlemleri yedi aşamada gerçekleştirilir.

- 1- Doping Kontrol Programının yapılması
- 2- Doping Kontrolüne alınacak sporcuların seçimi ve çağrı verilmesi.
- 3- Doping Kontrol örnek alım işlemine hazırlanma ve örneklerin alınması
- 4- Örneklerin taşınması
- 5- Örneklerin analizi
- 6- Sonuçların Değerlendirilmesi.
- 7- Disiplin işlemleri, cezalar ve müeyyidelerin uygulanması(84).

2.5.10.8.1.Doping Kontrol Programının yapılması

Doping kontrollerinin programlarının yapılmasında dopingle mücadele kuruluşları sorumludur. Kısa ve uzun vadeli programlar yapılabilir. Doping programlarının adil, dengeli ve etkili bir şekilde planlanması gereklidir(84).

2.5.10.8.2.Doping Kontrolüne alınacak sporcuların seçimi ve çağrı verilmesi

Doping kontrolü için sporcular genellikle kura yolu ile seçilir. Ancak bir çok spor dalında üst düzey sporcular kura işlemi yapılmadan isme çağrı çıkarılarak doğrudan doping kontrolüne alınabilirler. Doping kontrolüne alınacak sporculara resmi olarak çağrı verilmesi zorunludur(84).

2.5.10.8.3.Doping Kontrol örnek alım işlemine hazırlanma ve örneklerin alınması

Doping kontrol işlemlerinin yapılacağı bir doping kontrol istasyonu hazırlanır. Doping kontrol istasyonu sporcunun özel yaşam gizliliğini ihlal etmeyecek şekilde düzenlenmelidir. İdeal bir doping kontrol istasyonu en az bir bekleme odası, en az bir çalışma odası ve tuvaletlerden oluşur(84).

2.5.10.8.3.1.İdrar Örneği Alınması

Doping Kontrolü sırasında örnek toplama amacıyla, idrar toplama kapları, idrar örneklerinin konacağı örnek kapları, doping kontrol formları, idrarda pH ve özgül ağırlık ölçüm kriterleri bulunur.

2.5.10.8.3.2.Kan Örneği Alınması

Kan örnek alım yeri, bekleme odası, kan alma odası ve dinlenme odasından oluşur. Odada yatak, yastık, battaniye, koltuk, kan basıncı ölçer, stetoskop, küçük oksijen tüpü ve

gerektiğinde kullanabilecek acil yardım ilaçları bulunmalıdır. Kan alımı bu konuda eğitim almış yeterliliği ispatlanmış personel tarafından yapılır. Sporcuya kan alım işlemleri konusunda yeterli açıklama yapılmadan ve kişisel izni belgeleyen form imzalatılmadan kesinlikle kan alınmaz. Sporcu örnek vermeyi reddederse test yapmayı kabul etmemiş durumuna düşer ve cezai işlem başlatılır. Kan alımı sırasında malzemelerden yeterli miktarda hazır bulundurulması gerekir. Malzemeler tek kullanımlık steril olmalıdır. Malzemelerin hepsi kişiye özeldir ve özel bir kap içinde saklanmalıdır. Bu kap içinde venöz kanul, vakumlu tüp, vakumlu tüplere uyumlu şırınga, steril dezenfeksiyon spuncu ve turnike bulunur. Görevli kan örneğini mümkün olan en ağrısız şekilde yapar ve tüpler gerekli miktarda doldurulur(84).

2.5.10.8.4.Örneklerin taşınması

Doping kontrol örneklerinin güvenli bir şekilde laboratuara taşınması gerekir. Taşıma çantası bu işlem için üretilmiş numaralı bir mühürle kapatılır. Mühür numarası taşıma zinciri formu adı verilen bir belgeyle yazılır. Örneklerin kimin tarafından taşındığı da bu forma yazılır. Laboratuvar yetkilisi çantanın zarar görüp görmediğini, mühürlü kilidin açılıp açılmadığını kontrol eder. Taşıma işlemi sırasında herhangi bir sorun olmadığı anlaşılırsa laboratuvar örnekleri kabul eder ve analiz işlemi başlatılır(84).

2.5.10.8.5.Örneklerin analizi

Analiz yapacak laboratuvar Uluslar arası Olimpiyat komitesi(IOC)- Dünya Anti-Doping Ajansı(WADA) ve Uluslar Arası Standartlık Kuruluşu(İSO) tarafından onaylanmış olmalıdır. Analiz sırasında doping kontrol örneğinde yasaklı maddelerin bulunup bulunmadığı saptanmaya çalışılır. Daha sonra doping kontrol örneklerinin analiz sonucu bir raporla ilgili dopingle mücadele kuruluşuna bildirilir(84).

2.5.10.8.6.Sonuçların Değerlendirilmesi

Yapılan araştırmalar sonrasında, analiz raporuyla sporcunun dopingle mücadele kural ihlali yaptığına karar verilirse, sporcuya yazılı bilgi verilir. Sporcuya B örneğinin analizini

isteyip istemediği sorulur. Eğer istemezse A örneğinin sonucu kabul edilir ve disiplin işlemlerine başlanır. Sporcu ya da dopingle mücadele kuruluğu B örneğinin analizinin yapılmasına karar verirse laboratuvar ile analiz tarihi ve saati karşılaştırılır. Eğer B örneği analizi A örneğinin analiz sonucunu doğurmazsa yasaklı madde bulunmadığına karar verilir ve herhangi bir işlem yapılmaz. B örneğinin analizi, A örneğinin analizi ile aynı sonucu verirse dopingle mücadele kural ihlali olduğu gerekçesiyle disiplin işlemi başlatılır(84).

2.5.10.8.7. Disiplin işlemleri, cezalar ve müeyyidelerin uygulanması

Yapılan analizler sonucu sporcunun numunesinde yasak maddelere rastlanırsa, sporcu doping kullanma suçunu işlemiş demektir, ulusal ve uluslar arası spor kurallarına göre cezalandırılır.

1. Yasaklı bir maddenin vücutta bulunması veya kullanımını saptanması şeklindeki suçlarda; numune alımını reddetme, kontrolden kaçma veya kontrole hile karıştırma durumlarında; cezalarda, alınan maddenin niteliğine, içinde bulunulan koşullara ve suçta tekrar olup olmadığına bakılarak, uyarıdan ömür boyu men'e kadar gidebilir.
2. Yarışma dışı kontrollerde sporcuların davranışlarına, buldukları yerleri önceden bildirim zorunluluğuna uyumda ve gerçekleştirilmeyen kontrollerde cezalar üç aydan başlayarak iki yıla kadar verilebilmektedir.
- 3- Yasaklı madde uygulamasından veya ticaretinden oluşan suçlarda ceza dört yıldan ömür boyu men'e kadar gitmektedir(32).

2.5.10.9. Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası (TAKİ)

Dopingle Mücadele Kuralları uyarınca, Sporcular Tedavi Amaçlı Kullanım istisnasından (TAKİ) yararlanma, yani normalde kullanılmasına izin verilmeyen Yasaklı Maddeler veya Yöntemler Listesi'nde belirtilen maddeleri veya yöntemleri tedavi amacıyla kullanabilmek için başvuruda bulunma hakkına sahiptirler(86).

2.5.10.10. 2012 İzleme Programı

Dünya Dopingle Mücadele Kuralları (World Anti-Doping Code) (Madde 4.5.) şunu belirtmektedir: “WADA, yasaklılar listesinde bulunmayan ancak sporda kötüye kullanılma olasılığı bulunan bazı maddeleri tespit etmek amacıyla, imza sahibi taraflar ve hükümetlere danışarak bir izleme programı oluşturacaktı(37).

Aşağıdaki maddeler 2012 İzleme Programına alınmıştır:

1. Uyarıcılar: Sadece müsabaka sırasında: Bupropion, kafein, nikotin, fenilefrin, fenilpropanolamin, pipradol, Psödoefedrin (< 150 mikrogram/ mililitre), sinefrin
2. Narkotikler: Sadece müsabaka sırasında: Hydrocodone, Morfin/kodein oranı; tramadol.
3. Glukokortikoidler: Sadece müsabaka haricinde(37).

Modifiye ilaç: Orijinal metinde “Designer drug” olarak yer almaktadır. Bu ilaçlar yürürlükteki ilaç yasalarını aşmak üzere mevcut ilaçların kimyasal yapılarını çeşitli derecelerde modifiye etmek suretiyle analogları veya türevleri hazırlanarak oluşturulan ilaçlardır. Yasa dışı “rekreasyonel” ilaçlar denen maddelere benzer sübjektif etki yaratmak üzere üretilen farklı kimyasal yapılarıdaki ilaçlara da bu ad verilir(37).

2.5.10.11.Gözetim Programı

Kötüye kullanımın potansiyel modellerini tespit edebilmek amacıyla aşağıdakiler Gözetim Programı'na eklenmiştir:

* Yarışma içi: nikotin, hidrokodon, tramadol.

* Yarışma dışı: glukokortikosteroidler(3)

3. MATERYAL VE METOT

Bu bölümde, araştırmanın modelinden, evren ve örneklemeden, veri toplama tekniğinden ve verilerin analizinden bahsedilmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma; 2011-2012 Yıllarında aktif olarak görev yapan Durgunsu ve Akarsu Kano Antrenörlerinin doping bilgi düzeylerini incelemek amacıyla yapılmıştır.

3.2. Araştırma Modeli

2011-2012 Yıllarında aktif olarak görev yapan Durgunsu ve Akarsu Kano Antrenörlerinin doping ile ilgili görüşlerini ve doping bilgi düzeylerini incelemeyi amaçlayan bu araştırma; tarama modelinde olup, betimsel bir çalışmadır.

3.3. Araştırma Soruları

- 1- Antrenörlerin doping ile ilgili bilgi düzeyleri ve görüşleri nelerdir?
- 2- Antrenörlerin üniversitede okudukları bölümler, antrenörlerin doping bilgi düzeyi ve görüşlerini etkiler mi?
- 3- Antrenörlerin antrenörlük yapma süreleri, antrenörlerin doping bilgi düzeyi ve görüşlerini etkiler mi?

3.4. Araştırma Sınırlılığı

Araştırma aktif olmayan antrenörlere ulaşamadığı için, 2011-2002 yıllarında aktif olarak görev yapan Durgunsu ve Akarsu Kano Antrenörleri arasında yapılmıştır.

3.5. Evrem ve Örneklem

Araştırmanın evreni Durgunsu ve Akarsu Kano Antrenörlerinden oluşmaktadır. Örneklemi ise; 2011-2012 yıllarında aktif olarak görev yapan 7'si bayan 43'ü Erkek toplam 50 antrenörden oluşmaktadır.

3.6. Verilerin Toplanması

Durgunsu ve Akarsu Kano antrenörlerinin doping ile ilgili görüşlerini ve doping bilgi düzeylerini incelemeyi amaçlayan veriler, aktif olarak görev yapan Durgunsu ve Akarsu Kano Antrenörlerine uygulanan anket sonuçlarından elde edilmiştir. Anketin amacı ve kapsamı anlatıldıktan sonra antrenörlere anketler dağıtılarak birbirlerinden etkilenmeden cevaplamaları sağlanmıştır.

Çalışma grubuna, 35 adet sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır(Ek.1). Araştırmaya konu olacak veriler doping bilgi düzeyleriyle ilgili anket formlarıyla elde edilmiştir. Anketin ilk 11 sorusu demografik bilgilerle ilgili sorular, diğer sorular ise doping bilgi düzeylerini ve görüşlerini ölçmeye yönelik sorulardır.

3.7. Verilerin Analizi

Araştırmada, kullanılan anket formu bilgisayar ortamına aktarılarak, verilerin değerlendirilmesinde SPSS 16 istatistik programı kullanılmıştır. Anketin demografik bilgiler kısmında yer alan sorulardan elde edilen bilgiler, frekans/yüzde dağılımları ve çapraz tablolar kullanılarak değerlendirilmiştir. Anketin ikinci kısmında ise yine frekans/yüzde dağılımlarına ve çapraz tablolara bakılacak bunlarla birlikte regresyon ve iki korelasyon analizi gibi istatistiksel yöntemlere başvurulmuştur.

4. BULGULAR

2011-2012 Yıllarında aktif olarak görev yapan Durgunsu ve Akarsu Kano Antrenörlerinin doping ile ilgili görüşlerini ve doping bilgi düzeylerine ilişkin anket verilerinin analizleri aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo:1 Antrenörlerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Frekans(F)	Yüzde(%)
Kadın	7	14
Erkek	43	86
Toplam	50	100

Antrenörlerin cinsiyet dağılımlarına bakıldığında; katılımcıların %14'lük kısmını kadınların, %86'lık kısmını da erkeklerin oluşturduğu görülmektedir.

Tablo:2 Antrenörlerin Yaş Dağılımı

Yaş	Frekans(F)	Yüzde(%)
18 -25	12	24
26-30	21	42
31-35	13	26
36 ve üstü	4	8
Toplam	50	100

Antrenörlerinin yaş dağılımına bakıldığında; 18-25 yaş grubu %24, 26-30 yaş grubu %42, 31-35 yaş grubu %26, 36 ve üstü yaş grubu % 8 oran olduğu görülmektedir.

Tablo:3 Antrenörlerin Medeni Durumları

Medeni Durum	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evli	18	36
Bekâr	32	64
Toplam	50	100

Tablo:3 incelendiğinde 50 antrenörden 18'i %36 oranla evli, 32'si % 64 ile bekdir. Bekârların evlilere karşı çoğunluğu görülmektedir.

Tablo:4 Antrenörlerin Eğitim Düzeyi Dağılımı

Eğitim Düzeyi	Frekans(F)	Yüzde(%)
İlköğretim	0	0
Lise	5	10
Lisans	37	74
Yüksek Lisans ve Üzeri	8	16
Toplam	50	100

Antrenörlerin eğitim düzeyine dağılımına bakıldığında Lisans %74'lük oranla en fazla Lise %10 oranla en az olduğu görülmüştür. Eğitim düzeyi İlköğretim olan antrenörün olmadığı görülmektedir.

Tablo:5 Antrenörlerin Üniversitede Okudukları Bölümler

Bölümler	Frekans(F)	Yüzde(%)
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	24	48
Rekreasyon	2	4
Spor Yöneticiliği	4	8
Antrenörlük	10	20
Diğer	10	20
Toplam	50	100

Antrenörlerin üniversitede okudukları bölümlere bakıldığında en çok %48'lik oranla Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği en az %4 oranla Rekreasyon bölümlerini okudukları görülmektedir.

Tablo:6 Antrenörlerin Antrenörlük Yaptıkları Kesimler

Antrenörlük Yapılan Kesimler	Frekans(F)	Yüzde(%)
Kıyı Kesim	36	72
İç Kesim	14	28
Toplam	50	100

Antrenörlerin Antrenörlük yaptıkları kesimlere bakıldığında; Kıyı Kesim %72 oran ve İç Kesim %28 oran olarak görülmektedir.

Tablo:7 Antrenörlerinin Spor Dalları

Spor Dalları	Frekans(F)	Yüzde(%)
Durgunsu Kano	34	68
Akarsu Kano	14	28
Diğer(Deniz Kanosu, Rafting vs)	2	4
Toplam	50	100

Antrenörlerin spor dallarına bakıldığında Durgunsu Kano Antrenörleri %68 oran, Akarsu Kano Antrenörleri %28 oran, ve diğer dalların %4 oran olduğu görülmektedir.

Tablo:8 Antrenörleri Antrenörlük Yaptıkları Yıl Süresi Dağılımı

Antrenörlük Yaptıkları Yıl Süresi	Frekans(F)	Yüzde(%)
1-3 Yıl	23	46
4-5 Yıl	14	28
6-7 Yıl	6	12
8-9 Yıl	2	4
10 Yıl ve Üzeri	5	10
Toplam	50	100

Antrenörlerin antrenörlük yaptıkları yıl süresi dağılımına bakıldığında; 1-3 yıl arası %46 oran, 4-5 yıl arası %28 oran, 6-7 yıl arası %12 oran, 8-9 yıl arası %4 oran ve 10 yıl ve üzeri %10 oran olarak görülmüştür.

Tablo:9 Antrenörlerin Ortalama Aylık Gelir Düzeyleri Dağılımı

Antrenörlerin Aylık Gelir Düzeyleri	Frekans(F)	Yüzde(%)
700 tl ve Altı	4	8
701-1000 tl	14	28
1001-1500 tl	9	18
1501- 2000 tl	14	28
2001 tl ve Üzeri	9	18
Toplam	50	100

Tablo:9 incelendiğinde Antrenörlerin Ortalama Aylık Gelir Düzeylerinin 700 tl ve altı %8 oran, 501-1000 tl %28 oran, 1001-1500 tl % 18 oran, 1501-2000 tl % 28 oran ve 2001 tl ve Üzeri % 18 oran olduğu görülmektedir.

Tablo:10 Antrenörleri Spora Yönlendiren Kişilerin Dağılımı

Antrenörleri Spora Yönlendiren Kişiler	Frekans(F)	Yüzde(%)
Kendi İsteğim	29	58
Ailem	9	18
Arkadaşlarım	10	20
Medya	0	0
Eğitmcilerim	2	4
Toplam	50	100

Tablo:10'a göre; antrenörlerin çoğu kendi isteğiyle spora başlamıştır. Tablo incelendiğinde Kendi İsteğim %58 oran, Ailem %18 oran, Arkadaşlarım %20 oran ve Eğitimcilerim %4 oran olarak görülmektedir.

Tablo:11 Antrenörlerin Doping Kullanımıyla İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Antrenörlerin Doping İlgili Görüşleri	Frekans(F)	Yüzde(%)
Herkes Kullanabilir	0	0
Spor Ahlakına Aykırı	27	54
Gerekirse Kullanılmalı	3	6
Kesinlikle Kullanılmamalı	20	40
Hiçbir Şey Düşünmüyorum	0	0
Diğer	0	0
Toplam	50	100

Tablo:11'e göre; antrenörlerden 27'si %54 ile Spor Ahlakına Aykırı, 3'ü %6 ile Gerekirse Kullanılmalı, 20'si %40 ile Kesinlikle Kullanılmamalı cevaplarını verdikleri görülmektedir. Antrenörlerin hiçbiri Herkes Kullanabilir, Hiçbir Şey Düşünmüyorum ya da Diğer seçeneğini işaretledikleri görülmektedir.

Tablo:12 Antrenörlerin Sporcuların Sizde Sporcular Genellikle Hangi Doping Çeşidini Kullanıyorlar? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Sizde Sporcular Genellikle Hangi Doping Çeşidini Kullanıyorlar	Frekans(F)	Yüzde(%)
Uyarıcılar	17	34
Narkotik Analjezikler	2	4
Anabolik Ajanlar	7	14
Beta Bloke Ediciler	1	2
İdrar Söktürücüler	3	6
Maskeleyici Ajanlar	1	2
Peptid Hormon ve Analoglar	6	12
Alkol	2	4
Kannabinoidler	0	0
Hepsi	11	22
Toplam	50	100

Tablo:12'ye göre; Antrenörlerden 17'si %34 oranla Uyarıcılar, 2'si %4 oranla Narkotik Analjezikler, 7'si %14 oranla Anabolik Ajanlar, 1'i %2 oranla Beta Bloke Ediciler, 3'ü %6 oranla İdrar Söktürücüler, 1'i Maskeleyici Ajanlar, 6'sı %12 oranla Peptid Hormon ve Analoglar, 2'si %4 oranla Alkol ve 11'i %22 oranla Hepsi seçeneklerini işaretlemişlerdir. Kannabinoidler seçeneğini de hiçbir antrenörün işaretlemediği görülmektedir.**Tablo:13**

Antrenörlerin Sporcuların Sizce Sporcular Genellikle Hangi Doping Yöntemini Kullanıyorlar? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Sizce Sporcular Genellikle Hangi Doping Çeşidini Kullanıyorlar	Frekans(F)	Yüzde(%)
Kan Dopingi	14	28
Bağırsakların Şişirilmesi	0	0
Damar İçi Vitamin Verilmesi	12	24
Elektrostimülasyon	0	0
Gen dopingi	2	4
Psikolojik Doping	2	4
Farmakolojik, Fiziksel ve Kimyasal İşlemler	18	36
Yapay Oksijen Taşıyıcıları ve Plazma Genişleticiler	2	4
Toplam	50	100

Tablo:13 incelendiğinde Antrenörlerin Sporcular Genellikle Hangi Doping Yöntemini Kullanıyorlar? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında; Kan Dopingi %28 oran, Damar İçi Vitamin Verilmesi %24 oran, Gen Dopingi %4 oran, Psikolojik Doping %4 oran, Farmakolojik ve Kimyasal İşlemler 18 kişi %36 oran ve Yapay Oksijen Taşıyıcıları ve Plazma Genişleticiler %4 oran olarak görülmektedir. Bağırsakların Şişirilmesi ve Elektrostimülasyon seçeneklerini hiçbir antrenörün seçmediği görülmektedir

Tablo:14 Antrenörlerin Sporcuların Doping Kullanmasındaki Psikolojik Sebepler Nelerdir? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Sporcuların Doping Kullanmasındaki Psikolojik Sebepler Nelerdir?	Frekans (F)	Yüzde(%)
Heyecanı Yatıştırmak	0	0
Konsantre Olmak	2	4
Aşırı Kazanma Hırsı	33	66
Kaygıyı Yok Etmek	0	0
Hepsi	14	28
Diğer	1	2
Toplam	50	100

Tablo:14'e göre Sporcuların Doping Kullanmasındaki Psikolojik Sebepler Nelerdir? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında; antrenörlerden 2'si %4 oranla Konsantre

Olmak, 33'ü %66 oranla Aşırı Kazanma Hırsı, 14'ü %28 oranla Hepsi ve 1'i %2 oranla Diğer Cevaplarını verdikleri görülmektedir. Ayrıca Heyecanı Yatıştırmak ve Kaygıyı Yok Etmek Cevapları Antrenörler tarafından verilmediği görülmüştür.

Tablo:15 Antrenörlerin Doping Kullandığı Belirlenen Sporcuya Yapılması Gerekenler Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

Doping Kullandığı Belirlenen Sporcusu:	Frekans(F)	Yüzde(%)
Ömür boyu yarışmalardan men edilmeli	19	38
1-2 yıl yarışma cezası verilmeli	27	54
Sadece o anki yarışmadan uzaklaştırılmalı	4	8
Toplam	50	100

Tablo:15'e göre antrenörlerinin doping kullandığı belirlenen sporcuya yapılması gerekenler konusundaki görüşlerine bakıldığında; Ömür boyu yarışmalardan men edilmeli %38 oran, 1-2 yıl yarışma cezası verilmeli %54 oran ve sadece o anki yarışmadan uzaklaştırılmalı %8 oran olarak görülmektedir.

Tablo16: Antrenörlerin Performans Arttırıcı İlaç Hakkında Bir Bilgiye Sahip misiniz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Performans Arttırıcı İlaç Hakkında Bir Bilgiye Sahip misiniz?	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evet	28	56
Hayır	6	12
Kısmen	16	32
Toplam	50	100

Tablo:16'ya göre; antrenörlerin Performans Arttırıcı İlaç Hakkında Bir Bilgiye Sahip misiniz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %56 oran, Hayır %12 oran ve Kısmen %32 oran olarak görülmektedir.

Tablo:17 Antrenörlerin Sizce Yüksek Performansa Sadece Doping Kullanarak mı Ulaşılabilir? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Sizce Yüksek Performansa Sadece Doping Kullanarak mı Ulaşılabilir?	Frekans (F)	Yüzde(%)
Evet	1	2
Hayır	41	82
Kısmen	8	16
Toplam	50	100

Tablo:17'ye göre; Antrenörlerin Sizce Yüksek Performansa Sadece Doping Kullanarak mı Ulaşılabilir? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %2 oran, Hayır %82 oran ve Kısmen %16 oran olarak görülmektedir.

Tablo:18 Antrenörlerin Psikolojik Dopinge İnanıyor musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Psikolojik Dopinge İnanıyor musunuz?	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evet	39	78
Hayır	4	8
Kısmen	7	14
Toplam	50	100

Tablo:18'e göre; Antrenörlerinin Psikolojik Dopinge İnanıyor musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %78 oran, Hayır %8 oran ve Kısmen %14 oran olarak görülmektedir.

Tablo:19 Antrenörlerin Doping Kullanımının Haksız Rekabete Yol Açtığını Düşünüyor Musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Doping Kullanımının Haksız Rekabete Yol Açtığını Düşünüyor Musunuz?	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evet	48	96
Hayır	1	2
Kısmen	1	2
Toplam	50	100

Tablo:19'a göre; Antrenörlerin Doping Kullanımının Haksız Rekabete Yol Açtığını Düşünüyor Musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %96 oran, Hayır %2 oran ve Kısmen %2 oran olarak görülmektedir.

Tablo:20 Antrenörlerin Başarılı Olmak İçin Her Yolu Görüşüne Sahip Misiniz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Başarılı Olmak İçin Yolu Her Denerim Görüşüne Sahip Misiniz	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evet	2	4
Hayır	40	80
Kısmen	8	16
Toplam	50	100

Tablo:20'ye göre; Antrenörlerin Başarılı Olmak İçin Her Yolu Görüşüne Sahip Misiniz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %4 oran, Hayır %80 oran ve Kısmen %16 oran olarak görülmektedir.

Tablo:21 Antrenörlerin Doping Kullanımının Fair Play (Centilmenlik) Ruhuna Zarar Verdiğini Düşünüyor Musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Doping Kullanımının Fair Play Ruhuna Zarar Verdiğini Düşünüyor Musunuz?	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evet	47	94
Hayır	2	4
Kısmen	1	2
Toplam	50	100

Tablo:21'e göre; Antrenörlerin Doping Kullanımının Fair Play (Centilmenlik) Ruhuna Zarar Verdiğini Düşünüyor Musunuz Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %94 oran, Hayır %4 oran ve Kısmen %2 oran olarak görülmektedir.

Tablo:22 Antrenörleri Dopingin Büyük Yan Etkileri Olduğunu Biliyor musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Dopingin Büyük Yan Etkileri Olduğunu Biliyor musunuz?	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evet	46	92
Hayır	1	2
Kısmen	3	6
Toplam	50	100

Tablo:22'ye göre; Antrenörlerin Dopingin Büyük Yan Etkileri Olduğunu Biliyor musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %92 oran, Hayır %2 oran ve Kısmen %6 oran olarak görülmektedir.

Tablo:23 Antrenörlerin Sizce Doping Konusu Sporcular, İdareciler ve Antrenörler Tarafından Yeterince İyi Biliniyor mu? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Sizce Doping Konusu Sporcular, İdareciler ve Antrenörler Tarafından Yeterince İyi Biliniyor mu?	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evet	4	8
Hayır	27	54
Kısmen	19	38
Toplam	50	100

Tablo:23'e göre; Antrenörlerin Sizce Doping Konusu Sporcular, İdareciler ve Antrenörler Tarafından Yeterince İyi Biliniyor mu? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %8 oran, Hayır %54 oran ve Kısmen %38 oran olarak görülmektedir.

Tablo:24 Antrenörlerin Sizce Doping Kullanılmaması(Anti-Doping) Konusunda Devletin Etkili Bir Politikası Var mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Sizce Doping Kullanılmaması Konusunda Devletin Etkili Bir Politikası Var mı?	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evet	5	10
Hayır	30	60
Kısmen	15	30
Toplam	50	100

Tablo:24'e göre Antrenörlerin Sizce Doping Kullanılmaması (Anti- Doping) Konusunda Devletin Etkili Bir Politikası Var mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %10 oran, Hayır %60 oran ve Kısmen %30 oran olarak görülmektedir.

Tablo:25 Antrenörlerin Devlet Dopingin Zararları, Spor Ahlakına Ters Düştüğü ve Haksız Rekabete Yol Açtığı Konularında Devamlı Eğitimler Düzenleyip Teşvikte Bulunmalı mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Sizce Devlet Dopingin Zararları, Spor Ahlakına Ters Düştüğü ve Haksız Rekabete Yol Açtığı Konularında Devamlı Eğitimler Düzenleyip Teşvikte Bulunmalı mı?	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evet	44	88
Hayır	2	4
Kısmen	4	8
Toplam	50	100

Tablo:25'e göre; Antrenörlerin Sizce Devlet Dopingin Zararları, Spor Ahlakına Ters Düştüğü ve Haksız Rekabete Yol Açtığı Konularında Devamlı Eğitimler Düzenleyip Teşvikte Bulunmalı mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %88 oran, Hayır %4 oran ve Kısmen 4 %8 oran olarak görülmektedir.

Tablo:26 Antrenörlerin Çevrenizde Doping Yapan Sporcular Var mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Çevrenizde Doping Yapan Sporcular Var mı?	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evet	17	34
Hayır	25	50
Kısmen	8	16
Toplam	50	100

Tablo:26'ya göre Antrenörlerin Çevrenizde Doping Yapan Sporcular Var mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %34 oran, Hayır %50 oran ve Kısmen %16 oran olarak görülmektedir.

Tablo:27 Antrenörlerin Sporda Doping Kullanımının Başarıyı ve Performansı Olumlu Etkileyeceğini Düşünüyor musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Sporda Doping Kullanımının Başarıyı ve Performansı Olumlu Etkileyeceğini Düşünüyor musunuz?	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evet	16	32
Hayır	22	44
Kısmen	12	24
Toplam	50	100

Tablo:27'ye göre; Antrenörlerin Sporda Doping Kullanımının Başarıyı ve Performansı Olumlu Etkileyeceğini Düşünüyor musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %32 oran, Hayır %44 oran ve Kısmen %24 oran olarak görülmektedir.

Tablo:28 Antrenörlerin Sizce Doping Kullanımı Serbest Bırakılmalı mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Sizce Doping Kullanımı Serbest Bırakılmalı mı?	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evet	1	2
Hayır	47	94
Kısmen	2	4
Toplam	50	100

Tablo:28'e göre Antrenörlerin Sizce Doping Kullanımı Serbest Bırakılmalı mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %2 oran, Hayır %94 oran ve Kısmen %4 oran olarak görülmektedir.

Tablo:29 Antrenörlerin Antrenörlük Seminerlerinde ya da Kurslarında Eğitim ve Öğretim Süresince İlaç(Doping) Kullanımı Hakkında Ders ya da Bilgi Veriliyor mu? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Antrenörlük Seminerlerinde ya da Kurslarında Eğitim ve Öğretim Süresince İlaç(Doping) Kullanımı Hakkında Ders ya da Bilgi Veriliyor mu?	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evet	18	36
Hayır	15	30
Kısmen	17	34
Toplam	50	100

Tablo:29'a göre; antrenörlerin, Antrenörlük Seminerlerinde ya da Kurslarında Eğitim ve Öğretim Süresince İlaç(Doping) Kullanımı Hakkında Ders ya da Bilgi Veriliyor mu? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %36 oran, Hayır %30 oran ve Kısmen %34 oran olarak görülmektedir.

Tablo:30 Antrenörlerin Sporcular Arasında Kullanılan Yararlı ve Zararlı İlaçlar Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip misiniz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Sporcular Arasında Kullanılan Yararlı ve Zararlı İlaçlar Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip misiniz?	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evet	19	38
Hayır	9	18
Kısmen	22	44
Toplam	50	100

Tablo:30'a göre; Antrenörlerin Sporcular Arasında Kullanılan Yararlı ve Zararlı İlaçlar Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip misiniz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %38 oran, Hayır %18 oran ve Kısmen %34 oran olarak görülmektedir.

Tablo:31 Antrenörlerin Gen Dopingi Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip misiniz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Gen Dopingi Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip misiniz?	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evet	9	18
Hayır	26	52
Kısmen	15	30
Toplam	50	100

Tablo:31'e göre; Antrenörlerin Gen Dopingi Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip misiniz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %18 oran, Hayır %52 oran ve Kısmen %30 oran olarak görülmektedir.

Tablo:32 Antrenörlerin Gen Dopingi Olarak Tabir Edilen Yöntem Sizce Doping Sınıflamasına Girmeli mi? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Gen Dopingi Olarak Tabir Edilen Yöntem Sizce Doping Sınıflamasına Girmeli mi?	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evet	34	68
Hayır	10	20
Kısmen	6	12
Toplam	50	100

Tablo:32'ye göre; Antrenörlerin Gen Dopingi Olarak Tabir Edilen Yöntem Sizce Doping Sınıflamasına Girmeli mi? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %68 oran, Hayır %20 oran ve Kısmen %12 oran olarak görülmektedir.

Tablo:33 Antrenörlerin Sporcu Yakalanmadığı Sürece İlaç (Doping) Kullanabilir mi? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Sporcu Yakalanmadığı Sürece İlaç (Doping) Kullanabilir mi?	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evet	4	8
Hayır	46	92
Kısmen	0	0
Toplam	50	100

Tablo:33'e göre; Antrenörlerin Sporcu Yakalanmadığı Sürece İlaç (Doping) Kullanabilir mi? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %8 oran, Hayır %92 oran olarak görülmektedir. Kısmen Seçeneğini ise hiçbir antrenör işaretlememiştir.

Tablo:34 Antrenörlerin Doping Yaptığı Belirlenen Bir Sporcuya Ülkesi Sahip Çıkmalı mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımı

Doping Yaptığı Belirlenen Bir Sporcuya Ülkesi Sahip Çıkmalı mı?	Frekans(F)	Yüzde(%)
Evet	10	20
Hayır	30	60
Kısmen	10	20
Toplam	50	100

Tablo:34'e göre; antrenörlerin Doping Yaptığı Belirlenen Bir Sporcuya Ülkesi Sahip Çıkmalı mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda; Evet %20 oran, Hayır %60 oran ve Kısmen %20 oran olarak görülmektedir.

Tablo:35 Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkındaki Görüşlerinin Cinsiyete Göre Regresyon Dağılımı.

Antrenör Görüşü	Cinsiyet		Toplam	P
	Erkek	Kadın		
Spor Ahlakına Aykırı	23	4	27	0,99
%	53,5%	57,1%	54,0%	
Gerekirse Kullanılmalı	3	0	3	
%	7,0%	,0%	6,0%	
Kesinlikle Kullanılmamalı	17	3	20	
%	39,5%	42,9%	40,0%	
Toplam	43	7	50	
%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo:35'e göre; antrenörlerden, erkeklerin 23'ü (%53.5) ve kadınların 4'ü (%57,1) Spor Ahlakına Aykırı, Erkeklerin 3'ü(%7) kadınların hiç biri Gerekirse Kullanılmalı, erkeklerin 17'si(39.5) kadınların 3'ü(42.9) Kesinlikle Kullanılmamalı cevaplarını verdikleri görülmektedir.

Tablo:36 Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkındaki Görüşlerinin Branşa Göre Regresyon Dağılımı.

		Branşlar			Toplam	p
		Durgunsu Kano	Akarsu Kano	Diğer*		
Spor ahlakına aykırı	N	19	7	0	26	0.94
	%	55,9%	50,0%	,0%	54,0%	
Gerekirse Kullanılmalı	N	1	2	0	3	
	%	2,9%	14,3%	,0%	6,0%	
Kesinlikle Kullanılmamalı	N	14	5	2	21	
	%	41,2%	35,7%	100,0%	40,0%	
Toplam	N	34	14	2	50	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

*deniz kanosu antrenörü, kürek

Tablo:36'ya göre; Durgunsu Kano Antrenörlerin 19'u(%55.9) doping kullanımının spor ahlakına aykırı,1'i(%2.9) gerekirse kullanılmalı, 14'ü (%41.2) kesinlikle kullanılmamalı, Akarsu Kano antrenörlerininse 7'si(%50) spor ahlakına aykırı, 2'si(%14.3) gerekirse kullanılmalı, 5'i(%35.7) kesinlikle kullanılmamalı cevaplarını verdikleri görülmektedir.

Tablo:37 Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkındaki Görüşlerinin Antrenörlük Yaptıkları Yıllara Göre Regresyon Dağılımı.

		Antrenörlük yılı					Toplam	p
		1-3 yıl	4-5 yıl	6-7 yıl	8-9yıl	10 ve üzeri		
spor ahlakına aykırı	n	13	7	4	2	1	27	0.50
	%	59,1%	46,7%	66,7%	100,0%	20,0%	54,0%	
gerekirse kullanılmalı	n	0	2	1	0	0	3	
	%	,0%	13,3%	16,7%	,0%	,0%	6,0%	
kesinlikle kullanılmamalı	n	9	6	1	0	4	20	
	%	40,9%	40,0%	16,7%	,0%	80,0%	40,0%	
Toplam	n	22	15	6	2	5	50	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo:37'ye göre; 1-3 yıllık antrenörlerin 13'ü(%59.1) spor ahlakına aykırı hiç biri gerekirse kullanılmalı, 9'u(40.9) kesinlikle kullanılmamalı, 4-5 yıllık antrenörlerin 7'si(%46.7) spor ahlakına aykırı 2'si(%13.3) gerekirse kullanılmalı, 6'sı(%16.7) kesinlikle kullanılmamalı, 6-7 yıllık antrenörlerin 4'ü(%66.7) spor ahlakına aykırı 1'i(%16.7) gerekirse kullanılmalı, 1i(%16.7) kesinlikle kullanılmamalı, 8-9 yıllık antrenörlerin 2'si(%100) spor ahlakına aykırı, hiç biri gerekirse kullanılmı ve kesinlikle kullanılmamalı, 10 ve üzeri antrenörlerden 1'i(%20) spor ahlakına aykırı hiç biri gerekirse kullanılmalı, 5'i(%80.0) kesinlikle kullanılmamalı cevabını vermişlerdir.

Tablo:38 Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkındaki Görüşlerinin Üniversiteden Mezun Oldukları Bölüme Göre Regresyon Dağılımı.

	Mezun olunan bölüm					Toplam	P
	Öğretmenlik	Rekreasyon	yöneticilik	antrenörlük	diğer		
spor ahlakına aykırı N	13	3	1	8	2	27	0.47
%	54,2%	100,0%	33,3%	80,0%	20,0%	54,0%	
gerekirse kullanılmalı N	0	0	0	0	3	3	
%	,0%	,0%	,0%	,0%	30,0%	6,0%	
kesinlikle kullanılmamalı N	11	0	2	2	5	20	
%	45,8%	,0%	66,7%	20,0%	50,0%	40,0%	
N	24	3	3	10	10	50	
Toplam %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo:38'e göre; Öğretmenlik Bölümünden mezun olanların 13'ü(%54.2) spor ahlakına aykırı hiç biri gerekirse kullanılmalı 11'i(%45.8) kesinlikle kullanılmamalı, Rekreasyon bölümünden mezun olanların 3'ü (%100) spor ahlakına aykırı hiç biri gerekirse kullanılmalı ve kesinlikle kullanılmamalı, yöneticilik bölümünden mezun olanların 1'i(%33.3) hiç biri gerekirse kullanılmalı, 2'si(%66.7) kesinlikle kullanılmamalı, antrenörlük bölümünden mezun olanların 8'i(%80) spor ahlakına aykırı hiç biri gerekirse kullanılmalı, 2'si(%20) kesinlikle kullanılmamalı, Diğer bölümlerden mezun olanların 2'si(%20) spor ahlakına aykırı, 3'ü(%30) gerekirse kullanılmalı 5'i(%50) kesinlikle kullanılmamalı cevaplarını verdikleri görülmektedir.

Tablo:39 Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Bilgiye Sahip Olmalarının Cinsiyete Göre Regresyon Dağılımı

		Cinsiyet		Toplam	p
		Erkek	kadın		
evet	N	25	3	28	0,46
	%	58,1%	42,9%	56,0%	
hayir	N	5	1	6	
	%	11,6%	14,3%	12,0%	
kısmen	N	13	3	16	
	%	30,2%	42,9%	32,0%	
Toplam	N	43	7	50	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo:39'a göre; Antrenörlerden, erkeklerin 25'i (%58.1) evet 5'i(%11.6) hayır 13'ü(%30.2) kısmen, kadınların 3'ü (%42,9) evet 1'i(%14,3) hayır 3'ü(%42.9) kısmen cevaplarını verdikleri görülmektedir.

Tablo:40 Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Bilgiye Sahip Olmalarının Yaşa Göre Regresyon Dağılımı

		Yas				Toplam	P
		18-25	26-30	31-35	36-ve üzeri		
Evet	N	8	10	7	3	28	0.95
	%	66,7%	47,6%	58,3%	60,0%	56,0%	
Hayır	N	1	3	1	1	6	
	%	8,3%	14,3%	8,3%	20,0%	12,0%	
Kısmen	N	3	8	4	1	16	
	%	25,0%	38,1%	33,3%	20,0%	32,0%	
Toplam	N	12	21	12	5	50	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo:40'a göre; 18-25 yaş arası antrenörlerin 8'i(%66.7) evet 1'i(%8.3) hayır 3'ü(%25) kısmen, 26 ve 30 yaş aralığındaki antrenörlerin 10'u(%47.6) evet 3'ü(%14.3) hayır 8'i(%38.1) kısmen, 31 ve 35 yaş aralığındaki antrenörlerin 7'si (%58.3) evet 1'i(%8.3) hayır 4'ü(%33.3) kısmen, 36 ve üzeri antrenörlerden 3'ü(%60) evet 1'i(%20) hayır 1'i(%20) kısmen cevabını verdikleri görülmektedir

Tablo:41 Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Bilgiye Sahip Olmalarının Branşa Göre Regresyon Dağılımı

		Dallar			Toplam	p
		Durgunsu	Akarsu	Diğer*		
Evet	N	22	6	0	28	0.06
	%	64,7%	42,9%	,0%	56,0%	
Hayır	N	4	2	0	6	
	%	11,8%	7,1%	,0%	12,0%	
kısmen	N	8	7	2	17	
	%	23,5%	50,0%	100,0%	32,0%	
Toplam	N	34	14	1	50	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

*deniz kanosu antrenörü

Tablo:41'e göre; Durgunsu Kano Antrenörlerinin 22'si (%64.7) evet 4'ü(%11.8) hayır 8'i(%23.5) kısmen Akarsu Kano Antrenörlerinin 6'sı (%42,9) evet 2'i(%7.1) hayır 7'si(%50) kısmen, diğer antrenörlerin 2'si(%100) kısmen cevaplarını verdikleri görülmektedir. Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Bilgiye Sahip Olmalarının branşlara göre istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır($p>0.05$).

Tablo:42 Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Bilgiye Sahip Olmalarının Üniversiteden Mezun Oldukları Bölüme Göre Regresyon Dağılımı

		Üniversiteden Mezun Olunan Bölümler					Toplam	P
		öğretmenlik	Rekreasyon	yöneticilik	Antrenörlük	diğer		
Evet	N	12	2	3	6	5	28	0.93
	%	50,0%	66,7%	100,0%	60,0%	50,0%	56,0%	
Hayır	N	3	1	0	2	0	6	
	%	12,5%	33,3%	,0%	20,0%	,0%	12,0%	
Kısmen	N	9	0	0	2	5	16	
	%	37,5%	,0%	,0%	20,0%	50,0%	32,0%	
Toplam	N	24	3	3	10	10	50	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo:42'ye göre; Öğretmenlik Bölümünden mezun olanların 12'si (%50) evet 3'ü(%12.5) hayır, 9'u(%37.5) kısmen rekreasyon bölümünden mezun olanların 2'si, (%66.7) evet 1'i(33.3) hayır hiç biri kısmen, yöneticilik bölümünden mezun olanların 3'ü(%100) hiç biri hayır ve kısmen, antrenörlük bölümünden mezun olanların 6'sı(%60) evet 2'si(%20) hayır 2'si(%20) kısmen diğer bölümlerden mezun olanların 5'i(%50) evet, hiç biri hayır 5'i(%50) kısmen cevaplarını verdikleri görülmektedir.

Tablo:43 Antrenörlerin Doping Kullanan Sporcuya Ülke Sahip Çıkmalı Görüşünün Cinsiyete Göre Regresyon Dağılımı

		Cinsiyet		Toplam	P
		Erkek	kadın		
Evet	N	7	3	10	0.55
	%	16,3%	42,9%	20,0%	
Hayır	N	26	4	30	
	%	60,5%	57,1%	60,0%	
Kısmen	N	10	0	10	
	%	23,3%	,0%	20,0%	
Toplam	N	43	7	50	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo:43'e göre; Antrenörlerden, erkeklerin 7'si (%16.3) evet 26'si(%60.5) hayır 10'u(%23.3) kısmen, kadınların 3'ü (%42,9) evet 4'ü(%57,1) hayır hiç biri kısmen cevaplarını verdikleri görülmektedir.

Tablo:44 Antrenörlerin Doping Kullanan Sporcuya Ülke Sahip Çıkmalı Görüşünün Branşa Göre Regresyon Dağılımı

		Branşlar				Toplam	P
		Durgunsu Kano	Akarsu Kano	Diğer*	4		
evet	N	7	2	1	0	10	0.49
	%	20,6%	14,3%	100,0%	,0%	20,0%	
hayır	N	21	9	0	0	30	
	%	61,8%	64,3%	,0%	,0%	60,0%	
kısmen	N	6	3	0	1	10	
	%	17,6%	21,4%	,0%	100,0%	20,0%	
Toplam	N	34	14	1	1	50	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo:44'ye göre; Antrenörlerin 7'si (%20.6) evet 21'i(%61.8) hayır 6'sı(%17.6) kısmen, Akarsu Kano Antrenörlerinin 2'si (%14,3) evet 9'u (%64.3) hayır 3'ü(%21.4) kısmen, diğer antrenörlerin 1'i(%100) evet cevaplarını verdikleri görülmektedir

Tablo:45 Antrenörlerin Doping Kullanan Sporcuya Ülke Sahip Çıkmalı Görüşünün Antrenörlük Yaptıkları Yıllara Göre Regresyon Dağılımı

		Antrenörlük Yılı					Toplam	P
		1-3 yıl	4-5 yıl	6-7 yıl	8-9yıl	10 ve üzeri		
Evet	n	7	1	1	0	1	10	0.39
	%	31,8%	6,7%	16,7%	,0%	20,0%	20,0%	
Hayır	n	13	9	3	1	4	30	
	%	59,1%	60,0%	50,0%	50,0%	80,0%	60,0%	
Kımsen	n	2	5	2	1	0	10	
	%	9,1%	33,3%	33,3%	50,0%	,0%	20,0%	
Toplam	n	22	15	6	2	5	50	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo:45'e göre; 1-3 yıllık antrenörlerin 7'si(%31.8) evet 13'ü(%59.1) hayır 2'si(%9.1) kısmen, 4-5 yıllık antrenörlerin 1'i(%6.7) evet 9'u(%60) hayır 5'i(%33.3) kısmen 6-7 yıllık antrenörlerin 1'i(%16.7) evet 3'ü(%50) hayır 2'si(%33.3) kısmen, 8-9 yıllık antrenörlerin hiçbiri evet 1'i (%50) hayır 1'i(%50) kısme, 10 ve üzeri antrenörlerden 1'i(%20) evet 4'ü(%80) hayır hiç biri kısmen cevabını vermişlerdir

Tablo:46 Antrenörlerin Doping Kullanan Sporcuya Ülke Sahip Çıkmalı Görüşünün Mezun Oldukları Bölüme Göre Regresyon Dağılımı

	Mezun Olunan Bölümler						Toplam	p
	öğretmenlik	rekreasyon	yöneticilik	Antrenörlük	diğer			
evet	N	4	1	1	2	2	10	0.52
	%	16,7%	33,3%	33,3%	20,0%	20,0%	20,0%	
hayır	N	16	1	2	6	5	30	
	%	66,7%	33,3%	66,7%	60,0%	50,0%	60,0%	
kısmen	N	4	1	0	2	3	10	
	%	16,7%	33,3%	0%	20,0%	30,0%	20,0%	
Toplam	N	24	3	3	10	10	50	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo:46'ya göre; Öğretmenlik Bölümünden mezun olanların 4'ü(%16.7) evet 16'sı(%66.7) hayır, 4'ü(%16.7) kısmen rekreasyon bölümünden mezun olanların 1'i (%33.3) evet 1'i(33.3) hayır 1'i(33.3) kısmen, yöneticilik bölümünden mezun olanların 1'i(%33.3) evet 2'si(%66.7) hayır hiçbiri kısmen, antrenörlük bölümünden mezun olanların 2'si(%20) evet 6'sı(%60) hayır 2'si(%20) kısmen diğer bölümlerden mezun olanların 2'si(%20) evet, 5'i(%50) hayır 3'ü(%30) kısmen cevaplarını verdikleri görülmektedir.

Tablo:47 Antrenörlerin Yaşları ile Doping Kullandığı Belirlenen Sporcuya Verilecek Ceza Arasındaki Korelasyon Analizi.

	Antrenörlerin yaşı	Doping kullanan sporcuya verilecek ceza
R	1	-0,04
P		0,32
N	50	50

Antrenörlerin yaşları ile Doping Kullanan Sporcuya Verilecek Ceza Arasındaki ilişkiyi araştırmak için yapılan korelasyon analizine göre elde edilen veriler Tablo:47’de verilmiştir. Tablo:47’ye göre Antrenörlerin yaşları ile Doping Kullanan Sporcuya Verilecek Ceza Arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır($p>0.05$).

Tablo:48 Antrenörlerin Antrenörlük Yılları ile Doping Kullandığı Belirlenen Sporcuya Verilecek Ceza Arasındaki Korelasyon Analizi.

	Antrenörlük Yılı	Doping kullanan sporcuya verilecek ceza
R	1	0,10
P		0,47
N	50	50

Antrenörlerin antrenörlük yaptıkları yıllar ile Doping Kullanan Sporcuya Verilecek Ceza ile görüşleri Arasındaki ilişkiyi araştırmak için yapılan korelasyon analizine göre elde edilen veriler Tablo48’de verilmiştir. Tablo:48’e göre antrenörlerin antrenörlük yaptıkları yıllar ile Doping Kullanan Sporcuya Verilecek Ceza hakkındaki görüşleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır($p>0.05$).

5.TARTIŞMA

2011-2012 Yıllarında aktif olarak görev yapan Durgunsu ve Akarsu Kano Antrenörlerinin doping bilgi düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada, antrenörlerin doping bilgi düzeyleri ve görüşleri; cinsiyet, yaş, branş ve antrenörlük yılı açısından karşılaştırılmıştır. Bu bölümde, elde edilen bulgular tartışılarak sporcuların eğitiminde onlara yol gösteren kano antrenörlerinin doping bilgi düzeylerinin yeterli olup olmadığı, kano antrenörlerinin doping ile ilgili görüşlerinin sporcular açısından ne derecede önemli olduğu ve araştırmamızda giriş bölümünde belirtilmiş olan “cevabı bulunacak sorulara” tek tek yanıtlar aranmıştır.

Antrenörlerinin Doping Kullanımıyla İlgili Görüşlerinin Dağılımına baktığımızda (Tablo11); Kano antrenörlerinin doping kullanımına tamamıyla karşı oldukları ve onaylamadıkları tespit edilmiştir.

Sinan ve arkadaşlarının 2006 yılında 100 erkek vücut geliştirme sporcusu üzerinde yaptıkları bir çalışmada; katılımcıların % 11’i “Sonucunda öleceğinizi bilseniz dahi şampiyon olacağınızı garanti eden ilaç kullanır mıydınız?” sorusuna “evet” yanıtını vermişlerdir. Yine olimpiyatlara katılan bir sporcuya “ Sporcular neden doping maddelerini kullanır?” sorusu sorulmuş, sporcuyu bu soruyu; “Olimpiyat şampiyonu olmamı sağladıktan hemen sonra ölümüne sebep olacağını sadece benim bildiğim bir ilacı hiç düşünmeden kullanabilirim.” diye cevaplamıştır. Yine başka milli düzeyde atletizm, güreş, judo ve halter yapan sporcular üzerinde yapılan anket sonuçlarında “yakalanmadığım sürece doping kullanırım” konusunda toplamda % 35,8’lik oranın kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir(27).

Sporcuyu aydınlatacak ve etkileyecek bir antrenörü yoksa; etrafındaki bilinçsiz kişilerin etkisinde kalmaktadır(53).Yapılan araştırmalar sporcuların başarılı olmak için doping kullandıklarını göstermektedir. Araştırmamız da ise sporcuları yönlendiren antrenörlerin dopinge karşı oldukları tespit edilmiştir. Antrenörlerin sporcuları yönlendirme konusunda daha çok gayret sarf etmeleri gerekmektedir.

Antrenörlerin, Sporcular Genellikle Hangi Doping Çeşidini Kullanıyorlar? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda(Tablo12); kano antrenörlerinin büyük bir çoğunluğunun uyarıcılar(%34) cevabını verdikleri görülmektedir.

Bozkurt ve arkadaşlarının(2006) yaptığı çalışmada; sporcular hangi ilaç çeşidini kullanmaktadır? Sorusuna en fazla %53,2'lik oranla uyarıcılar tespit edilmiştir. Ayrıca Amerika'da içerisinde amfetamin bulunan "Benzerin" adlı ilacın antrenörler ve yöneticilerin %97'si tarafından sporculara verdiği ortaya çıkarılmıştır(1). Pope ve ark.(1988), Frankle(1988), Karakılıç ve Koçak(1999) ve Şirin(2001) in çalışmalarında sporcular en çok anabolik steroidleri kullandıklarını belirtmişlerdir. Bozkurt ve arkadaşlarının yaptığı çalışma bizim araştırma bulgularımızla paralellik göstermesine rağmen Pope ve ark.(1988), Frankle(1988), Karakılıç ve Koçak(1999) ve Şirin(2001) in çalışmaları bulgularımızla paralellik göstermemektedir(31). Bu bulgulara göre antrenörlerin doping konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları düşünülmektedir.

Antrenörlerinin, Sporcular Genellikle Hangi Doping Yöntemini Kullanıyorlar? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda(Tablo13); antrenörler en çok farmakolojik ve kimyasal işlemlerin kullanıldığını ikinci olarak da kan dopinginin kullanıldığını düşündükleri tespit edilmiştir.

Sporcuların Doping Kullanmasındaki Psikolojik Sebepler Nelerdir? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda(Tablo)14; antrenörlerin %66'sı sporcuların aşırı kazanma hırısından dolayı doping kullandıkları görüşündedirler. Fakat daha önce yapılan bir çalışmada sporcuların doping kullanımlarındaki birincil amaç performansı artırmak ve fiziksel görünümü güzelleştirmek olduğu belirtilmiştir(53). Özel'in(1995) yaptığı çalışmada da "ankete katılan sporcuların %52,5'i performanslarını arttırmak ve %47.5'imaddi teşviklerin artması sebebiyle doping türlerini kullandıkları görülmüştür(7). Eröz(2007), milli düzeyde spor yapan atletlerin, güreşçilerin, judocuların ve haltercilerin; başarılı sporcunun sosyal statü sağlamak ve bu statüyü korumak için doping kullanmak isteyip istemediği konusuna toplamda % 39,2'lik oranın kesinlikle katılıyorum, % 15'lik oranın kesinlikle katılmıyorum ve % 13,3'lük oranın kararsızım şeklinde görüş belirttiklerini tespit etmiştir(28). Diğer spor branşlarında yapılan çalışmalarda sporcuların performanslarını artırmak ve sosyal statü kazanıp bu statüyü devam ettirmek için doping yaptıkları tespit edilmişken bizim çalışmamız da sporcular daha çok aşırı kazanma isteklerinden dolayı doping kullanmakta oldukları görülmektedir.

Günümüzde sporun ticari bir sektör haline gelmesi, başarının getirdiği maddi imkanlar ve kazanma arzusunun hırsla dönüşmesi, sporcuyu sonuca ulaştırmak için her türlü yöntemi

kullanmaya yönelmektedir. Bu durum, sporun bir meslek haline gelmesiyle ilk çağlardan bu yana mevcut olan kazanma arzusundan bile daha güçlü bir baskı oluşturabilmektedir. Sporcuların performanslarını artırma arzusu kuvvetli bir arzudur ve sportif başarının gerek ekonomik gerek sosyal getirimleri, başarılı olma arzusunun ahlaki kuralları olduğu kadar sağlık kurallarını da bozmasına neden olmaktadır(32).

Antrenörlerin Doping Kullandığı Belirlenen Sporcuya Yapılması Gerekenler Konusundaki Görüşlerinin Dağılımına baktığımızda(Tablo15); antrenörlerin %54'ü ‘‘1-2 yıl yarışmalardan men edilmeli’’ görüşünde oldukları görülmektedir. Antrenörlerin sadece o anki yarışmadan uzaklaştırılmalı cezasını hafif, ömür boyu yarışmalardan men edilmeli cezasını da ağır buldukları söylenebilir.

Antrenörlerinin Performans Arttırıcı İlaç Hakkında Bir Bilgiye Sahip misiniz? Sorusunun frekans yüzde dağılımına baktığımızda(Tablo16); antrenörlerin %44'nün doping konusunda kendilerinde yeterli bilgiyi görmedikleri gözlenmektedir.

Çetinkaya ve arkadaşları(2007) Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarındaki öğrencilerin doping konusundaki bilgi düzeyleri ve tutumlarının incelenmesi adlı araştırmasında Akdeniz Üniversitesinde okuyan Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu öğrencilerine uyguladıkları ankette öğrencilerin %1.4'ü doping konusunda eğitim aldıklarını belirtirken, %98.6 gibi bir çoğunluğun bu konuda eğitim almadıklarını tespit edilmiştir. Bu da bize sporcuların eğitiminde onlara yol gösteren antrenör ve eğitimçilerimizin doping konusunda yeterli bilgiye üniversitelerde sahip olamadıklarını göstermektedir(32). Öztürk'ün(2009) hentbol sporcularının üzerine yaptığı araştırmada; sporcuların doping hakkındaki bilgilerine ilişkin dağılımına göre katılımcıların %54.1'inin ‘‘kısmen’’, %27'sinin evet, %18.9'unun hayır yönünde görüş bildirmişlerdir(32). Antrenörler doping konusunda bilgilendirilmeli ve bu bilinçle, bu tür ilaçların zararlarını öğrenerek sporcularını ondan uzak tutmalıdır. Antrenörlerin önemli bir kısmının doping hakkında az bilgi sahibi oldukları görülmüştür. Bu durum da zaman zaman olumsuz etkilerinin yaşanabileceği düşünülebilir.

Antrenörlerin, Yüksek Performansa Sadece Doping Kullanarak mı Ulaşılabilir? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına baktığımızda(Tablo17); ‘‘hayır’’ diyenlerin oranı %82 olarak görülmektedir. Bu soruya verilen cevaba göre antrenörlerin büyük bir çoğunluğunun yüksek performansa sadece doping ile ulaşılmayacağı yönünde görüş bildirdikleri

görülmüştür. Daha önceden üniversite öğrencilerine yapılan bir araştırmada; toplam 355 öğrencinin 18' i evet (%5,1), 302 si hayır (%85,1) ve 35 i de (%9,9) kısmen cevabını vermiştir(31). Bu bulgular bizim araştırma bulgularımızla paralellik göstermektedir. Antrenörler burada yüksek performansa ulaşmak için doping yerine dengeli beslenme ve düzenli antrenmanla yüksek performansa ulaşabileceğini düşündükleri tahmin edilmektedir.

Antrenörlerinin Psikolojik Dopinge İnaniyor musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında(Tablo18); antrenörlerin %78'i psikolojik dopinge inandıkları görülmektedir.

Spor psikolojisi, son yıllarda büyük gelişmeler gösteren bir bilim disiplini sportif performansın artırılması ve korunması yolunda destekleyici, canlandırıcı katkılar sağlamaktadır. Sporda performans artışlarının sağlanmasıyla birlikte spor psikolojisinin de önemini gitgide arttığını gözlemlemekteyiz. Antrenörlerin %78'i de psikolojik dopingin performans üzerinde etkili olduğunu düşündüklerini görmekteyiz. Çıkan sonuçta da görüldüğü gibi psikolojik dopinge inananların sayısı bir hayli fazladır. Sporda başarı için sporcunun motivasyonunun ve moral düzeyinin yüksek olması gerekmektedir(32). Şenel ve arkadaşlarının yaptığı araştırmada, “araştırmaya katılan sporcuların %34,2'si müsabakaya çıkmadan önce antrenör ve bir başkasından hipnoz yada motivasyon telkinlerini aldığını belirtirken, %45'i bazen aldıklarını, % 20.8'i ise hiç almadıklarını belirtmişlerdir(1). Zaten antrenörlerin verdikleri cevaplardan çıkan sonuçta bu olguyu teyit etmektedir.

Antrenörlerin Dopning Kullanımının Haksız Rekabete Yol Açtığını Düşünüyor Musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında(Tablo19); “Evet” diyenlerin oranı %96 olarak görülmektedir. Bu sonuca göre antrenörlerin dopingin spor ahlakına ters düştüğü ve haksız rekabete yol açtığı düşüncesinde oldukları düşünülmektedir. Daha önceden sporcular üzerine yapılan bir çalışmada sporcuların %85,6'sı evet, %8,7'si hayır ve %5,6'sı kısmen cevabı vermişlerdir(31). Bu bulgular araştırma bulgularımızla paralellik göstermektedir. Şirin'in (2001) yaptığı çalışmada ise; sporcular doping kullanımının sporda önemli bir sorun olduğuna verdikleri cevap % 79,9'u evet, % 24,1'ide hayır olarak bulunmuştur. Denekler sporda dopingin önemli bir sorun olduğunu söylemelerine rağmen yakalanmadığım sürece doping yaparım(%35,8) konusunda azımsanamayacak oranla kesinlikle katılıyorum demiştir(1). Bu verilerde göstermektedir ki doping kullanımının sporcular arasında yaygınlaşmasının sporcular arasında başarıya ulaşmada doping

kullanımının gerekli bir durummuş duygusunun olduğu yatmaktadır diyebiliriz. Sporcular ve antrenörlerin doping kullanımının haksız rekabete yol açtığını düşünmelerine rağmen başarılı olmak için dopinge ihtiyaç duydukları söylenebilir.

Antrenörlerinin Başarılı Olmak İçin Her Yolu Denerim Düşüncesine Sahip Misiniz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında(Tablo20); ‘‘Hayır’’ seçeneği %80 oran olarak görülmektedir. Bu sonuca göre başarılı olmak için her yolu denerim görüşüne karşı olanların sayısı oldukça fazladır. Yüce'nin(1992) yaptığı çalışmada, sizce doping yasaklama olmaktan çıkarılmalı mıdır? sorusuna sporcuların %86'sı hayır çıkarılmamalıdır dedikleri tespit edilmiştir. Ağırbaş'ın(2002) yaptığı bir çalışmada sporcuların %41'i Avrupa şampiyonu %59'u ise olimpiyat şampiyonu olmak için riskine rağmen doping kullanabileceğini söylemektedir(1). Yapılan bu çalışmalarda sporcuların başarılı olmak için ölümü bile göze aldıkları görülmektedir. Bizim bulgularımızda ise sporcuları yetiştiren antrenörlerin böyle bir fikirde olmadıkları tespit edilmiştir. Antrenörlerin bu fikirlerini sporcularına aktarmaları önemlidir. Dünyada dopingin önüne geçilmesi için doping araştırmacılarının mutlaka arama yöntemlerini geliştirmesi hatta polisin araştırmalarında kullanılan saç kılından araştırmaların başlatılması dolayısı ile geriye dönük olarak doping tespitinin olması gerekmektedir.

Antrenörlerinin Doping Kullanımının Fair Play(Centilmenlik) Ruhuna Zarar Verdiğini Düşünüyor Musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında(Tablo21); ‘‘Evet’’ seçeneğinin %94 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre antrenörlerin doping kullanımının fairplay(centilmenlik) ruhuna zarar verdiğini görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Doping hem haksız rekabete zemin hazırlaması, ‘‘Fair play’’ anlayışına uymaması nedeniyle spor etiğine aykırıdır, hem de sporcu sağlığını kısa ve uzun süreli olarak bozar ve hatta olası ölüm risklerinin oluşmasına neden olur. Bu nedenlerle doping Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), FIFA, UEFA, FIBA, IAAF gibi uluslararası spor organizasyonları tarafından yasaklanmaktadır. Doping maddelerinin hemen hemen hepsi vücutta kısa ya da uzun süreli yan etkilere neden olurlar(50).Üniversite öğrencileri üzerine yapılan bir araştırmada öğrencilerin %84,2'si evet, %5,9'u hayır ve %9,9'u kısmen cevaplarını vermişlerdir(31). Bu bulgular araştırma bulgularımızla paralellik göstermektedir.

Dopingin Büyük Yan Etkileri Olduğunu Biliyor musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında(Tablo22) katılımcıların %92 oranla ‘‘Evet’’ dedikleri görülmektedir. Bu sonuca göre dopingin büyük yan etkileri olduğunu düşünenlerin sayısının fazla olduğu

tespit edilmiştir. Şirin'in(2001) yaptığı çalışmada dopingün yan etkileri konusunda en fazla %18,3'lük oranla az bilgiliyim, %15,4'lük oranla bilgiliyim sonucuna ulaşılmıştır(1). Bizim araştırmamızda dopingün büyük yan etkilerinin olduğunu bilen antrenörler çok görünmesine rağmen Şirin'in yaptığı çalışmada deneklerin dopingün büyük yan etkileri olduğu konusunda kendilerini yetersiz gördükleri görülmüştür. Bu araştırmanın Şirin'in çalışmasıyla yakınlık göstermediğini söyleyebiliriz. Şüphesiz ki doping kullanan insanlarda bunun zararlı olduğunu bilmektedirler(31).

Antrenörlerinin Sizce Doping Konusu Sporcu, İdareci ve Antrenörler tarafından yeterince iyi biliniyor mu? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında(Tablo23) "Hayır" diyenlerin oranı %54 olarak görülmektedir. Bu sonuca göre doping konusunun sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından yeterince iyi bilinmediğini düşünenlerin sayısı daha fazladır.

Bozkurt ve arkadaşlarının(2006) yaptığı çalışmada sizce doping konusu sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından iyi biliniyor mu? sorusuna dönük katılımcıların görüşleri %56'luk oranla hayır, %28,4'lük oranla kısmen olduğu tespit edilmiştir. Yüce'nin(1992) yaptığı çalışmada sizce ülkemizde doping sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından yeterince iyi biliniyor mu? sorusuna verdikleri cevaplarda; sporcuların % 100'ü hayır derken antrenörlerin % 86'sının hayır dediği tespit edilmiştir. Bozkurt ve arkadaşlarının ve Yüce'nin yaptığı çalışmalar çalışmamız ile paralellik göstermektedir(1). Bazı antrenörlerin sadece erkeklerde yasak olan HCG (Karyonik Gonadotropin Hormon) hormonunu bayanlarda kullanması buna örnek gösterilebilir. Bilindiği üzere HCG erkeklerde, testisler aracılığıyla testesteron oranının artmasına neden olur. Bu durum erkek sporcuya avantaj sağlar. Fakat bayanlarda testis olmadığını düşünürsek HCG'nin bayanlarda uygulanması son derece mantıksızdır. Bu durumu bilmeyen bir çok antrenör bayan sporcusuna doping verdiğini zannederek sadece kendisini kandırmaktadır(31).

Antrenörlerin Sizce Doping Kullanılmaması(Anti- Doping) Konusunda Devletin Etkili Bir Politikası Var mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında(Tablo24); doping kullanılmaması konusunda devletin etkili bir politikasının olmadığını düşünen antrenörlerin sayısı oldukça fazladır. Devletin doping hakkında etkili bir politikası olmaması bu düşünceye yol açmış olduğu düşünülmektedir.

Milli düzeyde spor yapan atletlerin, güreşçilerin, judocularının ve haltercilerin devlet, sporda dopingi önleme, bilinçlendirme, dopingin zararları, haksız rekabet ve dopingin spor ahlakına ters düştüğü hususunda üzerine düşen görevi yapıyor konusuna katılımcıların %5'lik oranın kesinlikle katılıyorum, %77,5'lik oranın kesinlikle katılmıyorum derken %6,7'lik oranın kararsızım dediği görülmüştür. Yüce'nin (1992) yaptığı bir çalışmada Türkiye'de ve Türk kamuoyunda, antidoping propagandalarının yetersiz ve çok az bir düzeyde olduğu, hatta toplam 50 deneğin bu konuda hiçbir propaganda olmadığı düşüncesinde olduğu sonucu ortaya çıkmıştır(1). Bu da araştırma bulgularımızla paralellik göstermektedir.

Antrenörlerini Sizce Devlet Dopingin Zararları, Spor Ahlakına Ters Düştüğü ve Haksız Rekabete Yol Açtığı Konularında Devamlı Eğitimler Düzenleyip Teşvikte Bulunmalı mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında(Tablo25); antrenörlerin %88'inin 'Evet' dedikleri görülmektedir. Bu sonuca göre devlet dopingin zararları, spor ahlakına ters düştüğü ve haksız rekabete yol açtığı konularında devamlı eğitimler düzenleyip teşvikte bulunmalı görüşünü taşıyan antrenörler daha fazladır. Üniversite öğrencileri üzerine yapılan bir araştırmada; öğrencilerin %85,4'ü evet, %9'u hayır ve %5,6'sının da kısmen cevabı vermişlerdir(31). Devlet dopingin zararları, spor ahlakına ters düştüğü ve haksız rekabete yol açtığı konularında devamlı eğitimler düzenleyip teşvikte bulunmalı görüşünü taşıyanların daha fazla olduklarını görüyoruz. Ülkemizde yapılan anketlerde, eğitim düzeyi yüksek sporcuların bile doping hakkındaki bilgilerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir(36). Araştırma bulgularımız ve yapılan araştırmalara göre antrenörlerin ve sporcuların eğitim seviyeleri ne kadar yüksek olursa olsun doping konusunda kendilerini yeterli görmedikleri tespit edilmiştir. Dolayısıyla Devlet Dopingin Zararları, Spor Ahlakına Ters Düştüğü ve Haksız Rekabete Yol Açtığı Konularında Devamlı Eğitimler Düzenleyip Teşvikte bulunmalıdır.

Antrenörlerin Çevrenizde Doping Yapan Sporcular Var mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında(Tablo26)' 'Evet'' %34 'Hayır'' %50 ve 'Kısmen'' %16 olarak görülmektedir. Bu verilere baktığımızda çevrenizde doping kullanan sporcu var mı sorusuna hayır diyenlerin sayısı daha fazla olsa da evet diyenlerin sayısı da oldukça fazladır. Hatta kısmen cevabı verenleri de eklediğimizde hayır diyenlerin sayısı ile eşit olduklarını görebiliriz. Bu durum konunun ne kadar ciddi bir sorun taşıdığına göstergesidir. Fransız antrenörlerine yapılan bir ankette doping maddelerinin en fazla takım arkadaşlarından elde edilebileceği ortaya çıkmıştır. Kurdak(1996) ise arkadaş çevresinin bireyi ilaç bağımlılığına iten ve/veya bu şekilde davranmaya zorlayan en önemli etken olduğu

belirtilmektedir(28).Yapılan bu araştırmalara göre doping yapmayan sporcular doping yapan sporculardan etkilenmektedirler. Araştırma bulgularımıza göre çevresindeki doping kullananların sayısı fazladır. Bu da doping maddesi kullananların doping maddelerini kullanmayanları etkileyebileceğini göstermektedir.

Antrenörlerin Sporda Doping Kullanımının Başarıyı ve Performansı Olumlu Etkileyeceğini Düşünüyor musunuz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında(Tablo:27)' 'Evet'' %32, 'Hayır'' %44 ve 'Kısmen'' %24 olarak görülmektedir. Bu bulgulara göre antrenörlerin büyük çoğunluğu dopingin performansı etkilediğine inanmadıkları düşünülmektedir. Antik olimpiyat oyunlarında sporcuların başarıya ulaşmak için bazı maddeleri kullandıkları Antik ağlardan günümüze kadar gelen bazı belgelerden anlaşılmaktadır(32). Performansı olumlu etkilemeyeceğini düşünen antrenörler dopingin yararından çok zararının olduğuna inandıkları için bu cevabı verdikleri tahmin edilmektedir.

Antrenörlerin Sizce Doping Kullanımı Serbest Bırakılmalı mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında(Tabl28); 'Evet'' %2, 'Hayır'' %94 ve 'Kısmen'' %4 olarak görülmektedir. Bu sonuca göre doping kullanımı serbest bırakılmamalı görüşünü taşıyanlar oldukça fazladır.

ULUĞ(2007) bu konudaki düşüncelelerini söyle ifade etmektedir. "Herkesin aynı sahtekarlığı yaptığı, yakalanmayanın Şampiyon olduğu, yakalananın hain damgasını yediği 'hormonlu' bir dünyada yaşıyoruz. Bütün ilaçları serbest bırakalım da bitsin bu ikiyüzlülük!"(31). Günümüzde doping kullanımının ne kadar yaygın olduğuna ilişkin istatistiksel veriler kısıtlıdır. Son yıllarda, uluslararası Őampiyonalarda yarışan seçkin sporculara uygulanan testlerinin sonuçları, dopinge başvuran sporcuların oranının %1,3-2 kadar olduğunu göstermektedir. Doping testleri, sportif etkinliklerin ayrılmaz bir parçası olmaya devam etmektedir. Performans iyileştirici yeni ilaçlar ve yöntemler çıktıkça, bunların kullanımını saptamaya yarayacak yöntemler de geliştirilmeye çalışılmaktadır. Sporu ve spor ruhunu "temiz" tutma yolundaki savaş böylece sürüp gitmektedir. Doping kullananlar ve dopingle mücadele edenler arasındaki mücadele hiç bitmeyeceğe benziyor. Bu mücadelenin hiçbir zaman bitmeyeceği ümitsizliğini taşıyan bazı kesimler dopingin serbest bırakılmasını bile düşünmekte(31).

Antrenörlerin Antrenörlük Seminerlerinde ya da Kurslarında Eğitim ve Öğretim Süresince İlaç(Doping) Kullanımı Hakkında Ders ya da Bilgi Veriliyor mu? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında(Tablo29); ‘‘Evet’’ %36, ‘‘Hayır’’ %30 ve ‘‘Kısmen’’ %34 olarak görülmektedir. Evet ve kısmen cevaplarını veren antrenörler genellikle antrenörlük kurslarında verilen ‘spor ve beslenme’ dersinde gördükleri bilgilere dayanarak bu cevapları vermiş oldukları düşünülmektedir. Bu bilgilere göre antrenörlük kurslarında ve seminerlerinde antrenörlerin çoğunun verilen eğitimden memnun olmadıkları tahmin edilmektedir.

Antrenörlerin Sporcular Arasında Kullanılan Yararlı ve Zararlı İlaçlar Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip misiniz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında(Tablo30); ‘‘Evet’’ %38, ‘‘Hayır’’ %18 ve ‘‘Kısmen’’ %34 oran olarak görülmektedir. Bu bilgilere göre kısmen cevabını da ele alırsak antrenörlerin çoğu doping hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını düşünmektedirler. Eröz(2007), sporcuların doping hakkında yeterli bilgiye sahip olup olmadıkları konusuna %11,7'lik oranla kesinlikle katılıyorum, %72,5'lik oranla kesinlikle katılmıyorum ve %12,5'lik oranla kararsızım şeklinde görüş belirttiklerini bildirmiştir. Ağırbaş(2002), atletizm genç milli sporcularına ‘‘Doping nedir biliyor musunuz?’’ sorusunu yöneltmiş ve ankete katılanların %75'inden hayır, %25'inden ise evet cevabını almıştır. Şirin'in(2001) yaptığı çalışmada dopingin yan etkileri konusunda en fazla %18,3'lük oranla az bilgiliyim, %15,4'lük oranla bilgiliyim sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma verilerine göre; [Eröz(2007), Şirin(2001) ve Ağırbaş(2002)]; sporcuların doping ve doping kullanımı hakkında kesin bilgilere sahip olmadıkları görülmektedir(28). Araştırma bulgularımıza göre antrenörlerin %18'i hayır cevabını vererek yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmektedir. Sporcu yetiştiren antrenörlerin tamamının sporcuların gelişimi açısından doping konusunda yeterli bilgiye sahip olması gerektiği düşünülmektedir.

Antrenörlerin Gen Dopingi Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip misiniz? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında(Tablo31); ‘‘Evet!!’’ %18 oran, ‘‘Hayır’’ %52 oran ve ‘‘Kısmen’’ %30 oran olarak görülmektedir. Çıkan sonuçlardan da anlaşılacağı üzere antrenörlerin büyük bir kısmı gen dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip değillerdir. Kısmen cevabı verenlerin de bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını varsayarsak antrenörlerin büyük bir kısmının gen dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları düşünülmektedir.

Genetik teknolojiler ve bu alandaki gelişmeler hızla ilerlemeye devam ederken olası suiistimalleri de beraberinde getiriyor. Yapılan hayvan deneyleriyle oluşturulan “süper fare” modellerinin ardından artık genetiği değiştirilmiş sporcular terimi gündemdedir. 2001’den bu yana gen dopingi konusu tartışılmaktadır. 2003 yılında Uluslararası Olimpiyat Komitesi(IOC) tarafından yasaklı maddeler ve metotlar listesine eklenmiş, 2004 yılından itibaren de Dünya Anti Doping Ajansı(WADA) tarafından uluslararası yasaklı maddeler ve metotlar listesine eklenmiştir(40).

Antrenörlerin Gen Dopingi Olarak Tabir Edilen Yöntem Sizce Doping Sınıflamasına Girmeli mi? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında (Tablo32); “Evet” %68 oran, “Hayır” %20 oran ve “Kısmen” %12 oran olarak görülmektedir. Antrenörlerin Gen Dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip olmamasına rağmen dopingin her çeşidinin zararlı olduğuna inandıkları için büyük bir oranla gen dopinginin de doping kapsamına giren yöntemler sınıflamasına girmesi gerektiğini düşünmüş oldukları tahmin edilmektedir. Sargın(2007) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada öğrencilerin %58’i evet, %25,6’sı hayır ve %16,3’ ünün de kısmen cevabı verdiklerini görüyoruz(31). Bu bulgular bizim çalışma bulgularımızla paralellik göstermektedir.

Antrenörlerin Sporcu Yakalanmadığı Sürece İlaç(Doping) Kullanabilir mi? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında(Tablo33). “Evet” %8 oran, “Hayır” %92 oran olarak görülmektedir. Bu bulgulara göre antrenörlerin sporcu yakalanmayacağını bilse bile doping kullanmamalıdır görüşünde oldukları görülmektedir.

Antrenörlerin Doping Yaptığı Belirlenen Bir Sporcuya Ülkesi Sahip Çıkmalı mı? Sorusunun Frekans Yüzde Dağılımına bakıldığında(Tablo:34); “Evet” %20 oran, “Hayır” %60 oran ve “Kısmen” %20 oran olarak görülmektedir. Doping yaptığı belirlenen bir sporcuya ülkesi sahip çıkmalı mı? Sorusuna birçok antrenörün hayır cevabını verdiklerini görüyoruz. Antrenörlerin çoğu ne olursa olsun doping yapan sporcuya ülkesi sahip çıkmamalıdır düşüncesinde oldukları görülmektedir.

Antrenörlerin dopingle ilgili görüşlerinin cinsiyete göre regresyon dağılımına bakıldığında(Tablo:35); antrenörlerin doping kullanımı hakkındaki görüşlerinin, cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır($p>0.05$). Bu sonuçlara göre

Araştırmaya Katılan Antrenörlerin doping kullanımı hakkındaki görüşleri cinsiyete göre farklılık göstermemektedir.

Cumhuriyet Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerine yapılan bir araştırmada Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu kız ve erkek öğrencilerinin doping amaçlı ilaç kullanımı ve yetenek sınavında doping kullanma yönünden cinsiyetler arası farkın önemsiz bulunması, masa tenisi süper liginde oynayan sporcuların doping ve ergojenik yardım kullanma alışkanlıklarının değerlendirildiği başka bir araştırmada bayan sporcuların %55,6'sının ve erkek sporcuların % 55,6'sının sporda ilaç kullanımının başarıyı olumlu yönde etkileyebileceğini düşünmeleri, araştırma sonuçlarında olduğu gibi karşı cinslerin doping kullanımına yönelik tutumlarının aynı olduğu görülmektedir Sporcu öğrencilerin doping kullanımına yönelik tutumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir(50). Bu bulgular araştırma bulgularımızla paralellik göstermektedir.

Antrenörlerin doping kullanımı hakkındaki görüşlerinin branşa göre regresyon dağılımına bakıldığında(Tablo:36); antrenörlerin doping kullanımı hakkındaki görüşlerinin branşa göre istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır($p>0.05$). Bu sonuçlara göre Antrenörlerin doping kullanımı hakkındaki görüşleri branşa göre farklılık göstermemektedir.

Antrenörlerin doping kullanımı hakkındaki görüşlerinin antrenörlük yaptıkları yıllara göre regresyon dağılımına bakıldığında(Tablo37); antrenörlerin doping kullanımı hakkındaki görüşlerinin antrenörlük yaptıkları yıllara göre istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır($p>0.05$). Bu sonuçlara göre Antrenörlerin doping kullanımı hakkındaki görüşleri antrenörlük yaptıkları yıllara göre farklılık göstermemektedir.

Antrenörlerin doping kullanımı hakkındaki görüşlerinin üniversiteden mezun oldukları bölümlere göre regresyon dağılımı Tablo:38'de verilmiştir. Tablo:38'e göre; Antrenörlerin doping kullanımı hakkındaki görüşlerinin üniversiteden mezun oldukları bölümlere göre istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır($p>0.05$). Bu sonuçlara göre; antrenörlerin doping kullanımı hakkındaki görüşleri üniversiteden mezun oldukları bölümlere göre farklılık göstermemektedir. Sargin(2007) sporcular arasında kullanılan doping maddeleri hakkında üniversite öğrencilerinin bilgi düzeylerini belirlemeye yönelik yaptığı araştırmada 137 tane beden eğitimi bölümü öğrencisinin %21,2'si evet, %35,8 i hayır ve %43,1 i kısmen; 36 tane rekreasyon bölümü öğrencisinin %22,2'si evet, %30,6'sı hayır ve %47,2'si kısmen; 58 tane

spor yöneticiliği bölümü öğrencisinin %25,9'u evet, %43,1 i hayır ve %31'i kısmen; ve 124 tane antrenörlük bölümü öğrencisinin %27,4'ü evet, %29'u hayır ve %43,5'i kısmen cevaplarını verdiklerini tespit etmiştir(31). Sargın'ın yaptığı araştırmada %5 anlamlılık seviyesinde beden eğitimi, rekreasyon, spor yöneticiliği ve antrenörlük bölümleri arasında sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip olup olmamaları bakımından anlamlı bir fark yoktur. Bu çalışmanın bizim araştırmamızla da paralellik gösterdiği görülmektedir.

Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında yeterli Bilgiye Sahip Olmalarının cinsiyete göre regresyon dağılımına bakıldığında(Tablo39); antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Olmalarının cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır($p>0.05$). Bu sonuçlara göre; Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Bilgiye Sahip Olmaları cinsiyete göre farklılık göstermemektedir.

Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Bilgiye Sahip Olmalarının yaşa göre regresyon dağılımına bakıldığında(Tablo40); antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Bilgiye Sahip Olmalarının yaşa göre istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır($p>0.05$). Bu sonuçlara göre Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Bilgiye Sahip Olmalarının yaşa göre bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Bilgiye Sahip Olmalarının branşlara göre regresyon dağılımına bakıldığında(Tablo41); antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Bilgiye Sahip Olmalarının branşlara göre istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır($p>0.05$). Bu sonuçlara göre; antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Bilgiye Sahip Olmaları branşlara göre farklılığın olmadığı görülmüştür.

Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Bilgiye Sahip Olmalarının üniversiteden mezun oldukları bölümlere göre regresyon dağılımına baktığımızda(Tablo42) Antrenörlerin Doping Kullanımı Hakkında Bilgiye Sahip Olmalarının üniversiteden mezun oldukları bölümlere göre istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır($p>0.05$). Bu sonuçlara göre; antrenörlerin doping kullanımı hakkındaki görüşleri üniversiteden mezun oldukları bölümlere göre farklılık göstermemektedir.

Antrenörlerin doping kullanan sporcuya ülke sahip çıkmalı görüşünün cinsiyete göre regresyon dağılımına bakıldığında(Tablo43); antrenörlerin doping kullanan sporcuya ülke

sahip çıkmalı görüşünün cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır($p>0.05$). Antrenörlerin doping kullanan sporcuya ülke sahip çıkmalı görüşünün cinsiyete göre farklılığının olmadığı belirlenmiştir.

Antrenörlerin doping kullanan sporcuya ülke sahip çıkmalı görüşünün branşa göre regresyon dağılımına bakıldığında(Tablo44); antrenörlerin doping kullanan sporcuya ülke sahip çıkmalı görüşünün branşa göre istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır($p>0.05$). Bu sonuçlara göre; antrenörlerin doping kullanan sporcuya ülke sahip çıkmalı görüşünün branşa göre farklı olmadığı tespit edilmiştir.

Antrenörlerin doping kullanan sporcuya ülke sahip çıkmalı görüşünün antrenörlük yaptıkları yıllara göre regresyon dağılımına bakıldığında(Tablo:45); antrenörlerin doping kullanan sporcuya ülke sahip çıkmalı görüşünün antrenörlük yaptıkları yıllara göre istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır($p>0.05$). Bu sonuçlara göre; antrenörlerin doping kullanan sporcuya ülke sahip çıkmalı görüşü antrenörlük yaptıkları yıllara göre farklılık göstermemektedir.

Antrenörlerin doping kullanan sporcuya ülke sahip çıkmalı görüşünün üniversiteden mezun oldukları bölüme göre regresyon dağılımına bakıldığında(Tablo46); antrenörlerin doping kullanan sporcuya ülke sahip çıkmalı görüşünün üniversiteden mezun oldukları bölüme göre istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır($p>0.05$). Bu sonuçlara göre; antrenörlerin doping kullanan sporcuya ülke sahip çıkmalı görüşünün üniversiteden mezun oldukları bölüme göre farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

Antrenörlerin yaşları ile doping kullanan sporcuya verilecek ceza arasındaki ilişkiyi araştırmak için yapılan korelasyon analizine göre elde edilen verilere bakıldığında(Tablo47) antrenörlerin yaşları ile doping kullanan sporcuya verilecek ceza arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır($p>0.05$). Antrenörlerin yaşları arttıkça doping kullandığı tespit edilen sporcuya verilmesi gereken cezanın ağırlaştırılması konusunda negatif yönde(-0.04) bir ilişki vardır. Buna göre antrenörlerin yaşları ilerledikçe doping kullandığı tespit edilen sporcuya verilecek cezanın artması gerektiği görüşünde de artış olduğu düşünülmektedir.

Antrenörlerin antrenörlük yaptıkları yıllar ile doping kullanan sporcuya verilecek ceza ile ilgili görüşleri arasındaki ilişkiyi araştırmak için yapılan korelasyon analizine göre elde edilen verilere bakıldığında(Tablo48); antrenörlerin antrenörlük yaptıkları yıllar ile doping kullanan sporcuya verilecek ceza hakkındaki görüşleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır($p>0.05$). Bu sonuçlara göre antrenörlerin antrenörlük yaptıkları yıl ile doping kullanan sporcuya verilecek ceza ile ilgili görüşleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı söylenebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan bu araştırma 2011-2012 Yıllarında aktif olarak görev yapan Durgunsu ve Akarsu Kano Antrenörlerinin doping bilgi düzeylerini incelemek amacıyla yapıldı. Bu bağlamda elde edilen bulguların istatistiksel inceleme sonuçları tartışıldı ve yorumlandı. Araştırmanın sonucunda; katılımcı antrenörlerin doping hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları fakat dopingin zararlarının farkında oldukları, dolayısıyla doping kullanımına karşı oldukları söylenebilir. Antrenörlerin doping kullanımına yönelik görüşleri ile yaş, cinsiyet, branş, üniversiteden mezun oldukları bölüm ve antrenörlük yaptıkları yıllara göre anlamlı bir farklılık olmadığı($p<0.05$) tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar çerçevesinde, aşağıdaki önerilerde bulunmak mümkündür:

- Sporcular tarafından kullanılan madde ve yöntemlerin, WADA'nın yayınlamış olduğu Doping Listesi'nde yer alıp almadığı kano antrenörleri tarafından kontrol edilip, antrenörler tarafından sporcular bu konuda bilgilendirilebilir.
- Türkiye Kano Federasyonu tarafından kano antrenörlerine yönelik yapılacak eğitim çalışmalarında, dopingin zararları ve spor ahlakına ters düştüğü konuları işlenebilir.
- Kano antrenörleri tarafından dopinge mücadelede uluslar arası ölçekte gelişmeler takip edilmeli.
- Kano Antrenör seminerlerinde düzenli beslenme ve egzersizle elde edilebilecek sporsal başarının dopinge elde edilen haksız başarıdan daha önemli olduğu konusu işlenebilir.
- Dopinge ilgili kano sporcuları ve antrenörleri üzerine daha kapsamlı araştırmalar yapılabilir.

7.KAYNAKLAR

1. Eröz MF. Milli Düzeyde Atletizm, Güreş, Judo ve Halter Yapan Sporcuların Doping ve Ergojenik Yardım Hakkındaki Görüşlerinin ve Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. D.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya. 2007.
2. Yıldırım E. Futbolcularda Eğitim Düzeyleri ile Doping Hakkındaki Bilgi Düzeyleri ve Doping Kullanım eğilimlerinin Analizi. F.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ. 2001.
3. Temizer A. Doping- Sporda İlaç Suistimali.H.Ü. Erişim: [http://www.karate.gov.tr/dosyalar/doping/doping_6.pdf] Erişim Tarihi: 26.02.2012.
4. Yıldız A. Cumhuriyet Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ve Sivas İli Amatör Liglerinde Değişik Branşlardaki Sporcuların Doping Kullanım Oranlarının Araştırılması. C.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Sivas. 2006.
5. Sariibrahimoğlu YS, Bakanay MA, Tekin T. Spor Hukuku Futbol Hukuku ve Diğer Spor Dalları Transferler Doping-Anti Doping Tahkim Ulusal ve Uluslar Arası Mevzuatlar. Odak Ofset, Ankara, 2002.
6. Üstel LC. Vücut Geliştirme ve Halterde İleri Teknikler.Yaylacık Matbaası, İstanbul, 2005;209-230.
7. Kurdak SS. Sporda Doping ve İlaç Kullanım. Şahsi Yayın, Ankara, 1996.
8. Acarbay Ş. Spor, Sporcu ve Doping. Milli Eğitim Basım Evi, Ankara, 1986.
9. Akça F, Müniroğlu S. Türk Erkek Milli Takımı Durgunsu Kayakçılarının Samatotip Özelliklerinin İncelenmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2006; 4(2): 43-47.
10. Türkaf. Türkiye Kano Federasyonu. Erişim: [<http://www.turkaf.com/>] Erişim Tarihi: 25.02.2012.
11. Akça F. Türkiye Kano Milli Takımı Durgunsu Kayakçılarının Antropometrik-Somatotip Özellikleri ve Çeşitli Performans Testi Sonuçlarının Performansla İlişkisinin İncelenmesi. A.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Ankara. 2006.
12. Morpa. Spor Ansiklopedisi 3 GK. Doğan Ofset, İstanbul, 2005: 212-219.
13. Temel Britanica. Kano.Temel Eğitim ve Kültür Ansiklopedisi.Hürriyet Ofset,İstanbul 1993, Cilt 9:328-330.
14. Szanto C. Uluslararası Kano Federasyonu Antrenör Eğitim Kitabı. Nisan Yayıncılık, 2003, Ankara.

15. İCF: Uluslar Arası Kano Federasyonu. Erişim: [<http://www.canoeicf.com/icf/>] Erişim Tarihi: 25.01.2012.
16. İCF. İnternatioanl Canoe Federation Canoe Freestyle Competition rules Draft 2011. Taking effect from 1 January, 2011. Erişim: [http://www.canoeicf.com/icf/] Erişim Tarihi: 20.01.2012
17. Eca. Eurpean Canoe Association Ocean Racing Competition Guidelines. Approved in BoD Porto, 20.03.2010. Erişim:[http://www.canoe-europe.org/] Erişim Tarihi: 15.01.2012
18. İCF. İnternatioanl Canoe Federation Canoe Polo Competition Rules 2011. Taking effect from 1 January, 2011. Erişim: [http://www.canoeicf.com/icf/] Erişim Tarihi: 20.01.2012.
19. İCF. İnternatioanl Canoe Federation Dragon Boat Racing Competition Rules 2011. Taking effect from 1 January, 2011. Erişim: [http://www.canoeicf.com/icf/] Erişim Tarihi: 20.01.2012.
20. İCF. İnternatioanl Canoe Federation Ocean Racing Competition Rules 2011. Taking effect from 1 January, 2011. Erişim: [http://www.canoeicf.com/icf/] Erişim Tarihi: 20.01.2012.
21. Va'a İnternatioanl Va'a Federation Race Rules Marathon, Revision 0, 24.11.1009. Erişim:[http://www.ivf.prg/] Erişim Tarihi: 25.02.2012.
22. Waveski. Waveski İnternet Sitesi. Erişim :[<http://www.waveski.com/>] Erişim Tarihi: 15.01.2012
23. Küçükaslan N. Zel İlgi Turizminde Niç Pazarlama Yeri. Paradoks, ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi,(e-dergi), 2010, Yıl:2 Sayı:2 ISSN 1305-7979. Erişim: [http://www.paradoks.org] Erişim Tarihi: 01.01.2012.
24. Özdemir M. Doping Olarak Kullanılan Testostero'nun Puberta dönemindeki Erkek ve Dişi Ratların Humerus ve Femur Üzerindeki Morfometrik Etkileri. S.Ü.Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi. Konya. 2010.
25. Yoncalık O, Gündoğdu C. Sporda Ahlaki Bir Sorun Olarak Doping. Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları. Elazığ. 2007.
26. TDKM. Türkiye Doping Kontrol Merkezi. Erişim: [<http://www.tdkm.hacettepe.edu.tr/merkez/index.html>] Erişim Tarihi: 12.12.2010.
27. Şapçı HA. Üniversiteler Arası Spor Müsabakalarına Katılan Öğrencilerin Doping Kullanımına Yönelik tutumlarının İncelenmesi. G. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Ankara. 2010.
28. Dinçer N. Elit Sporcuların Doping Hakkında Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. S.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Konya. 2010.

29. Atasü T, Yücesir İ. Dopingin Tarihçesi, Doping ve Futbolda Performans Artırma Yöntemleri. Form Reklam Hizmetleri, İstanbul, 2001.
30. Charles E, Michael S. History of Doping in Sport. International Sports Studies, vol. 24, no. 1, 2002.
31. Sargın C. Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Doping Bilgi Düzeyleri(Marmara ve İç Anadolu örneği). S.Ü. Sosyal Bölümler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya. 2007.
32. Öztürk EG. Türkiye’de Doping, Sporcuların Doping Bilgi Düzeylerinin Ölçülmesi (Hentbol Örneği). G. Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.Yüksek Lisans Tezi. Ankara. 2009.
33. Temizer A. Doping Kontrolünde Gelişmeler ve Türkiye. Bili ve Teknik Dergisi, 1994; 321:52-53.
34. Atasü T. Futbol Açısından Ülkemiz ve Dünyada Doping Konusuna Genel Bakış, Doping ve Futbolda Performans Artırma Yöntemleri. Form Reklam Hizmetleri, İstanbul, 2004.
35. Öngel B. Sporda Etik Değerler Açısından Doping. Gazi Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi, 1997; 2(2): 69-79.
36. Çınar V, Öztürk ME, Şebin K, Yazıcı G. Doping ve Sporcularda Kullanımı. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2007; 9(3): 3-9.
37. Yücesir İ. Doping Mücadele Kuralları 2012 Yılı Yasaklılar Listesi Uluslar Arası Standartları 2012 Yılı Yasaklılar Listesi 24 Ağustos 2011. Wada, 2011.
38. Vardar E, Vardar SA, Kurt C. Sporcular Arasında Anabolik Androjenik Steroid ve Efedrin Kullanımı. Bağımlılık Dergisi, 2004; 5: 20-25.
39. Lök S, Yalçın H. Sporda Anabolik Androjenik Steroidlerin Kullanımı. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 2010;12(3):176-178.
40. Tural Ş, Tural E, Kara N,Ağaoğlu SA. Sporda Gen Dopingi, Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 2011; 13 (3) : 253-260.
41. Üçok K, Kaptanoğlu B, Gökbel H, Tatlı M, Kara M. Eritropoietin: Yapısı, Metabolizması ve Etki Mekanizması. SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi, 1995; 2 (1) : 41-45.
42. İşlek İ, Albayrak D. Eritropoietin. O.M.Ü. Tıp Dergisi, 1993; 10(1-2): 65-72.
43. Güner R. Doping Madde ve Yöntemlerinin Etki ve Yan Etkileri, Doping ve Futbolda Performans Artırma Yöntemleri. Form Reklam Hizmetleri, İstanbul, 2004.
44. Orhan Ö, Hazar M. Sportif Performansın Sonu mu Yoksa Mucize mi: Gen Dopingi. VI Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Özetleri Kitapçığı, s. 121-122, Muğla, 2000.

45. Süzer Ö. Dopingde Yeni Madde ve Yöntemler, Farmakolojik Muamma(Enigma), Doping ve Futbolda Performans Artırma Yöntemleri. Form Reklam Hizmetleri, İstanbul, 2004.
46. Tiftik N. Sporcu Sağlığında Hematoloji. Türk Hematoloji Derneği, 6. İlk Basamak Kursu. Ankara. 2007.
47. Özalp A. Etik Açından Genom Projesi. Atatürk Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum. 2007.
48. Tiryaki D. Gen Dopingi, Doping ve Futbolda Performans Artırma Yöntemleri. Form Reklam Hizmetleri, İstanbul, 2004.
49. Anonim. Doping ve Bilinmesi Gerekenler. Doping Mücadele Vakfı Yayınları No:1 Ankara. 1996.
50. Karakoç E. Cumhuriyet Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Doping İçerikli İlaç Kullanma Sıklığının Araştırılması. C.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Sivas. 2007.
51. Atasü T, Yücesir İ, Güner R. Sporda Ergojenik Yardım ve Ergojenik Beslenme. Doping ve Futbolda Performans Artırma Yöntemleri. Form Reklam Hizmetleri, İstanbul, 2004.
52. Dalkara S. Doping Amacıyla Kullanılan İlaçlar ve Etkileri. Türkiye Eczacılar Birliği Haberler Dergisi, 1992; 52(5): 13-17.
53. Baysaling Ö. Spor'da Her Yönüyle Doping Zararları, Doping ve Kürler, Doping Mücadele. İpress Basım ve Yayın San. Ve Tic. Ltd. Şti. İstanbul. 2000.
54. Akalın F. Sporcularda Ani Ölüm. Türk Pediatri Arşivi 2006; 41: 131- 8.
55. Garipağaoğlu M, Kuyrukçu N. Çocuk Sağlığı ve Kafein. Çocuk Dergisi, 2009; 9(3): 110-115.
56. İmamoğlu Y, Düz B. Dünya'da Ülkemizde Doping Mücadele ve İlgili Kuruluşlar, Doping ve Futbolda Performans Artırma Yöntemleri. Form Reklam Hizmetleri, İstanbul, 2004.
57. Şen İ. Sporda Ergojenik Yardımcılar. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2003; 5(3): 26-31.
58. Anonim. Doping Mücadele Kılavuzu. Doping Mücadele Vakfı Yayınları, Ankara. 1998.
59. Şatır TT, Kalyoncu A, Pektaş Ö. Kokain Kullanım Bozukluğunda Birbirini Takip Eden İki Sürecin Değerlendirilmesi. Bağımlılık Dergisi, 2000; 1(1): 18-21.
60. Hekim N. Ergojenik Gıda Destek Maddelerinin Doping Yönünden İrdelenmesi, Doping ve Futbolda Performans Artırma Yöntemleri. Form Reklam Hizmetleri, İstanbul, 2004.

61. Alıcı T, Uzbay T. Kannabinoidler: Ödüllendirici ve Bağımlılık Yapıcı Etkilerinin Nörobiyolojisi ve Nöropsikofarmakolojisi Üzerine Bir Gözden Geçirme. Bağımlılık Dergisi, 2006, 7(3): 140-149.
62. Yücesir İ. Doping Suçu; Doping Madde ve Yöntemleri, Doping ve Futbolda Performans Artırma Yöntemleri. 1. Baskı. Form Reklam Hizmetleri, İstanbul, 2004.
63. Tek NA, Pekcan G. Besin Destekleri Kullanılmalı mı. Klasmat Matbaacılık, Ankara, 2008.
64. Yıldız H. Isparta Süper Amatör Ligindeki Futbolcuların Ergojenik Yardımcılar Hakkındaki Bilgi ve Faydalanma Düzeyleri. D. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya. 2007.
65. Pehlivan A. Sporda Beslenme. 1. Baskı. Yaylacık Matbaası, Morpa Kültür Yayınları Ltd.Ş. İstanbul, 2005.
66. Şenel Ö, Güler D, Kaya İ, Ersoy A, Kürkcü R. Farklı Ferdi Branşlardaki Üst Düzey Türk Sporcuların Ergojenik Yardımcılara Yönelik Bilgi ve Yararlanma Düzeyleri. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2004; 2(2): 41-47.
67. Özmerdivenli R, Yıldırım E. Profesyonel ve Amatör Futbolcuların Eğitim Düzeylerinin Ergojenik Yardım ve Vitamin Kullanım Eğilimlerine Etkisi. Doğu Anadolu bölgesi Araştırmaları Elazığ, 2005.
68. Çetin E, Dölek BE, Orhan Ö. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Ergojenik Yardımcılar, Doping ve Sağlık Hakkındaki Bilgi Alışkanlıklarının Belirlenmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2008; 6(3) : 129-132.
69. Pehlivan A. Çocuk ve Genç Futbolcularda Beslenme. Elma Basım, TFF-FGM Futbol Eğitim Yayınları-6. İstanbul, 2009.
70. Kumartaşlı M. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Okuyan Aktif Spor Yapan Öğrencilerin Beslenme ve Sağlık Durumlarının İncelenmesi. D. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya. 2006.
71. Bilici F. Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Vücut Kompozisyonlarının Bazı Demografik ve Beslenme Alışkanlıklarına Yönelik Değişkenler Açısından İncelenmesi. Y. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Van. 2009.
72. Şirin EF, Yalçın S. Kreatin Yüklemesinin Sporcuların İzokinetik Performansına Etkisi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2009; 3(3): 2009.
73. Çelik E. Sakarya Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünde Okuyan 1. Ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Beslenme Bilgi ve Tutumlarının Karşılaştırılması. S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya. 2006.

74. Ceviz D. Kamuda Çalışan Erkek Ve Kadınların Fiziksel Uygunluk, Beslenme ve Spor Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi.(Elazığ İli Örneği). F.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.Yüksek Lisans Tezi Elazığ. 2006.
75. Araman A. Dünya’da ve Ülkemizde Dopingle Mücadele ve İlgili Kuruluşlar. Doping ve Futbolda Performans Artırma Yöntemleri. Form Reklam Hizmetleri, İstanbul, 2004.
76. Erkiner K. Hukuk Boyutunda Doping. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006.
77. <http://www.htspor.com/diger/haber/635801-hacettepe-6-ay-kapandi>. Erişim Tarihi: 26.02.2012.
78. Erkiner K. Diana Taurasi Olayından Ders Çıkarmak. Spor Hukuku Enstitüsü, İstanbul, 2011.
79. Yücesir İ. Türkiye Futbol Federasyonu, Futbolda Dopingle Mücadele ve Doping Kontrolleri Hakkında Sık Sorulan Sorular ve Cevapları. Tff Dopingle Mücadele Yayunları. Erişim: [<http://www.tff.org/default.aspx?pageID=348>] Erişim Tarihi: 26.02.2012
80. http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/tr/Haberler/subat-2012/Wada-2012-sosyal_bilimler-arastirmasi-bagis-programi-duyurusu.
81. TBMM. Dopingle Mücadele Kanun Tasarısı. Erişim: [<http://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/pDraftOfBill.aspx16.02.2007>] Erişim Tarihi: 01.01.2012.
82. [http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/tr/Haberler/Kasim-2011/Wada-dan_turki_je_je-onay](http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/tr/Haberler/Kasim-2011/Wada-dan_turki_ye_je-onay).
83. TMOK. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, Dopingle Mücadele Komisyonu Türkiye Dopingle Mücadele Talimatı. 2011.
84. 84-Güner R. Doping Kontrol Örneği Alma İşlemi ve TFF Doping Kontrol İç Talimatı, Doping ve Futbolda Performans Artırma Yöntemleri. Form Reklam Hizmetleri, İstanbul, 2004.
85. Wada. Dünya Anti Doping Ajansı, Dopingle Mücadele Klavuzu. Erişim: [<http://www.wada-ama.org/rtecontent/document/athleteguideTurkish.pdf>] Erişim Tarihi: 26.02.2012.
86. TMOK. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, Dopingle Mücadele Komisyonu Tedavi amaçlı Kullanım İstisnası Talimatı. 2011.

8.EKLER

Dopingle İlgili Bilgi Düzeyi ve Düşünce Anketi

Araştırma, Türkiye’de Durgunsu Kano ve Akarsu Kano antrenörlerinin günümüzde sporcular arasında kullanımı giderek artan ilaç (doping) konusundaki düşünce ve bilgi düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmaktadır. Bu çalışma bir araştırma projesinde kullanılacaktır. Verilen cevaplar kişisel değil genel olarak değerlendirilecektir. Bundan dolayı ankete isim ya da herhangi bir işaret koymayınız. Ankete vereceğiniz cevaplar kesinlikle gizli tutulacaktır... Ankete katılıp cevapladığınız için teşekkür ederim.

Abdurrahman DEMİR

**Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi**

KİŞİSEL BİLGİLER:

1. **Cinsiyetiniz:** Bayan( ) Erkek( )
2. **Yaşınız:**
3. **Medeni durumunuz:** 1 ( ) Evli 2 ( ) Bekâr 3 ( ) Dul
4. **Eğitim Düzeyiniz:** 1 ( )İlkokul 2 ( )Ortaokul 3 ( )Lise
4 ( )Lisans 5 ( ) Yüksek Lisans ve üzeri
5. **Hangi Üniversiteden Mezun Oldunuz:** .....
6. **Bölümünüz:** 1 ( )Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği 2 ( ) Rekreasyon
3 ( ) Spor yöneticiliği 4 ( )Antrenörlük 5 ( ) Diğer.....
7. **Hangi Şehirde Antrenörlük yapıyorsunuz:** .....
8. **Hangi Spor Dalında Antrenörsünüz:**
1( )Durgunsu Kano 2 ( ) Akarsu Kano 3 ( )Diğer.....
9. **Kaç yıldır Antrenörlük yapıyorsunuz?**
1 ( ) 1-3 2 ( ) 4-5 3 ( ) 6-7 4 ( ) 8-9 5 ( ) 10 ve üzeri
10. **Ortalama aylık gelir düzeyiniz nedir?**
1 ( ) .....-500 YTL 2 ( ) 501-1000YTL 3 ( ) 1001 -1500YTL
4 ( ) 1501-2000 YTL 5 ( ) 2001 YTL üzeri
11. **Sizi spora yönlendiren en önemli kişi veya kişiler kimlerdir?**
1 ( ) Kendi isteğimle 2 ( ) Ailem 3 ( ) Arkadaşlarım
4 ( ) Medya 5 ( ) Okuldaki öğretmenim
12. **Doping kullanımı hakkında ne düşünüyorsunuz?**
1 ( ) Herkes kullanabilir 2 ( ) Spor ahlakına aykırı 3 ( ) Gerekirse kullanılmalı
4 ( ) Kesinlikle kullanılmamalı 5 ( ) Hiçbir şey düşünmüyorum 6 ( ) Diğer.....

13. Sizce sporcular genellikle hangi doping çeşidini kullanıyorlar?

- 1 ( ) Uyarıcılar   2 ( ) Narkotik analjezikler   3 ( ) Anabolik ajanlar
4 ( ) Beta bloke ediciler   5 ( ) İdrar söktürücüler   6 ( ) Maskeleyici ajanlar
7 ( ) Peptid hormon ve analoglar   8 ( ) Alkol   9 ( ) Kannabinoidler   10 ( ) Hepsi

14. Sizce sporcular genellikle hangi doping yöntemini kullanıyorlar?

- 1 ( ) Kan dopingi   2 ( ) Bağırsakların şişirilmesi   3 ( ) Damar içi vitamin verilmesi
4 ( ) Elektrostimülasyon   5 ( ) Gen dopingi   6 ( ) Psikolojik doping
7 ( ) Farmakolojik, fiziksel ve kimyasal işlemler   ( ) Yapay oksijen taşıyıcıları ve plazma genişleticiler

15. Sporcuların doping kullanmasındaki psikolojik sebepler nelerdir?

- 1 ( ) Heyecanı yatıştırmak   2 ( ) Konsantre olmak   3 ( ) Aşırı kazanma hırısı
4 ( ) Kaygıyı yok etmek   5 ( ) Hepsi   6 ( ) Diğer.....

16- Doping kullandığı belirlenen sporcu

- 1 ( ) Ömür boyu yarışmalardan men edilmeli   2 ( ) 1-2 yıl yarışma cezası verilmeli
3 ( ) Sadece o anki yarışmadan uzaklaştırılmalı

SORULAR	EV ET	HAYI R	KIS MEN
17- Performans arttırıcı ilaç(Doping) hakkında bir bilgiye sahip misiniz?	( )	( )	( )
18- Sizce yüksek performans sadece doping kullanarak mı ulaşılabilir?	( )	( )	( )
19-Psikolojik dopinge inanıyor musunuz?	( )	( )	( )
20-Doping kullanımını haksız rekabete yol açtığını düşünüyor musunuz?	( )	( )	( )
21-Başarılı olmak için her yolu denerim düşüncesine sahip misiniz?	( )	( )	( )
22- Doping kullanımının fair play(centilmenlik) ruhuna zarar verdiğini düşünüyor musunuz?	( )	( )	( )
23- Dopingün büyük yan etkileri olduğunu biliyor musunuz?	( )	( )	( )
24-Sizce doping konusu sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından yeterince iyi biliniyor mu?	( )	( )	( )
25- Sizce doping kullanılmaması (anti doping) konusunda devletin etkili bir politikası var mı?	( )	( )	( )
26- Sizce devlet dopingün zararları, spor ahlakına ters düştüğü ve haksız rekabete yol açtığı konularında devamlı eğitimler düzenleyip teşvikte bulunmalı mı?	( )	( )	( )

27-Çevrenizde doping yapan sporcu veya sporcular var mı?	☐	☐	☐
28-Sporda doping kullanımının başarıyı ve performansı olumlu etkileyeceğini düşünüyor musunuz?	☐	☐	☐
29-Sizce doping kullanımı serbest bırakılmalı mı?	☐	☐	☐
30-Antrenörlük seminerlerinde yada kurslarında eğitim ve öğretim süresince ilaç (doping) kullanımı hakkında ders ya da bilgi veriliyor mu?	☐	☐	☐
31- Sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?	☐	☐	☐
32-Gen dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?	☐	☐	☐
33-Gen dopingi olarak tabir edilen yöntem sizce doping sınıflamasına girmeli mi?	☐	☐	☐
34- Sporcu yakalanmadığı sürece ilaç (Doping) kullanılabilir.	☐	☐	☐
35- Doping yaptığı belirlenen bir sporcuya ülkesi sahip çıkmalı	☐	☐	☐